

A.Volkovas

Urfinas
Džiugas
ir jo
mediniai
kareiviai

A.Volkovas

Urfinas
Džiugas
ir jo
mediniai
kareiviai

VILNIUS
1967

Lietuvių Kultūros Židinio New Yorke

ANTANO MACEIKOS Vardo

BIBLIOTEKA

Skyrius

Nr.

8-37
5775

Александр Волков
УРФИН ДЖЮС И ЕГО ДЕРЕВЯННЫЕ СОЛДАТЫ
М., «Советская Россия», 1964

Vertė P. ŽEMAITYTĖ
Iliustracijos L. VLADIMIRSKIO

VAIKAI!

Jei skaitėte knygą „Smaragdo miesto burtininkas“, tai pasakos „Urfinas Džiusas ir jo mediniai kareiviai“ herojų tarpe sutiksite daug pažįstamų.

Perskaitę šią knygą, jūs sužinosite, kaip Elė vėl atsidūrė Stebuklų šalyje, kaip ji padėjo savo draugams — Kaliausei, Geležiniam Medkirčiui ir kitiems išsigelbėti, jūs sužinosite, kas nutiko Gudvinui, kai jis išskrido oro balionu iš Smaragdo miesto, kaip Ilgabarzdis Kareivis tapo feldmaršalu, ir, žinoma, susipažinsite su naujais herojais, Stebuklų šalies gyventojais.

Vienišas stalius

Kažkur neapbrėpamo Šiaurės Amerikos žemyno tolybėj, didžiulės dykynės vidury, neperžengiamų kalnų apjuosta buvo Stebuklų šalis. Ten gyveno geros ir piktos fėjos, ten šnekėjo gyvuliai ir paukščiai, ten visus metus truko vasara ir amžinai kaitri saulė sirpino ant medžių neregėtus vaisius.

Stebuklų šalies pietvakariuose gyveno Kramtukai — bailūs ir mieli žmogiukai, kurių suaugęs vyras nebuvo aukštesnis už aštuonmetį tų kraštų berniuką, kur žmonės nežino stebuklų.

Mėlynosios Kramtukų šalies valdovė buvo pikta burtininkė Gingema, gyvenusi giliame tamsiame urve, kurio Kramtukai bijojo iš tolo. Ir visi stebėjosi, kai tarp jų atsirado žmogus, kuris pasistatė namelį netoli kerėtojos būstinės. Tai buvo kažkoks Urfinas Džiusas.

Nuo savo gerų, minkštaširdžių giminiečių Urfinas dar iš vaikystės skyrėsi vaidingu būdu. Jis retai žaisdavo su vaikais, o jei išitraukdavo į žaidimą, tai reikalaudavo, kad visi jo klausytų. Ir paprastai, jam esant, žaidimas baigdavosi pešytynėmis.

Urfino tėvai anksti mirė, ir berniuką paėmė mokiniu stalius, gyvenęs Kogidos kaimelyje. Paūgėjęs Urfinas darėsi vis

nesugyvenamesnis, o kai išmoko staliaus amato, tai be gailėsčio paliko savo auklėtoją, nė nepadėkojęs jam už rūpesčius. Tačiau gerasis amatininkas davė jam įrankius ir visa, ko reikia pradedant dirbti.

Urfinas tapo nagingu meistru, jis darė stalus, suolus, žemdirbystės padargus ir daug kitų daiktų. Nors ir keista, bet piktas ir vaidingas meistro būdas atiteko jo dirbiniams. Jo padarytos šakės stengėsi bakstelėti savo savininkui į šoną, kastuvai tvoksdavo jam į kaktą, grėbliai taikstėsi užkabinti koją ir parversti. Urfinas Džiusas neteko pirkėjų.

Jis ėmė daryti žaislus. Bet jo išdrožtų kiškučių, meškų ir elnių snukiai buvo tokie niršūs, kad vaikai, į juos pažvelgę, nusigąsdavo ir paskui verkdamo visą naktį. Žaislai apteko dulakėmis Urfino kamaroje, niekas jų nepirko.

Urfinas Džiusas įtūžo, metė amatą ir liovėsi vaikščiojęs į kaimą. Jis ėmė gyventi iš savo daržo.

Vienišas stalius taip neapkentė giminiečių, kad stengėsi būti į juos nė kiek nepanašus. Kramtukai gyveno apskrituose mėlynos spalvos nameliuose su nusmailusiais stogais ir kristalo bumbulais ant viršaus. Urfinas Džiusas pasistatė keturkampį namą, nudažė jį rudai, o ant stogo užtūpdė erelio iškamšą.

Kramtukai vilkėjo mėlynom striukelėm ir avėjo mėlynais botfortais, o Urfino striukė ir botfortai buvo žali. Kramtukų skrybėlės smailios plačiakraštės, o prie kraštų kabaldžiavo sidabriniai dzinguliukai. Urfinas Džiusas negalėjo pakęsti dzinguliukų ir vaikščiojo su bekrašte kepure. Minkštaširdžiai Kramtukai kad kiek tuoj verkdamo, o niūriose Urfino akyse niekas niekuomet nėra matęs ašarų.

Praėjo keletas metų. Kartą Urfinas Džiusas atėjo pas Gingemą ir paprašė senąją burtininkę priimti jį už tarną. Piktoji kerėjoja labai apsidžiaugė: per šimtą metų nė vienas Kramtukas savo noru nepasisiūlė Gingemai tarnauti, ir visi jos įsakai buvo vykdomi tik grasinant bausmėmis. Dabar kerėjoja išigijo padėjėją, mielai vykdantį visokiausius pavedimus. Ir kuo nemalonesni būdavo Kramtukams Gingemos potvarkiai, tuo stropiau juos skelbdavo Urfinas. Paniurėliui staliui ypač patikdavo vaikščioti po Mėlynosios šalies kaimelius ir užkrauti gyventojams duoklę — tiek ir tiek gyvačių, pelių, varlių, dėlių ir vorų.

Kramtukai siaubingai bijojo gyvačių, vorų ir dėlių. Gavę įsakymą jų pririnkti, maži baukštūs žmogiukai pravirkdavo. Kad dzinguliukai skimbčiodami netrukdytų raudoti, jie nusiimdavo skrybėles ir padėdavo ant žemės. O Urfinas žiūrėdavo į savo giminiečių ašaras ir piktai kvatodavo. Paskui skirtą dieną ateidavo su didelėm pintinėm, surinkdavo duoklę ir nugabendavo ją Gingemai į urvą. Ten šias gėrybes burtininkė naudodavo arba maistui, arba piktiems kerams.

Kartą pikčiurna Gingema, neapkęsdama visos žmonių padermės, sumanė ją išnaikinti. Ji užbūrė siaubūną uraganą ir pasiuntė jį už kalnų, už dykynės, kad sugriautų visus miestus, visus kaimus ir po jų griuvėsiais palaidotų visus žmones.

Bet taip neatsitiko. Stebuklų šalies šiaurės vakaruose gyveno gera burtininkė Vilina. Ji sužinojo klastingą Gingemos sumanymą ir pašalino pavojų. Vilina leido uraganui pagrobti Kanzaso dykynėje tik vieną mažą namelį — nuo ratų žemėn nukeltą furgoną. Vilinai įsakius, viesulas atnešė namelį

į Kramtukų šalį, sviedė ją Gingemai į galvą, ir piktoji burtininkė žuvo.

Vilina labai nustebė, atvykusi pažiūrėti, ką padarė jos burtai, ir išvydusi namelyje mažą mergaitę Elę. Ji įbėgo su savo numylėtu šuneliu Totoše į namelį visai prieš pat jo nušimą.

Vilina negalėjo mergaitės sugražinti namo ir patarė jai eiti pagalbos į Smaragdo miestą — Stebuklų šalies centrą. Apie Smaragdo miesto valdovą, Didįjį ir Baisųjį Gudviną, sklido įvairių įvairiausi gandai. Anot paskalų, Gudvinui nieko nereikia užsiūsti ant laukų ugnies lietu ar užleisti visus namus žiurkėmis ir rupūžėm. Va todėl apie Gudviną buvo kalbama pašnibždom ir apsidairant: ims burtininkas ir išsižeis dėl kokio neatsargaus žodžio.

Elė paklausė gerosios fėjos ir iškeliavo pas Gudviną, vildamasi, kad burtininkas ne toks jau baisus, kaip apie ją paistoma, ir padės jai sugrižti į Kanzasą. Mergaitei neteko susitikti paniurėlio staliaus Urfino Džiuso.

Tą dieną, kai Elės namelis sutraiškė Gingemą, Urfino nebuvo pas burtininkę: jis išėjo su jos reikalais į tolimą Mėlynosios šalies pakraštį. Žinia apie burtininkės pražūtį Džiusą ir nuliūdino, ir pradžiugino. Jis gailėjo, netekęs galingosios globėjos, bet tikėjosi dabar pasinaudoti jos turtais ir galia.

Aplink urvą žmonių nebuvo. Elė su Totoše išėję į Smaragdo miestą.

Džiusui kilo mintis apsigyventi urve ir pasiskelbti Gingemos paveldėtoju ir Mėlynosios šalies valdovu — juk bailūs Kramtukai negebės tam pasipriešinti.

Bet prismsilkęs urvas su rūkytom pelėm ant vinelių, su krokodilų iškamšomis palubėj ir kitais burtininko verslo reikmenim atrodė toks drėgnas ir niūrus, kad Urfinas krūptelėjo.

— Brr!.. — sumurmėjo jis.— Gyventi tame kape?.. O ne, nuolankiai dėkoju!

Urfinas ėmė ieškoti sidabrinių burtininkės kurpių, nes žinojo, kad Gingema jas labiausiai brangino. Bet veltui jis naršė urvą, kurpių nebuvo.

— Uch-uch-uch!— pašaipiai atsiliepė nuo aukštos laktos, ir Urfinas krūptelėjo.

Iš viršaus į jį žvelgė apuoko akys, urvo tamsoje gelsvai švytinčios.

— Tai tu, Guamai?

— Ne Guamai, o Guamokolatokintai,— vaidingai atkirto apuokas.

— O kur kiti apuokai?

— Išskrido.

— Kodėl tu likai?

— O ką man veikti miške? Gaudyti paukščius, kaip daro paprasti apuokai ir pelėdos? Ful.. Aš per senas ir per daug išmintingas tokiam triūsliam darbui.

Džiusui toptelėjo gudri mintis.

— Klausyk, Guamai...— Apuokas tylėjo.— Guamokai...— Tyla.— Guamokolatokintai!

— Klausau tavęs,— atsiliepė apuokas.

— Ar nori gyventi pas mane? Aš tave šersiu pelėmis ir gležnais paukšteliais.

— Žinoma, ne veltui?— burbtelėjo išmintingas paukštis.

— Žmonės, matydami, kad tu man tarnauji, laikys mane burtininku.

— Neblogai sugalvota,— pasakė apuokas.— O, pradėdamas savo tarnybą, pasakysiu, kad tu veltui ieškai sidabrinių kurpių. Jas išnešė mažas man nežinomos veislės žvėrelis.

Akylai nužvelgęs Urfiną, apuokas paklausė:

— O kada tu imsi ryti varles ir dėles?

— Ką?— nustebė Urfinas.— Ryti dėles? Kuriam galui?

— Tam, kad šis maistas privalomas piktiems burtininkams. Pameni, kaip uoliai Gingema rijo peles ir užkąsdavo dėlėmis?

Urfinas prisiminė ir krūptelėjo: senos burtininkės valgiu jis visuomet biauředavosi ir, kai Gingema pusryčiaudavo ar pietaudavo, koku nors pretekstu išeidavo iš urvo.

— Klausyk, Guamokai... Guamokolatokintai,— įsiteikdamas pasakė jis,— o ar negalima be to apsieiti?

— Aš tau pasakiau, o toliau daryk kaip nori,— šaltai užbaigė apuokas.

Urfinas atsidusęs susirinko šiokią tokią burtininkės mantą, pasitupdė ant peties apuoką ir nugūrino namo.

Sutiktieji Kramtukai, užmatę paniurusį Urfiną, išgąstin-gai šūsteldavo į šalį.

Sugrįžęs Urfinas apsigyveno savo name su apuoku, vengdamas žmonių, nieko nemylėdamas, niekieno nemylimas.

Nepaprasti augalai

Vieną vakarą užėjo smarki audra. Galvodami, kad tą audrą sukėlė piktasis Urfinas Džiusas, Kramtukai gūžėsi iš baimės ir laukė, kad jų namukai tuoj tuoj sugrius.

Bet taip neatsitiko. Užtat rytą atsikėlęs ir nuėjęs pasižiūrėti daržo, Urfinas Džiusas pamatė salotų lysvėje keletą skaisčiai žalių neįprastų daigelių. Matyt, jų sėkleles į daržą bus atnešęs uraganas. Bet iš kurios šalies jos atskrido, visam laikui liko paslaptis.

— Neseniai ravėjau lysves,— suniurzgė Urfinas Džiusas,— o šit vėl tos piktžolės lenda. Na, palaukit, vakare aš jus sudorosiu.

Urfinas išėjo į mišką, kur buvo įtaisęs raizgus, ir ten praleido kiaurą dieną. Slapčiom nuo Guamo jis pasiėmė keptuvę ir taukų, išsikepė riebų triušį ir pasigardžiuodamas sušveitė.

Sugrįžęs namo, Džiusas aiktelėjo iš nuostabos. Salotų lysvėje stypsojo sulig žmogaus ūgiu iškilę tvirti ryškiai žali augalai su pailgais mėsingais lapais.

— Tai bent pokštas! — riktelėjo Urfinas.— Tos piktžolės negaišo laiko!

Jis nuėjo prie lysvės ir trūktelėjo vieną augalą, norėdamas išrauti su šaknimis. Bet kur ten! Augalas nė nekilstelėjo, o Urfinas Džiusas susibadė rankas smulkiomis smailėmis spygliukais, kuriais buvo apsisagstęs stiebas ir lapai.

Urfinas supyko, išsitraukė iš delnų spygliukus, užsimovė odines pirštines ir vėl kibo rauti augalą iš lysvės. Bet jam neužteko jėgų. Tada Džiusas pastvėrė kirvį ir įniko kapoti augalus iš pašaknių.

„Čiaukšt, čiaukšt, čiaukšt“,— treškino kirvis sultingus stiebus, ir augalai virto žemėn.

— Taip, taip, taip!— triumfavo Urfinas Džiusas. Su piktžolėm jis kovojo lyg su gyvais priešais.

Kai baigė jas doroti, buvo jau naktis, ir pavargęs Urfinas nuėjo miegoti.

Rytą jis išėjo priebutin, ir iš nuostabos plaukai jam pasišiaušė.

Ir salotų lysvėje, kur liko nežinomų piktžolių šaknys, ir kietai sumintame takely, kur stalius suvilko nukirstus stiebus,— visur lyg siena stovėjo aukšti augalai su ryškiai žaliais mėsingais lapais.

— Ak, jūs šitaip!— piktai sukriokė Urfinas Džiusas ir šoko į kovą.

Nukirstus stiebus ir išrautas šaknis stalius smulkiai kapojo ant kaladės, kuri buvo skirta malkoms skaldyti. Daržo gale, už medžių, buvo dykas plotas.

Ten Urfinas vilko sukapotų augalų košę ir perpykęs svaidė į visas puses.

Darbas truko visą dieną, bet pagaliau daržas buvo išvalytas nuo grobuonių augalų, ir pavargęs Urfinas Džiusas nuėjo ilsėtis. Miegojo jis blogai: kamavo košmarai, jam vaide-

nosi, kad nežinomi augalai supa jį iš visų pusių ir bando įdurti spygliukais.

Auštant pakilęs stalius pirmiausia nuėjo į dykvietę pažiūrėti, kas ten dedasi. Pravėręs vartelius, jis tyliai aiktelėjo ir, sukrėstas to, ką pamatė, netekęs jėgų šleptelėjo žemėn. Nežinomų augalų gajumas pasirodė esąs nepaprastas. Nerderlinga žemė buvo ištiesai apsiklėtus atžalynu.

Kai Urfinas vakar įtūžęs svaidė žalią kratinį, jo purslai tiško ant tvoros stulpų, ant medžių; tie purslai suleido ten šaknis, ir dabar kalėsi jauni augalėliai.

Staiga susivokęs, Urfinas nusimetė batus. Ant jų padų tankiai žaliavo smulkučiai augleliai. Daigeliai lindo iš drabužių siūlių. Malkų kaladė visa apžėlusi lyg šepetys. Džiusas šoko kamaron: kirvio kotas irgi buvo nusėtas atvašynu.

Urfinas atsisėdo priebuty ir susimąstė. Ką daryti? Krausytis iš čia ir įsikurti kitur? Bet gaila palikti patogų erdvų namą, daržą.

Urfinas nuėjo pas apuoką. Tasai tupėjo ant laktos, primerkęs nuo dienos šviesos geltonas akis. Džiusas papasakojo savo bėdą. Apuokas ilgai suposi ant kartelės galvodamas.

— Pamėgink iškaitinti juos saulėje,— patarė jis.

Urfinas Džiusas smulkiai sukapojo kelis jaunus daigus, išsklaidė ant skardos lakšto su užlenktais kraštais ir išnešė į atvirą plotą, kur kepino karšta saulė.

— Pažiūrėsim, ar sudygsite jūs čia!— piktai burbtelėjo jis.— Jei sudygsit, aš iš čia išeisiu.

Augalai nesudygo. Šaknys nepajėgė prasiskverbtį pro skardą. Per keletą valandų karšta Stebuklų šalies saulė žalią masę pavertė rusvais milteliais.

— Vis dėlto ne veltui šeriu Guama,— tarė patenkintas Urfinas.— Išmanus paukštis...

Pasiėmęs karutį, Džiusas išvažiavo į Kogidą rinkti skardų, kuriose šeimininkės kepa pyragus. Jis sugrižo, prisikrovęs jų pilną karutį.

Urfinas pagrasino kumščiu savo priešams augalams.

— Dabar aš jūsų atsikratysiu,— sušvokštė jis pro sukąstus dantis.

Prasidėjo katorgiškas darbas. Urfinas Džiusas nenuleido rankų nuo aušros lig sutemos, tik dieną trumpam tesustodavo.

Jis dirbo labai uoliai. Užsiėmęs nedidelį plotelį, kruopščiai nuraudavo augalus, nepalikdamas nė menkiausios atplaišėlės. Su šaknimis iškasęs, jis susmulkindavo juos geležinėj praustuvėj ir paskleisdavo džiovinti skardose, sustatytose lygiom eilėm saulės atokaitoj. Rusvus miltelius Urfinas Džiusas pilstė į metalinius kibirus ir uždangstė metaliniais dangteliais. Atkaklumas ir užsispyrimas savo padarė. Stalius nė menkiausios progos nedavė priešui pasireikšti.

Ryškiai žalių spygliuotų piktžolių užgožtas plotas mažėjo kasdien. Ir štai atėjo metas, kai paskutinis keris pavirto lengvais rusvais milteliais.

Savaitę padirbęs, Džiusas taip nusikamavo, kad vos besilaikė ant kojų. Žengdamas per slenkstį, Urfinas suklupo, kibiras pasviro, ir dalis rusvų miltelių nubiro ant meškos kailio, patiesto ties slenkščiu vietoj kilimo.

Stalius nematė; jis prisipylė paskutinį kibirą, jį uždengė kaip paprastai, nukėblino prie lovos ir užmigo lyg negyvas.

Atsibudo jis kažkienu atkakliai tampomas už rankos, kuri buvo nukarusi nuo lovos. Prasimerkęs Urfinas apstulbo

iš siaubo: prie lovos stovėjo meška ir laikė įsikandusi jo striukės rankovę.

„Aš pražuvęs,— pamanė stalius.— Ji mane suris. Bet iš kur troboj atsirado meška? Juk durys buvo uždarytos...“

Slinko minutės, meška nesirengė pulti, tik tampė Urfiną už rankovės ir staiga prašneko kimiū bosu:

— Šeimininke! Metas keltis, per ilgai miegi!

Urfinas Džiusas taip nustebo, kad pakniopstom išsivertė iš lovos: meškos kailis, paklotas prie slenksčio, stovėjo ant keturių kojų prie staliaus patalo ir kinkavo galvą.

„Tai atgijo mano prijaukintos meškos kailis. Ji vaikšto, kalba... Bet kodėl taip atsitiko? Neįau nubirę milteliai?..“

Norėdamas patikrinti savo spėliojimus, Urfinas užklausė apuoką.

— Guamai... Guamokai!..

Apuokas tylėjo.

— Klausyk tu, grasus paukšti!— niršiai suriko stalius.— Užtektinai mančiau liežuvį, tardamas visą tavo prakeiktą vardą! Jei nenori atsakyti, nešdinkis į mišką ir pats ieškokis maisto!

Apuokas taikiai atsakė:

— Gerai, nesikarščiuok! Guamokas, tai Guamokas, bet trumpiau nesutinku. Ko tu norėjai manęs klausti?

— Ar tikrai nežinomi augalai tokie gajūs, kad net jų milteliai kailį atgaivino?

— Tikrai. Apie šiuos augalus aš girdėjau iš paties išmintingiausiojo apuoko, savo prosenelio Karitofilaksi...

— Užteks!— riktėlėjo Urfinas.— Nutilk! O tu, kaili, eik į savo vietą, netrukdyk man galvoti!

Kailis klusniai nuėjo prie slenksčio ir atsigulė įprastoje vietoje.

— Tai bent pokštas! — murmėjo Urfinas Džiusas, atsisėdęs už stalo ir parėmęs gauruotą galvą rankomis.— Dabar klausimas: naudingas man šis pokštas ar ne?

Ilgai svarstęs, garbėtroška stalius nusprendė, kad tasai pokštas jam naudingas, nes duoda didelę galią valdyti daiktus.

Bet dar reikėjo patikrinti gaiviųjų miltelių galią. Ant stalo stovėjo Urfino padaryta papūgos iškamša su mėlynom, raudonom ir žaliom plunksnom. Stalius pasisėmė žiupsnelį rusvų miltelių ir pabarstė iškamšos galvą ir nugarą.

Neregėtas daiktas. Milteliai, kiek šnypšdami, ėmė rūkti ir nykti. Jų rusvos kruopelės tarytum tirpo, susigerdamos papūgai į odą tarp plunksnų. Iškamša sukrotėjo, pakėlė galvą, apsižvalgė. Atgijusi papūga plėstelėjo sparnus ir, šaižiai klykdama, išskrido pro atvirą langą.

— Veikia!— susižavėjęs riktelėjo Urfinas Džiusas.— Veikia! Kur čia dar išbandžius?

Prie sienos kaip papuošalas buvo prikalti didžiuliai elnio ragai, ir Urfinas gausiai juos pabarstė gaiviaisiais milteliais.

— Pažiūrėsim, kas bus,— nusišaipė stalius.

Rezultatų teko laukti ne itin ilgai. Vėl pakilo lengvas dūmelis nuo ragų, vėl nyko kruopelės... Sutraškėjo iš sienos traukiamos vinys, ragai nukrito ant grindų ir, siaubingai įniršę, užpuolė Urfiną Džiusą.

— Gelbėkit!— sukliko išsigandęs stalius, sprukdamas nuo ragų.

Bet tie nepaprastai mikliai persekiojo jį visur: ant lovos,

ant stalo ir po stalu. Meškos kailis iš baimės susigūžė prie uždarytų durų.

— Šeimininke!— suriko jis.— Atidaryk duris!..

Išsisukinėdamas nuo dūrių, Urfinas atsklendė duris ir puolė į priebutį. Paskui jį riau modamas išdūmė meškos kailis, o toliau klaikiai šokčiojo ragai. Visi susijaukė priebutyje į klykiančią ir besivartančią krūvą, nusirito laipteliais. O troboje pašaipiai ūkavo apuokas. Ragai išmušę vartelius ir didžiuliais šuoliais nuliuksėjo į mišką. Urfinas Džiusas pakilo nuo žemės, aplamdytas ir susidaužęs.

— Velniai rautų!— suvaitojo jis, čiupinėdamasis šoną.— To jau per daug!

Kailis priekaištingai bambėjo:

— Argi tu nežinai, šeimininke, kad dabar laikas, kada elniai ypač linkę peštis. Dar gerai, kad gyvas išlikai... Na, dabar tai klius elniams miške nuo šių ragų! — Ir meškos kailis kimiai nusijuokė.

Iš to Urfinas padarė išvadą, kad su milteliais reikia būti atsargiam ir negaivinti kas pakliuvo. Kambarys buvo baisesniausiai nusiaubtas: viskas aplaužyta, išvartyta, indai sudaužyti, ore skraidė perplėšto priegalvio pūkai.

Džiusas piktai tarė apuokui:

— Kodėl tu neperspėjai manęs, kad pavojinga gaivinti ragus?

Pagiežingas paukštis atsakė:

— Guamokolatokintas būtų perspėjęs, o Guamokas nebuvo toks įžvalgas.

Nusprendęs su apuoku atsiskaityti vėliau už jo klastą, Urfinas ėmė tvarkyti kambarį. Jis pakėlė nuo grindų kadai-

se jo padarytą medinį klouną. Klounas buvo niršaus veido ir iššieptais aštriais dantimis, ir todėl jo niekas nepirko.

— Na, aš manau, tu nepridarysi tiek bėdos, kaip ragai,— pasakė Urfinas ir pabarstė klouną milteliais.

Tai padaręs, jis pastatė žaisliuką ant stalo, o pats atsisėdo greta ant kėdutės ir užsisvajėjo. Atsitokėjo jis nuo stipraus skausmo: atgijęs žaisliukas dantimis sugriebė jo pirštą.

— Ir tu toks pat, biaurybe!— įtūžo Urfinas Džiusas ir atsi-vėdėjęs sviedė klouną ant grindų.

Tas nuklibikštavo toli į kampa, užlindo už skrynios ir tūnojo ten, patenkintas mataravo rankomis, kojomis ir kin-kavo galvą.

Garbėtroškos Urfino Džiuso planai

Kartą Urfinas sėdėjo priebutyje ir klausėsi, kaip troboje barėsi meškos kailis ir Guamokas.

— Tu, apuoke, nemyli šeimnininko,— bambėjo kailis.— Tyčia tylėjai, kai jis gaivino ragus, o juk žinėjai, kad pavojinga... Ir vis tu gudrauji, apuoke, vis gudrauji. Prisižiūrėjau aš į jūsų brolius, gyvendama miške. Va palauk, sugriebsiu aš tave...

— Uch-uch-uch!— tyčiojosi apuokas aukštai ant lak-tos. — Tai bent nugąsdinai, tuščiabarški!

— Kad aš tuščias, teisybė,— prisipažino suniekintas kai-lis.— Paprašysiu šeimnininko iškimšti mane piuvenom, nes labai jau aš lengvas vaikstant, jokie tvirtumo, menkiausias vėjelis verčia iš kojų...

„Čia tai gerai sugalvota,— tarė pats sau Džiusas,— reikės taip ir padaryti.“

Balsai troboje darėsi vis garsesni, ir Urfinas piktai suriko:

— Ei, jūs ten, įsiklegėjot! Nutilkit!

Ginčinkai toliau barėsi pašnibždom.

Urfinas Džiusas kūrė ateities planus. Žinoma, jis turi dabar užimti aukštesnę vietą Mėlynojoj šaly. Urfinas žinojo, kad Kramtukai, Gingemai žuvus, valdovu išsirinko gerbiamą senuką Premą Kokusą.

Valdant gerajam Kokusui, Kramtukai gyveno lengvai ir laisvai.

Sugrižęs vidun, Urfinas ėmė vaikščioti po kambarį. Apuokas ir meškos kailis nutilo. Džiusas samprotavo balsu:

— Kodėl Kramtukus valdo Premas Kokusas? Ar jis protingesnis už mane? Ar jis toks nagingas meistras, kaip aš? Argi jis toks didingas? — Urfinas Džiusas išsitempė, atstatė krūtinę, išpūtė skruostus.— Ne, Premui Kokusui toli iki manęs!

Meškos kailis įtaikiai patvirtino:

— Teisingai, šeimininke, tavo išvaizda labai išpūdinga!

— Taveš neklausiu,— riktelėjo Urfinas ir toliau samprotavo:— Premas Kokusas kur kas turtingesnis už mane, tai tiesa: turi daug žemės, kurią dirba daugybė žmonių. Bet dabar, kai aš turiu gaiviuosius miltelius, galiu prisidaryti darbininkų kiek tik noriu, jie iškirs mišką, ir aš taip pat turėsiu žemės... Pala! O kas, jei pridaryčiau ne darbininkų, o kareivių?.. Taip-taip-taip! Aš prisidarysiu rūsčių, stiprių kareivių, ir tegul tada Kramtukai išdrįsta manęs nepripažinti savo valdovu!

Susijaudinęs Urfinas ėmė zuiti po kambarį.

„Net biaurus mažas klounas man įkando taip, kad iki šiol skauda,— mąstė jis,— o jei padaryčiau medinius kareivius didumo sulig žmogum ir išmokyčiau valdyti ginklą... Tada galėčiau jėga prilygti pačiam Gudvinui...”

Bet stalius tučtuojau baukščiai sučiaupė burną: jam pasirodė, kad balsu ištarė tuos įžūlius žodžius. O jei išgirdo juos Didysis ir Baisusis? Urfinas susigūžė ir laukė, kad jam beregint trenks nematoma ranka. Bet viskas buvo ramu, ir Džiusui atlėgo širdis.

„Vis dėlto reikia būti atsargiam,— pamanė jis.— Pirmiausia man užteks Mėlynosios šalies. O paskui... paskui...”

Bet jis net mintimis nesiryžo svajoti, kas bus toliau.

...Urfinas Džiusas žinojo, koks gražus ir turtingas Smaragdo miestas. Jaunystėje jam teko ten lankytis, ir žavūs atsiminimai neišblėso iki šiol.

Urfinas matė ten stebėtinus namus: jų viršutiniai aukštai kybojo ant žemutinių, o priešais stovinčių namų stogai virš gatvių veik siekėsi. Gatvėse visuomet buvo blausu ir vėso-ka, ten neprasiskverbė kaitrūs saulės spinduliai. Ir toj prietamsoj, kur neskubėdami vaikštinėjo miesto gyventojai, visi su žaliais akiniais, slėpinga šviesa žėrėjo smaragdai ne tik namų sienose, bet net tarp grindinio akmenų...

Tiek lobio! Jo apsaugai burtininkas nelaike gausios armijos — visa Gudvino kariauna tebuvo vieni vienai kareivis, vadinamas Dinu Gioru. Beje, kuriam galui Gudvinui buvo reikalinga armija, jei vien savo žvilgsniu jis galėjo sudeginti aibę priešų?

Dinas Gioras turėjo vieną rūpestį — prižiūrėti savo barzdą. Tai bent barzda buvo! Ji dryksojo iki pat žemės, ir Ka-

reivis šukuodavo ją nuo ryto iki vakaro kristalinėm šukom, o kartais supindavo lyg kasą.

Rūmų šventės dieną susirinkusiems žiopsotojams Dinas Gioras aikštėje parodė kariškus pratimus. Jis taip mitriai švytravo kardu, ietimi ir skydu, kad sužavėjo žiūrovus.

Kai paradas baigėsi, Urfinas priėjo prie Dino Gioro ir paklausė:

— Gerbiamasis Dinai Giorai, negaliu nepareikšti jums savo susižavėjimo. Sakykit, kur jūs išmokote visos tos išminties?

Pamalonintas Kareivis atsakė:

— Senovėje mūsų šalis dažnai kariaudavo, apie tai skaičiau metraščiuose. Susiradau senus karių užrašus, kur papasakota, kaip viršininkai mokydavo kareivius, kaip įsakinėdavo, kokie būdavo kariški pratimai. Aš viską stropiai išmokau, pritaikiau praktiškai... ir štai rezultatai!.

Norėdamas prisiminti kariškus Kareivio pratimus, Urfinas nusprendė mokyti medinį klouną.

— Ei kloune!— suriko jis.— Kur tu?

— Aš čia, šeimininke,— atsiliepė spiglus balsas iš už skrynios.— Ar tu vėl pešiesi?

— Išlisk, nebijok, aš nepykstu ant tavęs.

Klounas išsirabzdino iš savo prieglobsčio.

— Dabar pažiūrėsiu, ką tu sugebi,— tarė Urfinas.— Žygiuoti moki?

— O kas tai yra, šeimininke?

— Mane vadink ne šeimininku, o valdovu! Tai ir tau sakau, kaili!

— Klausau, valdove!— vienbalsiai atsakė klounas ir meškos kailis.

— Žygiuoti — tai reiškia eiti į koją, pasisukti pagal komandą dešinėn ir kairėn ar aplink.

Klounas pasirodė gana nuovokus ir greit perprato kario mokslą, bet jis negalėjo paimti medinio kardo, kurį nudrožė Urfinas. Klounas neturėjo pirštų, plaštakos paprastai baigėsi kumščiais.

— Teks mano būsimiesiems kareiviams padaryti lanksčius pirštus,— nusprendė Urfinas Džiusas.

Buvo mokoma iki pat vakaro. Urfinas pavargo bekomanduodamas, bet medinis klounas visą laiką buvo žvalus ir guvus, jis atrodė nė kiek nepavargęs. Žinoma, to ir reikėjo tikėtis: argi gali pavargti medis?

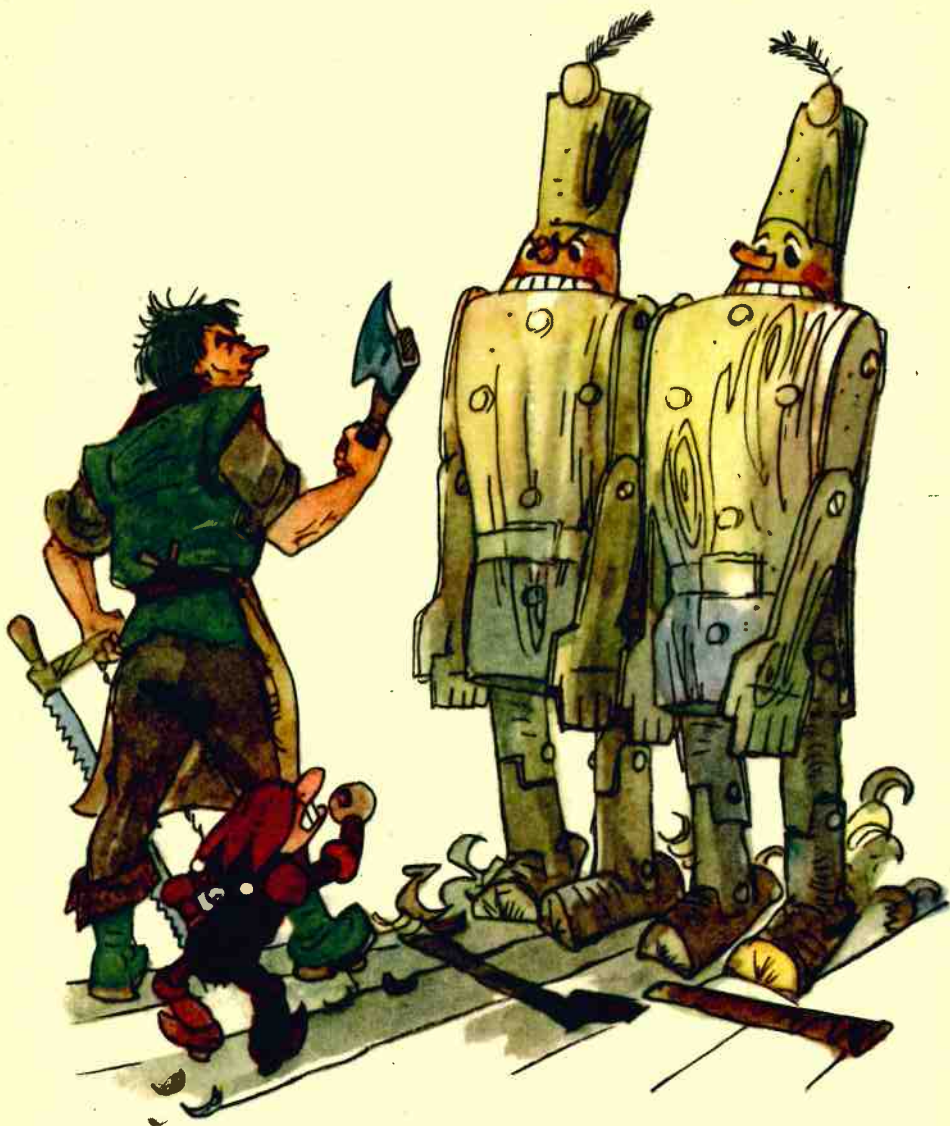
Mokant meškos kailis gėrėdamasis žiūrėjo į savo valdovą ir pašnibždom kartojo visus jo įsakymus. O Guamokas niekinamai merkė geltonas akis.

Urfinas buvo sužavėtas. Bet dabar jam įstrigo nerami mintis: o jei ims ir pavogs iš jo gaiviuosius miltelius? Jis užšovė duris trim sklendėm, užkalė kamarą, kur stovėjo kibirai su milteliais, ir vis dėlto neramiai miegojo, nubusdamas dėl menkiausio šnaresio ir bilstelėjimo.

Buvo galima gražinti Kramtukams iš jų paimtas skardas, kurių dabar staliui nereikėjo. Džiusas nusprendė šįkart Kogidoje apsilankyti iškilmingai. Karutį jis perdirbo į ratus, ketindamas įsikinkyti meškos kailį. Ir šit prisiminė jis girdėtą kailio ir apuoko pokalbį.

— Klausyk, kaili!— pasakė jis. — Aš pastebėjau, kad tu perdaug lengvas ir nestiprus einant, todėl nusprendžiau tave prikimšti piuvėnų.

— O valdove, koks tu išmintingas!— džiaugsmingai sukliko naivus kailis.

Urfino daržinėje buvo krūvos piuvenų, ir greit pasisekė prikimšti kailį. Baigęs Džiusas susimąstė.

— Štai kas, kaili,— pasakė jis.— Aš duosiu tau vardą.

— O valdove!— džiaugsmingai suriko meškos kailis.— Ir tas vardas bus toks pat ilgas, kaip apuoko?

— Ne,— šaltai atsakė Džiusas.— Priešingai, jis bus trumpas. Tu vadinsiesi Topotuna, meška Topotuna.

Gerai meškutei naujasis vardas labai patiko.

— Kaip puiku!— suriko ji.— Mano vardas bus skambiausias iš visų Mėlynojoje šaly. To-po-tu-na! Tegul dabar apuokas pamėgina riesti nosį prieš mane!

Topotuna sunkiai ištapsėjo iš daržinės, džiaugsmingai niurzgėdama:

— Va dabar bent jaučiuosi tikra meška!

Urfinas įsikinkė Topotuną į ratus, pasiėmė Guamoką su klounu ir ko prašmatniausiai išvažiavo į Kogidą. Skardos čerškėjo, ratams trinksint per kupstus, ir sugužėjo minios apstulbusių Kramtukų.

— Urfinas Džiusas — galingas burtininkas,— šnibždėjosi jie.— Jis atgaivino prijaukintą mešką, padvėsusią praėjusiais metais...

Džiusas tarpais girdėjo tuos pokalbius, ir jo širdy kaupėsi pasididžiavimas. Jis įsakė šeimininkėms pasiimt skardas, ir tos, bukščiai šnairuodamos į mešką ir apuoką, iškraustė ratus.

— Dabar suprantate, kas ponas Kogidoje?— rūščiai paklausė Urfinas.

— Suprantam, — nuolankiai atsakė Kramtukai ir pravrko.

Namie apgalvojęs, Urfinas Džiusas nusprendė eikvoti miltelius labai ekonomiškai. Jis liepė skardininkui padaryti keletą bakelių su standžiai priveržiamais dangteliais, perpylė į juos miltelius ir užkasė bakelius sode po medžiu. Kamara jam atrodė jau nesaugi.

Medinės armijos atsiradimas

Urfinas Džiusas suprato, kad jeigu jis vienas darys medinę armiją, net ir negausią, tai darbas ilgai užtruks.

Kogidoje pasirodė meška ir užriaumėjo skardžiu balsu. Subėgo persigandę Kramtukai.

— Mūsų valdovas Urfinas Džiusas,— paskelbė Topotuna,— įsakė kasdien ateiti pas jį šešioms vyrams kirsti rąstų miške. Jie turi atsinešti savo kirvius ir piūklus.

Kramtukai pagalvojo, paverkė... ir sutiko.

Miške Urfinas Džiusas atžymėjo medžius, kuriuos reikėjo nukirsti, ir parodė, kaip juos reikia supiaustyti.

Apdorotus rąstus iš miško į Urfino kiemą važiojo Topotuna. Ten stalius sukrovė juos džiovinti, bet ne prieš saulę, o pavėsyje, kad nesupleišėtų.

Po kelių savaitių, kai rąstai išdžiūvo, Urfinas Džiusas ėmėsi darbo. Jis grubiai aptašė liemenis, ruošė rankas ir kojas. Urfinas sumanė pirmiausia padaryti penkis kareivių būrius, po dešimt kiekviename būryje: jis galvojo, kad jų visai pakanka, norint užvaldyti Mėlynąją šalį.

Kiekvieno dešimtuko vadu bus kapralas, o visus komanduos generolas — medinės armijos vadas.

Kareivių liemenis Urfinas norėjo daryti iš pušies, nes lengviau ją apdoroti, bet galvas prie jų stalius nusprendė pritaisyti ąžuolines — tam atvejui, jei kareiviams tektų grumtis galvomis. O ir iš viso kareiviams, kurie neprivalo samprotauti, visų labiausiai tiks ąžuolinės galvos.

Kapralams Urfinas paruošė raudonmedžio, o generolui vargais negalais surado miške vertingojo palisandro. Pušiniai kareiviai su ąžuolo galvomis paklus raudonmedžio kapralams, o šie savo ruožtu bus nuolankūs gražuoliui palisandro generolui.

Medinių žmogaus ūgio figūrų dirbimas Urfinui buvo naujas dalykas, ir pradžiai jis padarė bandyminį kareivį. Žinoma, to kareivio veidas buvo niršus, akys — stiklinės sagos. Kareivį gaivindamas, Urfinas pabarstė galvą ir krūtinę stebuklingaisiais milteliais, luktelėjo, ir staiga medinė ranka atsitiesusi taip smarkiai jam tvojo, kad jis nulėkė už penkių žingsnių. Supykęs Urfinas pastvėrė kirvį ir buvo benorįs sukapti ant grindų gulinčią figūrą, bet tuoj pat atitoko.

„Sau bėdos prisidarysiu,— pagalvojo jis.— Na ir jėga jo... Su tokiais kareiviais būsiu nenugalimas!“

Padaręs antrąjį kareivį, Urfinas Džiusas susimąstė: daug mėnesių prireiks armijai sukurti. O jis norėjo ko greičiau leisti į žygį. Ir nusprendė Urfinas pameistriais apmokyti pirmuosius du kareivius.

Medinius žmones išmokyti staliaus amato pasirodė nelengva. Ėjosi taip lėtai, kad net atkaklusis Džiusas neteko kantrybės ir išplūdo savo medinius mokinius:

— Na ir neišmanėliai! Kokie kietagalviai!..

Ir štai kartą į piktą mokytojo klausimą: „Na, kas gi tu

pagaliau?" mokinys, skardžiai paukštelėjęs sau mediniu kumščiu per medinę krūtinę, atsakė: „Aš — kietagalvis!"

Urfinas pratrūko garsiai kvatotis:

— Gerai! Tai ir vadinkitės kietagalviais, pats tinkamiausias jums vardas!

Kai kietagalviai kiek pramoko staliaus darbo, ėmė meistrui padėti: aptašydavo liemenis, rankas ir kojas, išdroždavo būsimųjų kareivių pirštus.

Bet nebuvo apsieita be juokingų atsitikimų. Kartą Urfinui prireikė išeiti. Jis davė pameistriams piūklą ir įsakė supiaustyti gabalais dešimt rąstų. Sugrįžęs ir pamatęs, ką pridarė jo parankiniai, Urfinas įtūžo. Darbininkai greit supiaustė rąstus, o kadangi darbo daugiau nebuvo, jie įniko piaustyti viską, kas pakliuvo po ranka: varstotą, tvorą, vartus... Kieme riogsojo krūvos nuolaužų, tinkamų tik malkoms. Tačiau ir to neužteko mediniams piovėjams, kol šeimininkas, savo nelaimei, užtruko: keturiese be galo įnikę piaustė viens kitam kojas!

Kitą sykį kietagalviai skaldė su pleištais storą stuobrį. Išmušdamas pleiš tą kirviu, kurį jis laikė dešine ranka, neprietyręs pameistris įkišo plyšin kitos rakos pirštus. Pleištas iššoko, ir pirštai liko smarkiai suspausti. Kietagalvis juos veltui traukė, o paskui, norėdamas išsivaduoti, nukapojo savo kairės rankos pirštus.

Nuo tada Urfinas stengėsi nepalikti savo padėjų be priežiūros.

Sutvarkęs kareivių gamybą, Urfinas ėmė iš raudonmedžio daryti kapralus.

Kapralai išėjo šaunūs: jie buvo aukštesni už kareivius,

rankos ir kojos dar didesnės, pajėgesnės, veidai pikti, raudoni, gali bet ką išgąsdinti.

Kareiviai neturėjo žinoti, kad jų komanduojujus nutašė iš medžio, kaip ir juos pačius, todėl Urfinas kapralus darė kitoj patalpoj.

Kapralų auklėjimui Urfinas Džiusas skyrė daug laiko. Kapralai turėjo suprasti, kad jie prieš savo valdovą — menkystos, ir bet koks jo įsakymas jiems — įstatymas. Bet kareiviams jie, kapralai, — reiklūs ir rūstūs viršininkai, juos pavaldiniai privalo gerbti ir jų klausyti. Kaip valdžios ženklą, Urfinas įdavė kapralams geležinio medžio vėzdus ir pasakė, kad nebaus, jeigu jie sulaužys vėzdus į savo pavaldinių nugaras.

Norėdamas išskirti kapralus iš eilinių, Urfinas parinko jiems vardus — Arumas, Befaras, Batisas, Gitonas ir Darukas. Išmokyti kapralai išdidūs stojo prieš kareivius ir beregint apkūlė juos už nepakankamą uolumą. Kareiviai nejautė skausmo. Bet jie sielvartingai žiūrino smūgių žymes ant savo nugludintų kūnų.

Pasiėmęs reikalingų medžiagų ir instrumentų, Urfinas Džiusas užsisklendė troboj, pavedė Topotunai prižiūrėti medinę kariauną, o pats ėmė daryti palisandro generolą. Urfinas kruopščiai dailino būsimąjį karo viršininką, kuris ves į mūsų jo medinius kareivius.

Dvi savaitės praėjo, bedirbant generolą, o paprastas kareivis stodavosi per tris dienas. Generolas išėjo prašmatnus: visą jo liemenį, rankas ir kojas, galvą ir veidą buvo išmarginę gražūs įvairiaspalviai raštai visas liemuo nupoliruotas ir žvilgėjo. Urfinas praminė generolą Lanu Pirotu.

Lanas Pirotas ne tik iš pažiūros atrodė niršus, nepaprastai piktas ir vaidingas buvo ir jo būdas. Jis net mėgino val-

dyti meistrą, bet Urfinas bemat išvarė jo puikybę ir parodė, kuris iš jų šeimininkas. Beje, Lanas Pirotas guodėsi, sužinojęs, kad jo pavaldinių bus penki kapralai ir penkiasdešimt eilinių kietagalvių, o vėliau dar ir daugiau.

Kol Lanas Pirotas, vadovaujamas Urfino Džiuso, mokėsi karo mokslų, pratinosi naudoti ginklą ir persiėmė generolo manieras, dirbtuvėje virė darbas dieną ir naktį, nes mediniai pameistriai niekuomet nepavargdavo.

Ir šit kieme pasirodė Urfinas Džiusas drauge su prašmatniu, imponantišku generolu Lanu Pirotu. Kietagalviai tuoj ėmė gerbti tokį solidų viršininką.

Generolas apžiūrėjo savo armiją ir išplūdo dėl nepakankamai šaunios išvaizdos.

— Aš įkrėsiu jums karių dvasią!— šaukė pulkavedys ki-
miu bosu.— Jūs man suprasite, kas yra tarnyba!

Tai sakydamas, jis pakratė generolo vėzdą, kuris buvo trigubai sunkesnis už kapralų lazda: vienu šio vėzdo smūgiu buvo galima perskelti bet kokią ažuolinę galvą.

Nuo tos dienos Lanas Pirotas kasdien ilgas valandas mokė savo armiją, o Urfinas Džiusas greitai papildė ją naujais kareiviais.

Už atkaklumą, su kuriuo Urfinas kūrė medinę armiją, gudrus apuokas Guamokas ėmė jį gerbti. Apuokas suprato, kad jo paslaugos Džiusui ne taip jau reikalingos, o gyvenimas pas naują burtininką buvo sotus ir nerūpestingas. Guamokas liovėsi tyčiojęsis iš Urfino ir pradėjo dažniau jį vadinti valdovu. Tas Džiusui patiko, ir nusistoję geri jo santykiai su apuoku.

O meška Topotuna žavėte žavėjosi, matydama, kokių

stebuklus išdarinėja jos viešpats. Ir ji reikalavo, kad visi kietagalviai valdovui reikštų ko didžiausią pagarbą.

Kartą Lanas Pirotas nelabai greit atsistojo, atėjus Urfinui Džiusui, ir nepakankamai žemai jam nusilenkė. Už tai meška savo galinga letena skėlė generolui tokį antausį, kad šis kūlvarta nusirito. Laimė, nematė kareiviai, ir generolo autoritetas nenukentėjo, bet to negalima pasakyti apie jo poliruotus šonus. Nuo tada Lanas Pirotas pasidarė nepaprastai pagarbus ne tik valdovui, bet ir jo ištikimajai meškai.

Pagaliau kietagalvių armija, susidedanti iš generolo, penkių kapralų ir penkiasdešimties eilinių, buvo apmokyta rikiuotės ir vartoti ginklą. Kareiviai neturėjo kardų, bet Urfinas apginklavo juos vėzdais. Pradžiai to pakako: kietagalvių negalima buvo nušauti lanku ar nudurti ietimi.

Kietagalvių žygis

Vieną nelemtą jiems rytą Kogidos gyventojai subruzdavo nuo smarkaus trypimo: tai žygiavo gatve medinė Urfino Džiuso armija. Prieky oriai žengė palisandro generolas su didžiuliu vėzdu rankoje, paskui jį ėjo kariuomenė su kapralais prieš kiekvieną būrį.

— Viens, du, viens, du!— komandavo kapralai, ir kareiviai sutartinai žengė į koją savo medinėm pėdom.

Šalia jojo ant meškos Urfinas Džiusas ir gėrėjosi savo kariuomene.

— Ar-r-mija, stot!— kurtinamai suriko Lanas Pirotas, medinės kojos kaukštelėjo viena į kitą, ir armija sustojo.

Išgąsdinti kaimo gyventojai pabiro iš savo namų, stovėjo priebutėliuose ir prie vartų.

— Klausykitės manęs, Kogidos gyventojai!— garsiai paskelbė Urfinas Džiusas.— Aš apsiskelbiu Mėlynosios šalies valdovu! Šimtus metų Kramtukai tarnavo burtininkei Gingemai. Gingema žuvo, bet neišnyko jos burtų galia, ji atiteko man. Jūs matot šiuos medinius žmones: aš juos padariau ir atgaivinau. Tarsiu žodį, ir mano nesužeidžiama medinė armija jus visus išdaužys ir sugriaus jūsų namus. Ar pripažįstate mane savo valdovu?

— Pripažįstam,— atsakė Kramtukai ir sielvartingai pravirko.

Kramtukų galvos tirtėjo nuo nesulaikomos raudos, o dzinguliukai po kepurių kraštais džiaugsmingai suskambo. Tas skambesys taip netiko niūriai Kramtukų nuotaikai, kad jie nutraukė savo kepures ir pakabino jas ant specialių, ties priebučiais įkastų stulpelių.

Urfinas įsakė visiems skirstytis namo, bet sulaukė kalvius. Kalviams jis paliepė nukalti kardus kapralams ir generolui ir juos išaštrinti.

Kad niekas iš Kogidos gyventojų neperspėtų Premo Kuso ir kad šis negalėtų pasiruošti gynybai, Urfinas Džiusas įsakė kietagalviams apsupti kaimelį ir nieko iš jo neišleisti.

Urfinas Džiusas visus išvarė iš seniūno namų ir atsigulė, prie durų pastatęs saugoti mešką.

Ilgai Urfinas miegojo, nubudo tik pavakare ir išėjo patikrinti sargybą.

Jį nustebino neįprastas vaizdas. Generolas, kapralai ir kareiviai buvo savo postuose, bet visi jie dangstėsi dideliais žaliais lapais ir šakomis.

— Kas yra?— šiurkščiai paklausė Urfinas Džiusas.— Kas jums atsitiko?

— Mums gėda...— sutrikęs atsakė Lanas Pirotas.— Mes— pliki...

— Tai bent naujiena!— piktai riktelėjo Urfinas.— Jūs — mediniai!

— Bet mes gi žmonės, valdove, jūs pats taip sakėte,— atkirto Lanas Pirotas.— Žmonės vilki drabužiais... Ir jie mus erzina...

— Būta ko nusiminti! Duosiu jums drabužius!

Medinė kariauna taip apsidžiaugė, kad tris kartus sušuko „valio“ Urfino Džiuso garbei.

Atleidęs savo armiją, Urfinas susimąstė: lengva buvo pažadėti penkiasdešimt šešioms mediniams kariams drabužius, bet kur juos gauti? Kaimelyje, žinoma, nebus medžiagos mundurams, odos batams ir diržams, o ir meistrų nėra, kurie galėtų atlikti tokį didelį darbą.

Urfinas papasakojo savo bėdą apuokui. Guamokas pavartaliojo savo dideles geltonas akis ir burbtelėjo tik vieną žodį:

— Dažai!

Šis žodis Urfinui visa paaiškino. Iš tikrųjų: kam rengti medinius kūnus, kurių nereikia saugoti nuo šalčio, jei galima juos nudažyti?

Urfinas Džiusas pasišaukė seniūną ir pareikalavo atnešti jam visokių dažų, kokių tik yra kaime.

Išsidėstęs aplinkui skardines su dažais ir teptukus, Urfinas ėmėsi darbo. Jis nusprendė bandymui išdažyti vieną kareivį ir pažiūrėti, kas iš to bus. Ant medinio liemens nutapė geltoną mundurą su baltom sagom ir diržu, ant kojų — kelnes ir batus.

Kai valdovas parodė savo darbą mediniams kareiviams, tie be galo nudžiugo ir pageidavo, kad juos taip pat išdažytų.

Vienam Urfinui buvo sunku, todėl jis sutelkė visus vietinius dažytojus.

Darbas virte virė. Po dviejų dienų armija žvilgėjo nuo šviežių dažų, per mylią ji kvepėjo terpentinu ir pokostu.

Pirmasis pulkas buvo nudažytas geltonai, antras — mėlynai, trečias — žaliai, ketvirtas — oranžiniai, o penktas — violetiniai.

Kapralams, kad skirtusi nuo kareivių, buvo nutapytos per petį atitinkamos spalvos juostos, kuriomis kapralai labai didžiavosi. Tik blogai, kad kareiviams nepakako proto laukti, kol dažai išdžius. Grožėdamiesi viens kitu, jie baksnojo pirštais į pilvus, krūtines ir pečius. Atsirado dėmių, ir todėl kietagalviai pasidarė kiek panašūs į leopardus.

Generolui Džiusas gebėjo įrodyti, kad jo prašmatnūs įvairiaspalviai marginiai geriau už visokius drabužius.

Nudažyta armija netvėrė džiaugsmu, bet dabar iškilo netikėtas keblumas. Kietagalviai iš veido buvo panašūs kaip du vandens lašai, ir jei vadai anksčiau juos atskirdavo iš esamų šakelių, tai dabar šakelės buvo uždažytos, ir jomis pasikliauti neįmanoma.

Tačiau Urfinas Džiusas nesutriko. Jis išrašė kiekvienam kareiviui ant krūtinės ir nugaros eilės numerį.

Tie atpažinimo ženklai ir tapo kareivių vardais, o tatai buvo labai patogiu.

Pirmiau tekdavo kareivius šaukti taip:

— Ei tu, su šakele ant pilvo, žingsnį pirmyn! Stok, stok, o tu kur? Tau irgi šakelė ant pilvo? Na, man reikalingas ne

tu, o antai tas, kuriam dar dvi mažos šakelės ant kairiojo peties...

Dabar buvo kur kas paprasčiau:

— Pirmasis numeris žalias, du žingsnius pirmyn! Kaip stovi rikiuotėje? Kaip stovi rikiuotėje, klausiu? Še tau, še, še!..

Dusliai luopteldavo vėzdas, ir nubaustasis sugriždavo rikiuotėn.

Žygio daugiau niekas netrukdė: kardai nukalti ir išaštrinti, nudažyti mundurai ir kelnės išdžiūvę. Urfinas pasidirbdino balną, kad būtų patogiau joti ant meškos nugaros. Prie balno jis priveržė dirželiais talpius krepšius, o į juos sudėjo bakelius su gaiviaisiais milteliais — savo didžiausią brangenybę. Visai armijai — net ir generolui — buvo griežtai uždrausta krepšius imti.

Kai kurie kietagalviai nešė Urfino dirbtuvės įrankius: piūklus, kirvius, oblius, gražtus, o taipogi medinių galvų, kojų ir rankų atsargas.

Urfinas Džiusas užrakino seniūno namą su didele spyna ir įsakė Kogidos gyventojams prie jo nė artyn neiti. Medinį klouną jis įsikišo užantin, įspėjęs, kad šis nesumanytų kandžiotis. Apuokas įsitaisė Urfinui ant peties.

— Viens, du, viens, du! Kairę, dešinę!

Armija ištraukė į žygį prieš Premo Kokuso dvarą anksti rytą. Ji žvaliai žengė į koją, o Urfinas Džiusas jojo užpakaly ant meškos ir džiaugėsi, kad išrašė atpažinimo ženklus ne tik ant kiekvieno kareivio krūtinės, bet ir ant nugaros. Jei kuris nors pabūgs mūšio ir ims bėgti, tai kaltininką bereginti bus galima pažinti ir supiauti į malkas.

Žvilgsnis į praeitį

Kol medinė Urfino Džiuso armija žygiuoja keliu į Premo Kokuso dvarą, mes grįšime atgal, į tuos laikus, kai Elės namelis pritrėškė Gingemą ir mergaitė iškeliavo į Smaragdo miestą.

Nemaža nuotykių, ir juokingų, ir baisių, patyrė Stebuklų šalyje Elė. Čia ji rado tris ištikimus savo draugus.

Pirmasis draugas buvo linksmuolis šiaudinis žmogus Kaliausė, sėdėjęs ant smaigo kviečių lauke ir baidęs paukščius. Iš plepės varnos Kagi-Kar Kaliausė sužinojo, jog jam betruksta tik smegenų, kad galėtų būti toks pat žmogus, kaip visi. Elė nuėmė Kaliausę nuo smaigo, ir abu drauge nutraukė į Smaragdo miestą — prašyti iš Gudvino smegenų.

Antruoju draugu tapo Medkirtys, visas geležinis. Elė išgelbėjo jį nuo pražūties, kai jis vienišas, surūdijęs stovėjo tankiame miške. Geležinis Medkirtys svajojo gauti mylinčią širdį ir galvojo, kad Gudvinas gali jam čia padėti. Jis prisijungė prie Elės, Totošės ir Kaliausės, ir jie visi drauge nukeliavo toliau.

Paskui jie sutiko Liūtą, baisų bailį iš prigimties. Jam labai reikėjo drašos, norint tapti žvėrių karalium ne tik iš vardo, bet ir iš tikrųjų. Susidraugavęs su Elze, Kaliause ir Medkirčiu, Liūtas likosi su jais ir taip pat nuėjo pas Gudviną prašyti drašos.

Gudvinas pasakė Elei ir jos draugams sąlygas. Jų norai bus įvykdyti, jei jie išvaduos Mirksiukus, Violetinės šalies gyventojus, iš piktosios burtininkės Bastindos vergijos. Kova su Bastinda buvo nelengva, ir vis dėlto burtininkė žuvo: ji ištirpo, kai Elė apipylė ją kibiru vandens.

Elė ir jos draugai sugrižo į Smaragdo miestą su pergale, ir nors Gudvinas buvo tik apgavikas, kvaršinęs žmonėms galvas tariamais stebuklais, jis vis dėlto gebėjo įvykdyti Kaliausės, Geležinio Medkirčio ir Liūto norus.

Išskrisdamas balionu iš Stebuklų šalies, Gudvinas paliko Smaragdo miesto valdovu Kaliausę, praminęs ją garbingai — Išminčium, nes jis gavo labai šmaikščias smegenis. Ir nors jos buvo tik iš sėlenų, sumaišytų su adatom ir segtukais, bet gerai tarnavo savo savininkui.

Geležiniam Medkirčiui Gudvinas įtaisė širdį, pasiūtą iš raudonos medžiagos skiautės ir prikimštą piuvėnų. Toji širdis tukseno į geležinę Medkirčio krūtinės ląstą sulig kiekvienu jo žingsniu, ir geraširdis karžygys džiaugėsi kaip vaikas. Jis nukeliavo į Violetinę šalį pas Mirksiukus, kurie išrinko ją savo valdovu, žuvus senajai Bastindai.

Liūtas, išgėręs didelę porciją „drąsos“ (tai buvo putojanti gira su valerijonų priemaiša), išėjo į mišką, ir ten žvėrys pripažino jį savo karaliu.

O Elė su Totoše sugrižo tėvynėn, į Kanzaso dykynę. Ten juos nunešė sidabrinės Gingemos korpės, kurių paslaptį mergeitei atskleidė Rausvosios šalies valdovė Stela, geroji fėja, žinanti amžinos jaunystės paslaptį.

Naujos užmačios

Užkariauti Mėlynąją šalį Džiusui pavyko labai lengvai. Premas Kokusas ir jo darbininkai buvo užklupti iš netyčių. Jie net nesistengė priešintis žiauriems kietagalviams ir iškart prisipažino nugalėtais.

Valstybinis perversmas įvyko: Urfinas Džiusas tapo didelės Kramtukų šalies valdovu.

Prieš dvejus metus Stebuklų šalį sukretė žemės drebėjimas. Kelią į Smaragdo miestą perkirto dvi gilios daubos, ir susisiektas tarp jų ir Kramtukų šalies nutrūko. Keliaudami į Smaragdo miestą, Elė ir jos draugai daubas šiaip taip perėjo, bet turėjo daug vargo. Bailiems Kramtukams toks žygis būtų neįmanomas, jie mieliau sėdėjo namie ir tenkinosi tomis naujienomis, kurias pernešdavo iš vieno krašto į kitą paukščiai.

Nusiklausydami paukščių šnekų (didžiausios žiniūnės pasirodė šarkos), Kramtukai sužinojo, kad Gudvinas prieš kelis mėnesius paliko Stebuklų šalį, pavesdamas ją tvarkyti savo įpėdiniui Kaliausei Išminčiui. Jie sužinojo ir tai, kad į savo gimtinę sugrįžo ir Pragaištingojo Namelio Fėja, kurią Kramtukai pamilo už jų išvadavimą nuo Gingemos.

Visa tai sužinojo ir Urfinas Džiusas. Naujienos jį pasiekė per Guamoką, o šiam apskelbė miško pelėdos ir apuokai.

Kai Urfiną pasiekė šios svarbios žinios, buvęs stalius, o dabar Mėlynosios Kramtukų šalies valdovas, susimąstė. Jam atrodė, kad atėjo metas įgyvendinti savo svajonę ir užgrobti valdžią Smaragdo mieste. Paslaptingas Gudvinas ir jo sugėbėjimas pasiversti visokiais gyvuliais ir paukščiais Urfiną Džiusą gąsdino, bet dabartinis valdovas Kaliausė jam tokios baimės nekėlė. Tiesa, Urfiną trikdė pravardė Išminčius, kurią Kaliausei davė Gudvinas.

Bet Urfinas apuokui sakė taip:

— Sakysim, kad Kaliausė turi išminties. Užtat aš — jėgos. Ką jis padarys su savo išmintim, jei mano armija galinga, o jo vos vienas Ilgabarzdis Kareivis? Turi jis ištikimą sąjungininką — Geležinį Medkirtį, bet jis nespės ateiti į pagalbą... Nusprešta — traukiu užkariauti Smaragdo miesto!

Guamokas pritarė valdovo planui.

Urfino Džiuso armija išsirusė į žygį.

Po keleto dienų medinė kariauna atėjo prie pirmosios daubos, kuri kirto kelią, išgrįstą geltonom plytom. Čia kietagalvius ištiko nuotykis.

Mediniai kareiviai buvo pratę vaikščioti lygia vieta, ir dauba jiems neatrodė pavojinga. Pirmoji kietagalvių greta su kapralu Arumu pakėlė dešines kojas į orą, akimirką pasiūravo ties dauba, o paskui visi kaip vienas griuvo žemyn. Po kelių sekundžių bildesys bylojo, kad narsieji kariai tikslą pasiekė. Kitų kietagalvių tas nė kiek nepamokė. Antroji greta pasekė pirmąją, ir Urfinas persikreipusiu iš siaubo veidu suriko:

— Generole, sustabdykit kariuomenę!

Lanas Pirotas sukomandavo:

— Armija, stot!

Medinių kareivių pražūtis buvo išvengta, ir beliko tik iškelti nukentėjusius iš daubos ir suremontuoti. Šis darbas, o paskui tvirto medinio tilto statyba per daubą pareikalavo penkių dienų gaišaties.

Bet štai pirmoji dauba liko užpakaly, ir kietagalviai įžengė į mišką. Apie tą mišką šalyje sklido ne kokie gandai: jame veisėsi didžiuliai, neišpasakytai stiprūs ir niršūs tigrai. Jų ilgos smailios iltys kyšojo iš nasrų lyg kardai, ir todėl tie žvėrys buvo praminti kardadančiais tigras. Kramtukų tarpe sklido nemaža gandų apie baisius atsitikimus Tigrų miške.

Urfinas bukščiai apsižvalgė.

Iškilnu ir nerimastinga buvo aplink. Didžiuliai medžiai, apsiklėtę nukarusiom žilų samanų girliandom, savo viršū-

nėm jungėsi viršuje, ir po tamsiai žaliais skliautais buvo ūksminga ir drėgna. Geltonų plytų kelią buvo storai apkloję krituoliai lapai, ir sunkūs kietagalvių žingsniai dusliai kaukšėjo.

Iš pradžių viskas gerai sekėsi, bet staiga prie Urfino pripuolė Lanas Pirotas.

— Valdove!— šūktelėjo jis.— Iš miško kyščioja žvėrių snukiai. Jų akys geltonos, o iš nasrų styro balti kardai...

— Tai kardadančiai tigrai,— pasakė išsigandęs Urfinas.

Išžiūrėjęs jis pamatė atvašyne dešimtis švieselių: tai švytėjo plėšrūnų akys.

— Generole, paruošk armiją kovai!

— Klausau, valdove!

Urfiną apsupo medinių kareivių žiedas su vėzdais ir kardais rankose.

Kardadančiai tigrai nekantriai muistėsi ir šnopavo tankmėje, bet dar nedrįso pulti: neiprasta grobio išvaizda juos sulaikė. O be to, jie neužuodė žmogaus kvapo, o žmogus buvo jų mėgiamiausias skanėstas. Staiga vėjelis užnešė į mišką Urfino Džiuso kvapą, ir du tigrai, alkaniausi ir nekantariausi iš visos gaujos, pasiryžo. Jie šoko iš atvašyno ir liuoktelėjo aukštai virš kelio.

Bet kai tigrai jau leidosi į saugomo rato vidurį, kapralų kardai, Lanui Pirotui įsakius, beregint iškilo, ir žvėrys kaukdamis pakibo ant smaigalių. Kareiviai ėmė talžyti vėzdais, trupindami tigrų galvas ir šonkaulius. Plėšrūnai buvo beregint pribaugti, ir kietagalviai numetė jų sumaitotus kūnus į šalikelę. Urfinas Džiusas labai susižavėjo. Jis tuoj pat armijai padėjo.

Įbauginti tigrai neišdrįso daugiau pulti tokių pavojingų

priešų. Jie dar pagulėjo, pablyksėjo akimis, iš įpratimo pariaumojo ir susigėdę nušliaužė į tankmę.

Urfinui Džiusui toptelėjo mintis atgaivinti užmuštų tigrų kailius — jis turės tarnus, už kuriuos stipresnių nėra Stebuklų šalyje. Jis jau įsakė nudirti tigrų kailius, bet, staiga apsigalvojęs, įsakymą atšaukė. Juk jeigu žiaurumu išgarsėjusių kardadančių tigrų kailiai sukils prieš jį, Urfiną, tai jų nepgalės.

Prie antrosios daubos kietagalviai patys sustojo.

Perėjusi daubą nutiestu tiltu, armija atsidūrė lauke. Čia Urfiną ištiko naujas nemalonumas, netikėtas, nesapnuotas.

Kietagalviai labai jau maža buvo matę per savo trumpą gyvenimą ir, sutikę ką nors naujo, sutrikdavo, nežinodami, ką daryti.

Atsiradus kelyje trečiai daubai, mediniai kareiviai būtų buvę atsargesni. Bet, nelaimė, jie priėjo didelę upę, per kurią reikėjo persikelti, keliaujant iš Kramtukų šalies į Smaragdo miestą. O iki šiol kietagalviai buvo regėję tik mažus upokšnius, juos peržengdavo, net kojų nesušlapę. Todėl plati upės plynuma generolui Lanui Pirotui atrodė lyg kažkoks naujas kelias, kuriuo labai patogų žygiuoti.

Urfinas Džiusas nespėjo nė mirktelėti, kai medinis generolas suriko:

— Paskui mane, narsioji mano armija!

Tai sakydamas, jis nubėgo šlaitu į upę, o klusnūs kietagalviai pasipylė jam iš paskos.

Prie kranto buvo gilų, ir vanduo srauniai tekėjo. Jis pastvėrė generolą, kapralus, kareivius ir nunešė juos, vartaliodamas ir daužydamas vieną su kitu. Veltui Urfinas Džiusas nusiminęs blaškėsi ant kranto ir šaukė visa gerkle:

— Stokit, kietagalviai! Stokit!

Kareiviai vykdė tik savo generolo įsakymus, be to, jie nesuprato, kas dedasi, ir žengė į vandenį vienas pulkas po kito.

Dvi ar trys minutės — ir užkariautojas liko be armijos: ją visą nunešė upė!

Urfinas rovēsi plaukus iš pykčio ir nevilties.

Apuokas suburbleno:

— Nesijaudink, valdove! Jaunas aš buvau šituose kraštuose ir atmenu, kad už kelių mylių pavandeniui upė prižėlusi meldų: mūsų kariai turi ten užkliūti...

Apuoko žodžiai Urfiną kiek nuramino. Išlikusį staliaus įnagį užkrovęs ant Topotunos, Džiusas nuėjo krantu. Greitai ėjęs pusantros valandos, jis pamatė, kad upė paplatėjusi ir seklesnė, joje yra meldų salelių, o prie jų kibžda įvairiaspalvės dėmės. Urfinas Džiusas lengviau atsiduso: buvo galima viską sutvarkyti.

Įžiūrėjęs tarp kareivių Laną Pirotą, Urfinas suriko:

— Ei generole, įsakykit kietagalviams plaukti į krantą!

— O ką reiškia plaukti?— atsiliepė Lanas Pirotas.

— Na, tai briskite, jei seklu!

— O kaipgi brenda?

Urfinas Džiusas piktai nusispiovė ir ėmė statyti plaustą. Gelbėdamas armiją, jis sugaišo daugiau kaip parą. Medinė kariauna atrodė pasigailėtina: dažai ant liemenų buvo atsilupinėję, nuo vandens išbrinkusios rankos ir kojos vos be-pajudėjo.

Teko ilgam sustoti. Ištisi kareivių būriai su kapralais prieky gulėjo pakrantėje ir džiovinosi, o Urfinas rentė didelį tvirtą plaustą.

Geltonų plytų kelias ėjo šiaurėn, ir buvo matyti, kad jis seniai neprižiūrimas: apaugęs krūmais, ir tik vidury — siauras takelis.

Kietagalviai išsidriekė kolona po vieną. Pirmasis ėjo kapralas Befaras, ilgos virtinės gale — generolas Lanas Pirotas. Toliau jojo ant Topotunos Urfinas Džiusas.

Tik vienas žmogus iš tos keistos armijos galėjo jausti nuovargį ir alkį, tai buvo jos kūrėjas ir valdovas Urfinas Džiusas.

Atėjo pietų metas, buvo laikas sustoti poilsio, bet kapralas Befaras vis tapsėjo ir tapsėjo pirmyn, o paskui jį į koją žengė nepavargstantys kietagalviai. Urfinas pagaliau neištvėrė ir pasakė Lanui Pirotui:

— Generole, perduokit priekin, kad armija sustotų.

Lanas Pirotas stuktėlėjo vėzdu į nugarą paskutiniajam kareiviui ir pasakė:

— Perduok...

Kietagalvis toliau nesiklausė. Jis suprato, kad dėl kažkios priežasties, žinomos tik vadovybei, ir kuri jam, dešimtam geltonųjų numeriui, neturi rūpėti, reikia perduoti priekin gautą smūgį. Ir, sakydamas „Perduok!“, jis taukštelėjo vėzdu į nugarą geltonųjų devintajam. Bet smūgis buvo kiek stipresnis.

— Perduok!— užriko devintas geltonasis ir luoptelėjo geltonųjų aštuntam taip, kad tas pasviro.

— Perduok, perduok, perduok!!— nuskardėjo virtine, ir smūgiai buvo vis dažnesni ir smarkesni.

Kietagalvius apėmė azartas. Vėzdai talžė dažytus kūnus, kai kurie kareiviai parkrito...

Daug laiko praėjo, kol Urfinui pavyko atstatyti tvarką ir apšepusi medinė kariauna išsikepurnėjo į pievaitę tarp krūmų, kur buvo apsistota.

Pailsėjus Urfinas Džiusas nuvedė armiją toliau į šiaurę.

Greitai pakelėm pradėjo rasti turtingų Smaragdo šalies gyventojų fermų. Čia viskas buvo žalia: ir namai, ir tvoros, ir žmonių drabužiai, ir jų smailios plačiakraštės skrybėlės, kurių pakraščiais nekarajo sidabrinų dzinguliukų...

Smaragdo šalies gyventojai spruko iš laukų, pamatę ar-tėjančius kietagalvius, garsiai kaukšinėčius plytų keliu. Jie slėpėsi už žalių tvorų ir išgąstingai žvilgčiojo į nekviestus rūsčius svečius, bet niekas nedrįso prie jų priėti ir paklausti, kas jie tokie ir ko čia atsibastė.

Varnos Kagi-Kar istorija

Mintį gauti smegenis iškėlė Kaliausei varna Kagi-Kar, kiek plepi ir vaidinga, bet aplamai geraširdė paukštė. Dabar būtinai reikia papasakoti, kas jai nutiko, kai Elė nuėmė Kaliausę nuo smaigo kviečių lauke ir nusivedė į Smaragdo miestą.

Varna neskrido su Ele ir Kaliause. Ji laikė kviečių lauką savo teisėtu grobiu ir liko jame gyventi drauge su gausiu varnų, kuosų ir šarkų būriu. Ji tvarkėsi taip gerai, kad fermeris, atėjęs derliaus valyti, atradė tenai vien šiaudus.

— Nė baidyklė nepadėjo,— sielvartingai atsiduso fermeris ir, nepasidomėjęs dingusios Kaliausės likimu, nieko nepešęs nužingsniavo namo.

O po kiek laiko paukščių paštu Kagi-Kar pasiekė žinios, kad kažkokia baidyklė, išvykus didžiajam burtininkui Gudvinui, tapo Smaragdo miesto valdovu. Kadangi vargu ar Stebuklų šalyje bebuvo kita gyva baidyklė, tai Kagi-Kar nusprendė, kad čia ir yra ta pati, kuriai ji patarė ieškoti smegenų.

Už tokią puikią idėją derėjo reikalauti atpildo, ir varna negaišdama nuskrido į Smaragdo miestą. Pasirodo, ne taip lengva buvo patekti pas Kaliausę Išminčių: Dinas Gioras nenorėjo įleisti pas jį paprastos varnos, kaip jis kad pasakė.

Kagi-Kar baisiai pasipiktino.

— Paprasta varna!— sukliegė ji.— O ar žinai tu, Ilgoji Barzda, kad aš seniausia valdovo bičiulė, kad aš, galima sakyti, jo auklėtoja ir mokytoja, ir be manęs jis niekad nebūtų pasiekęs savo žymaus posto! Ir jeigu tu bematant nepraneši apie mane Kaliausei Išminčiui, tau geruoju nesibaigs.

Ilgabarzdis Kareivis pranešė apie varną valdovui ir didžiai nustebo, gavęs įsakymą nedelsiant ją įvesti su derama rūmų pagarba.

Dėkingas Kaliausė visuomet atminė varną, padariusią jam tokią paslaugą. Jis priėmė Kagi-Kar, esant rūmininkams, labai džiaugsmingai. Valdovas nulipo nuo sosto ir žengė savo liaunom silpnom kojom tris žingsnius viešnios sutikti. Jo rūmų metraščiuose tai buvo įrašyta kaip didžiausia pagarba, kada nors ir kam nors parodyta!

Kaliausės Išminčiaus įsakymu Kagi-Kar buvo įtraukta į rūmininkų skaičių su pirmosios rūmų virtuvės patiekalų ragautojos titulu. Pačiam Kaliausei maisto nereikėjo, bet jis laikė atvirą stalą savo rūmininkams. Kadangi Gudvinas

tokio papročio nesilaikė, tai rūmininkai liaupsino naująjį valdovą už dosnumą.

Tuomet Kagi-Kar buvo paskirtas puikus kviečių laukas netoli už miesto sienos.

Smaragdo miesto apsiaustis

Kai medinė Urfino Džiuso armija atsibastė, Kagi-Kar vaišino savo lauke didžiulį paukščių pulką. Pamačiusi kaukšinius plytų keliu spalvotus medinius žmones rūsčiais veidais, varna iškart suvokė, kad čia priešai. Ji paliepė savo draugams juos sulaikyti, o pati nuskrido prie miesto vartų.

Vartų Sargas Smaragdo mieste buvo Faramantas. Svarbiausia jo prievolė — saugoti žalius akinius, kurių jis turėjo be galo daug ir visokio dydžio. Dar Gudvinas buvo įvedęs tokią tvarką, kad kiekvienas atvykęs turi užsidėti žalius akinius, o kad jų negalėtų nusiimti, užpakaly būdavo surakinami. Gerbdamas Gudvino įsakymus, šią tvarką palaikė ir Kaliausė Išminčius.

Skridama šūktelėjusi Faramantui apie užplūdusius priešus, Kagi-Kar nuplastėjo į rūmus.

Tuo tarpu didžiulis kuosų, šarkų ir žvirblių pulkas apspito medinę Urfino Džiuso kariauną. Paukščiai skraidžiojo kareiviams prieš veidus, braižė nagais nugaras, tūpė ant galvų, stengėsi išlupti stiklines akis. Viena mitri šarka numovė generolui Lanui Pirotoi kepurę ir nuskrido sau toliau nuo kelio.

Kietagalviai veltui mosavo kardais ir vėzdais, paukščiai vikriai išsisukdavo, ir smūgiai kliūdavo ne ten kur reikia. Žydras kareivis smogė per ranką žaliajam, ir šis įsikarščia-

vęs puolė jį. O kai kapralas Gitonas šoko jų skirti, oranžinis kietagalvis, taikydamas į kuosą, nuskėlė kapralui medinę ausį.

Ėmė visi peštis. Urfinas Džiusas šaukė ir trypė. Generolas Lanas Pirotas nežinojo, ar jam vytis savo kepurės pagrobėją, ar tvarkyti armiją. Vis dėlto kario disciplina laimėjo. Generolas atsisveikino su savo kepure (ji labai tiko šarkos lizdui), ir nuo jo sunkaus vėzdo ėmė pokšėti ažuolinės kareivių galvos...

Pagaliau tvarka buvo šiaip taip atstatyta, paukščiai nuvaikyti, ir armija nedarniai nužygiavo prie vartų. Bet tasai sąmyšis gerokai sugaišino, ir Kagi-Kar spėjo pranešti, kad užpuolė priešai.

Dinas Gioras šoko vartų ginti. Jis užsimetė ant pečių savo ilgąją barzdą ir nuskuodė gatvėmis dideliais žingsniais.

— Padėkit! Padėkit!—šaukė jis.—Į miestą žengia priešai!!

Bet Smaragdo miesto gyventojai mieliau slėpėsi namuose.

Dinas Gioras atbėgo prie vartų, kuriuos Faramantas buvo užšovęs tvirtais skląščiais. Manydami, kad jų per maža, gynėjai ėmė lupti akmenis ir krištolus iš gatvės grindinio ir griozdinti juos prie vartų.

Kai vartai buvo iki pusės užversti, pasigirdo smarkūs dūžiai.

— Atidarykit, atidarykit!—suskindėjo už sienos šauksmai.

— Kas ten?—paklausė Faramantas.

— Tai aš — galingasis Urfinas Džiusas, Mėlynosios Kramtukų šalies valdovas.

— Ko jums reikia?

— Aš noriu, kad Smaragdo miestas pasiduotų ir pripažintų mane savo valdovu.

— To nebus,— drąsiai atsakė Dinas Gioras.

— Mes paimsime jūsų miestą šturmu!

— Pamėginkite,— atkirto Ilgabarzdis Kareivis.

Paėmę kelis didelius akmenis ir krištolo gabalus, Dinas Gioras ir Faramantas užlipo ant miesto sienos ir užsiglaudė už jos atbrailos.

Pabeldę į vartus kumščiais, kojom ir net ažuolinėm kaktom, kareiviai nutraukė į artimiausią mišką ir nusikirto ten aukštą sausą medį. Išsirikiavę dviem gretom, vadovaujami raudonveidžių kapralų, jie stuobri įsiūbavo kaip taraną ir trenkė į vartus. Vartai subraškėjo.

Tą akimirką Dinas Gioras sviedė didžiulį krištolo gabalą. Jis pataikė Urfinui Džiusui į petį ir parbloškė jį žemėn. Ant-
ras akmuo tvoskė generolui tiesiai į galvą. Lano Piroto palisandrinėj galvoj atsirado įduba, o nuo jos į visas puses išsklido plyšeliai.

Urfinas Džiusas pašoko ir ėmė bėgti nuo vartų, paskui jį nukūrė ir palisandro generolas. To pakako. Matydami, kad bėga vadai, kietagalviai nedelsdami apsigrėžė ir nukaukšėjo paskui juos.

Sąmišai, viens kitą stumdydami, parversdami, šokčiodami per kritusius ir mėtydami vėzdus bei kardus, dūmė kapralai, eiliniai, iš paskos riaumodama liuoksėjo išsigandusi Topotuna. Juos lydėjo kurtinantis Ilgabarzdžio Kareivio juokas.

Kariauna sustojo toli nuo miesto sienos. Urfinas Džiusas trynė petį ir piktai barė generolą už bailumą, o šis teisinosi sunkia žaizda, čiupinėdamas pramuštą palisandro galvą.

— Jūs juk irgi atsitraukėt, valdove,— kalbėjo Lanas Pirotas.

— Čia medis,— pasipiktino Urfinas Džiusas.— Jūsų galvą aš užtaisysiu, nublizginsiu, ir ji bus kaip nauja, o jeigu man galvą praskels, tai galas!

— O kas yra galas?

— Tfu!

Urfinas daugiau nekalbėjo su generolu. Galiausiai buvo apkaltinti kareiviai, ir juos aptvatino vėzdais.

Vėl pulti armija nesiryžo ir sustojo toli nuo vartų.

Prasidėjo miesto apsiaustis. Du ar tris kartus mediniai kareiviai ėjo prie vartų bet vos tik pasipildavo akmenys nuo sienų, jie vėl atsitraukdavo.

Atrodė, priešus galima atremti visą laiką. Bet miesto gynība turėjo silpnų vietų. Pirmiausia, nutrūko maisto pristatymas, gyventojai ištvers su savo atsargom dar keletą dienų, bet kai tik jie ims alksti, gali subrukti ir pareikalauti, kad miestas pasiduotų. Antra, Dinas Gioras ir Faramantas, vieninteliai vartų gynėjai, galų gale pavargs, priešai tuo pasinaudos ir netikėtai užims miestą.

Visa tai apgalvojo Kaliausė savo išmintingais smegenimis. Ir jis ėmėsi priemonių. Kadangi rūmininkų ir miestiečių tarpe neatsirado patikimų žmonių, jis pats persikėlė į Faramanto būdelę. Tatai buvo labai naudinga pačią pirmąją naktį.

Kaliausė paguldė ilsėtis nuvargusį Faramantą ir Diną Giorą, o pats sėdėjo ant sienos ir žiūrėjo į lauką savo bemiegėmis, išpaisytomis akimis. Ir jis pamatė, kaip Urfino stovykloje ėmė ruošti puolimui.

Negirdėdami už sienos jokio šnaresio, priešai ėmė nejučia sėlinti prie vartų. Jie nešėsi dalbas ir kirvius, pagrobtus iš artimiausių fermų. Kaliausė prižadino Diną Giorą ir Faramantą, ant puolėjų galvų pažiro akmenys, ir Urfino Džiuso armija nubėgo.

Kaliausė, apglėbęs savo minkštom rankom ištikimus padėjėjus, samprotavo:

— Jei aš būčiau Urfinas Džiusas, įsakyčiau savo kareiviams prisidengti galvas nuo akmenų mediniais skydais. Esu tikras, kad jie taip ir padarys. Skydais prisidengę, jie drąsiai galės laužti vartus.

— Bet kas gi tada bus, valdove?— paklausė Dinas Gioras.

— Tie mediniai žmonės turi bijoti to paties, ko bijau ir aš,— susimąstęs pasakė Kaliausė,— ugnies. Todėl reikia ant sienos prisinešti ko daugiau šiaudų ir turėti po ranka degtukų.

Kaliausės Išminčiaus spėliojimai pasirodė visai tikri. Po kiek laiko, pačioj nakties gūdumoj, vėl ėmė pulti. Urfino Džiuso kareiviai sėlino prie sienos, laikydami virš galvų vartų puses, paimtas iš fermų. Ir dabar ant jų ėmė lėkti degančių šiaudų glėbiai. Mediniai kareiviai jau buvo nukentėję dėl vandens nes nežinojo, kas jis per daiktas. Jie ir apie ugnį nenutuokė: juos darydamas, Urfinas Džiusas labai bijojo gaisro ir nekūreno net krosnies. Dabar tas atsargumas atsigrėžė prieš jį.

Degantys šiaudai krito ant žemės, ant skydų, kuriais kietagalviai dangstėsi. O šie smalsiai žiūrėjo į nematytą reginį. Liepsnų liežuviai nakties tamsoje jiems atrodė lyg nuostabios ryškios gėlės, išaugančios neišpasakytai greit. Kietagalviai nė neketino gintis nuo ugnies. Priešingai, kai kurie kišo

į liepsną rankas ir, nejausdami skausmo, kvilai išsiviepę stebėjo, kaip ant jų pirštų galų pražysta raudoni žiedai. Ir jau keli mediniai žmonės liepsnojo, skleisdami troškų degančių dažų kvapą...

Urfinas Džiusas matė, kad jo medinei armijai gresia kažkas baisaus, kaip nuotykis upėje. Bet ką daryti? Vandens arti nebuvo.

Išeitį nurodė Guamokas.

— Apmesti žemėm!— šuktelėjo jis nesusivokiančiam Urfinui.

Pirmoji sujudo Topotuna. Parvertusi kapralą, kuriam degė galva, meška įniko rausti žemę tvirtom kojom ir versti ant liepsnos. Paskui ir patys kietagalviai suprato pavojų ir ėmė sprukti nuo degančių šiaudų.

Armija atsitraukė nuo miesto vartų su dideliais nuostoliais. Keliems kietagalviams taip apdegė galvos, kad jas reikėjo pakeisti naujomis. Kitiems išvirto akys, apgruzdo ausys, o daugelis neteko pirštų...

— Ech kietagalviai, kietagalviai!— atsiduso užkariautojas.— Jūs geri: stiprūs, narsūs, nenuilstantys... Kad tik būtų protingesni!

Bet ko nėra, tai nėra!

Urfinui Džiusui pasidarė aišku, kad Smaragdo miestą galima paimti vien badu. Tatai buvo aišku ir Kaliausei. Jis sušaukė karo tarybą, kurioje dalyvavo ir Kagi-Kar.

Buvo pareikšta visokių nuomonių. Dinas Gioras ir Faramentas siūlė dar kartą kreiptis į miesto gyventojus ir pasiųgti juos įkalbėti, kad stotų ginti savo laisvės. Kagi-Kar manė, kad nieko iš to nebus, bet kaip išsisukti iš keblios padėties, nežinojo.

Kaliausė taip įtemptai galvojo, kad jam iš galvos išlindo segtukai ir adatos, ir galva atrodė lyg ežys su geležiniais šeriais. Jis prabilo:

— Urfinas Džiusas atsivedė daug kareivių, bet jie visi mediniai. Mano draugas Medkirtys, Mirksiukų šalies valdovas, vienas, bet jis geležinis. Ne geležis kertama medžiu, o medis geležim. Vadinasi, geležis tvirtesnė už medį, ir jeigu Geležinis Medkirtys laiku atvyks mums į pagalbą, jis sutriuškins medinę Urfino armiją.

— Br-r-ravo!— pritarė varna.

Kadangi tik Kagi-Kar galėjo greit ir be pavojaus oru nukeliauti į Violetinę šalį, tai ją ir išsiuntė kviešti pagalbos. Ji išplastėjo į kelionę, žadėdama niekur neužtrukti ir kaip galint greičiau grįžti su Geležiniu Medkirčiu.

Išdavystė

Praėjo diena, antra.

Gynėjai budriai saugojo vartus, ir Urfinas Džiusas ėmė netekti kantrybės. Ir tada jam atėjo į galvą klastingas planas, kurio nenumatė net išmintingasis Kaliausė.

Naktį, paėjęs nuo vartų į šalį, Urfinas permetė per miesto sieną savo numylėtinį, dantingąjį medžio klouną. Jis klouną taip pamokė:

— Žūt būt surask miestiečių tarpe išdaviką, kuris atidarytų mums vartus. Sakyk jam, kad atlyginsiu, paskirdamas jį savo vyriausiu tvarkytoju, kad dovanosiu jam didžiulę krūvą aukso, kad aš... Žodžiu, žadėk ką tinkamas, o dėl atlyginimo pažiūrėsime.

Medinis klounas, perlėkęs sieną, laimingai nukrito į gėlių klombą. Iš jos išsigavęs, jis lyg žiurkė šmirinėjo tamsiom gatvėm.

Pirmajame name, kur pavyko įsmukti pro praviras duris, klounas rado tik perkaršusį senelį su senute. Tie netiko, žvalgas iškurnėjo toliau.

Kito namo buvo atviras langas. Sklido pokalbio nuotrupos:

— Gėda... reikėtų... padėti... jei būtų ginklų...

Klounas suprato, kad ir čia jam nėra ką veikti.

Daug namų jis praėjo, ir pagaliau iš namo, didesnio ir turtingesnio už kitus, išėjo du vyrai ir sustojo priebutyje.

Pirmasis pasakė:

— Tai tu, gerbiamasis Rufai Bilanai, vis dar pyksti ant Kaliausės?

Antrasis, mažas storas žmogelis raudonu veidu piktai atsakė:

— Kaip aš galiu taikytis su šiaudine baidykle, kuri be jokios teisės užėmė miesto valdovo sostą? Na, tegul tas apsišaukėlis valdovas būtų davęs man tokią aukštą tarnybą, į kurią turiu visišką teisę pagal išmanymą ir nuopelnus. Bet ir tos nedavė! Man, Rufui Bilanui, likti menku rūmų prausyklos prižiūrėtoju? Gėda!

Kai pirmasis nusilenkė ir išėjo, šeimininkas jau norėjo uždaryti duris, bet tuo tarpu apačioj kažkas sukniškė:

— Palauk, gerbiamasis Rufai Bilanai! Man reikia su tavimi pasišnekėti!

Nustebęs storulis įsileido klouną į vidų. Tasai užsoko ant stalo ir ėmė šnibždėti šeimininkui į ausį, dirščiodamas į šalis:

— Aš atėjau galingojo burtininko Urfino Džiuso siūstas. Ką jis sugeba, gali spręsti iš manęs. Tu matai — jis atgaivino mane, medinę lėlę, o taip daryti nemokėjo net seserys burtininkės Gingema ir Bastinda.

— Ko tau reikia?— suvebleno apstulbęs Rufas Bilanas.

— Tu privalai tarnauti mano valdovui. Jis duos tau ir valdžią, ir turtų, ir viso, ko trokšti...

Rufas Bilanas pažadėjo įvykdyti bet kokį naujojo burtininko įsakymą. Jis permetė klouną per tvorą atgal, ir tas pranešė Urfinui, kad užduotis įvykdyta.

O rytą Rufas Bilanas nuėjo pas Kaliausę ir pareiškė norįs padėti ginti miestą. Visą dieną Rufas stovėjo ant sienos, svaidė akmenis ir net parmušė vieną priešų kareivį. Už narsumą ir ištvermę Rufas Bilanas buvo Kaliausės pagirtas.

Vėlai vakare atėjo Rufo tarnas ir atnešė kreželį visokių valgių ir statinaitę vyno. Rufas Bilanas dosniai pasidalino su kovos draugais. Dinas Gioras ir Faramantas gėrė vyną, nepastebėdami, kad jis keisto skonio, o paskui kietai įmigo: vyne buvo primaišyta migdomųjų miltelių.

Rufas Bilanas ir jo tarnas surišo Kaliausę, išardė vartų barikadą, ir medinė armija suėjo į Smaragdo miestą.

Rytą gyventojus prižadino dūdos gausmas, sužiuro jie pro langus ir išgirdo šauklį, jiems pažįstamą Bilano tarną, skelbiantį, kad nuo šiol Smaragdo miestą valdo galingasis Urfinas Džiusas, kuriam visi turi neprieštaraudami paklusti, nes bus griežtai baudžiami.

Kaliausė Išminčius tuo metu sėdėjo rūmų rūsyje. Jis kamavosi ne tiek dėl prarastos valdžios, kiek dėl to, kad Gele-

žinis Medkirtys, atvykęs jo gelbėti, paklius į bėdą. Ir buvo visai neįmanoma draugą perspėti! Faramantas ir Dinas Gioras, uždaryti tame pat rūsy, veltui stengėsi buvusią valdovą paguosti.

Geležinis Medkirtys pakliūna į nelaisvę

Rytojaus dieną gatvėmis vėl perėjo šauklys. Jis paskelbė, kad Smaragdo miesto gyventojai, norintys tarnauti galingajam Urfinui Džiusui, bus maloningai priimti ir gaus pareigas rūmuose.

Tokių norinčiųjų nedaug teatsirado. Be Rufo Bilano, dar keletas tokių pat žmonių — iš labiausiai negerbiamų mieste.

Rufas Bilanas gavo vyriausio valstybės tvarkytojo pareigas, bet kai jis priminė valdovui pažadą gausiai apdovanoti jį auksu, Urfinas Džiusas labai nustebo. Klounas tikriausiai kažką supainiojo, nieko panašaus jam neliepęs kalbėti.

Kiti, perėję Urfino Džiuso pusėn, taip pat gavo tvarkytojų ir prižiūrėtojų pareigas... Bet jų buvo labai nedaug, norint turėti prašmatnius rūmus, apie kokius svajojo Urfinas Džiusas. Veltui jis siuntė pasiuntinius pas buvusius Kaliausės rūmininkus. Tie, nors ir įpratę snapsoti kiauras dienas rūmuose, taukšti visokius niekus ir šaipytis, dėdamiesi, kad užsiėmę svarbiais valstybiniais reikalais, tačiau, Urfino Džiuso kviečiami, neatsiliepė.

Naujus rūmininkus visi niekino. Bet ypatingos paniekos ir net neapykantos nusipelnė Rufas Bilanas, nes buvo paaiškėjusi jo išdavystė.

Nuo tada vaikščioti po miestą jis drįsdavo tik lydimas dviejų kietagalvių. Buvo duoti palydovai ir kitiems patarėjams.

Iš Rufo Bilano valdovas sužinojo, kad Kaliausė išsiuntė varną kviesti Geležinio Medkirčio. Numatęs, kada turi atvykti Medkirtys, surengė jam pasalą.

Faramanto vietą būdelėje prie vartų užėmė Rufas Bilanas, šiuo atveju pakeitęs puošnų rūmininko apdarą paprasta striuke. Po vartų arka užsiglaudė medinių kareivių pulkas, vadovaujamas kapralo Arumo. Jie laukė Medkirčio su virvėmis rankose...

Kagi-Kar į Mirksiukų šalį nuskrido niekieno netrukdoma. Ji rado valdovą ant kelio, belaikantį didelį kalvio kūjį.

Prieš kelis mėnesius, kai Mirksiukai prašė Geležinį Medkirtį valdyti jų šalį, jie šitaip sakė:

— Toks valdovas, kaip jūs, mums bus labai pravartu: jūs nevalgote, negeriate, vadinasi, neapkrausite mūsų mokesčiais...

Mirksiukai gavo daugiau, negu tikėjosi. Geležinis Medkirtys ne tik nerinko mokesčių iš savo pavaldinių, bet, priešingai, pats jiems dirbo. Ilgėdamasis Elės, Kaliausės ir Drąsiojo Liūto ir nepratęs gyventi be darbo, Medkirtys iš ryto išeidavo į lauką, skaldydavo ten didelius akmenis ir grįsdavo jais kelius. Mirksiukai iškart turėjo dvi naudas: jų laukai buvo valomi nuo akmenų, ir į visus šalies kraštus nusitiesė puikūs, tvirti keliai.

Sužinojęs iš Kagi-Kar, kad Kaliausei gresia pavojus, Geležinis Medkirtys negaišo nė valandėlės. Jis nusviedė kūjį, nubėgo į rūmus pasiimti kirvio ir iškeliavo. Varna atsitūpė jam ant peties ir smulkiai pasakojo nelinksmas naujienas.

Mirksiukai trynė akis ir liūdnai mirksėjo, lydėdami savo mylimą valdovą.

...Geležinis Medkirtys atėjo prie Smaragdo miesto. Visur buvo ramu, Urfino Džiuso stovykla dingusi, vartai užrakinti, kaip paprastai.

Medkirtys pasibeldė į vartelius, pro mažą langelį pažvelgė purpurinis Rufo Bilano veidas.

— O kur Faramantas?— nustebo Medkirtys.

— Jis serga, aš jį pavaduoju.

— Kas čia pas jus dedasi?

— Nagi nieko. Atsibastė priešai, bet mes juos, smarkiai aplamdę, atmušėme, ir jie išsidangino.

— Kaip Kaliausė?

— Žvalus ir linksmas, laukia jūsų, gerbiamasis pone Medkirty! Prašom, įeikite!

Rufas Bilanas atvėrė vartelius. Ir vos tik Geležinis Medkirtys įžengė arkos tamson, iš jo rankų buvo išplėstas kirvis, o liemuo apvyniotas virvėmis. Po neilgos atkaklios kovos Geležinis Medkirtys buvo parverstas žemėn ir surištąs. Kagi-Kar, šaižiai karkdama „Išdavystė!“, mitriai išsisuko nuo kietagalvių ir užskrido ant sienos.

Kagi-Kar matė, kaip beginklį Medkirtį surištomis rankomis nuvedė į rūmus. Miestelėnai pravėrę langus žiūrėjo į jį užjausdami ir gailėdami.

Varna iš tolo sekė paskui liūdną eiseną ir nutūpė ant rūmų atbrailos ties atvertu sosto salės langu. Iš čia ji matė ir girdėjo viską, kas dėjosi viduje.

Urfinas Džiusas su prašmatnia mantija sėdėjo soste, išpuoštaime smaragdais; jo niūrios akys po suaugusiais juodais antakiais džiaugsmingai blyksėjo. Negausus rūmininkų

būrelis buvo susispietęs prie sosto. Salės pasieniais lyg statulos stūksojo geltoni ir žali mediniai kareiviai, švytėdami naujais lopiniais.

Įvedė Geležinį Medkirtį; jis ėjo ramiai, ir raštuotas parketas virpėjo nuo jo sunkių žingsnių. Iš paskos kareiviai vilko didžiulį žvilgantį kirvį.

Urfinas Džiusas krūptelėjo, pagalvojęs, ką galėjo padaryti iš jo armijos šis karžygys, jeigu jo nebūtų apgavę ir sučiuopę. Geležinis Medkirtys be baimės sutiko tiriantį diktatoriaus žvilgsnį, o šis davė ženklą Rufui Bilanui, ir išdavikas beregint išslypino iš salės.

Po kelių minučių buvo įvestas Kaliausė. Geležinis Medkirtys pažvelgė į jo suplėšytus drabužius, iš kurių styrojo šiaudų kuokštai, į jo bejėgiškai nuleistas rankas, ir jam neišpasakytai pagailo neseniai Smaragdo miestą valdžiusio draugo, kuris didžiavosi iš Gudvino gautom įstabiom smegenim.

Iš Geležinio Medkirčio akių pasruvo ašaros.

— Atsargiau, juk tu neturi tepalėlio!— išsigandęs suriko Kaliausė.— Tu surūdysi!

— Atleisk, drauguži!— pasakė Geležinis Medkirtys.— Aš patekau į niekšiškus spąstus ir negalėjau tavęs išvaduoti.

— Ne, tai tu man atleisk, kad aš taip neapgalvotai išsiunčiau tavęs kviesti,— prieštaravo Kaliausė.

— Pakaks švelnybių!— šiurkščiai riktelėjo Urfinas Džiusas.— Dabar čia kalbama ne apie tai, katras katram esat nusikaltęs, o apie judviejų likimą. Ar sutinkat man tarnauti? Pavesiu aukštas pareigas, padarysiu savo vietininkais, ir judu valdysite šalis, kaip ir pirmiau, bet aukščiausias valdovas būsiu aš.

Kaliausė ir Geležinis Medkirtys susižvalgė ir vienu balsu atsakė:

— Ne!

— Judu dar neatsipeikėjote po savo pralaimėjimo ir nesuprantate, ką šnekate,— piktai pasakė Urfinas Džiusas.— Pagalvokit, kad aš galiu judu pražudyti, ir atsakykite man vėl!

— Ne!— pakartojo Medkirtys ir Kaliausė.

— Aš duosiu laiko apsigalvoti, apsvarstyti savo padėtį. Rytoj, tuo pat laiku, judu vėl stosite prieš mane. Ei sargyba, nuveskit juodu į rūšį!

Kareiviai, vadovaujami raudonveidžio kapralo, belaisvius nuvedė, o Kagi-Kar nuskrido į savo kviečių lauką palesti. Deja! Šis laukas jau buvo ne jos. Varna pamatė, kad dvi dešimtys vyrų ir moterų piauna javus, prižiūrimi violetinių kareivių.

Įširdusi Kagi-Kar nuskrido miškan ir ten šiaip taip numalšino alkį. Rytą ji laukė ant rūmų atbrailos, kada belaisvius atves į sosto salę.

Geležinis Medkirtys ir Kaliausė vėl Urfinui Džiusui tarnauti ryžtingai atsisakė.

Ir trečią dieną belaisviai vėl stojo prieš įtūžusį diktatorių.

— Ne, ne ir ne!— buvo jų paskutinis sprendimas.

— Br...r...avo! Biaur...r...ybė Ur...r...rfinas! — pro langą atskrido džiūgaujantis šauksmas.

Kagi-Kar neištvėrė ir pasakė, ką galvoja. Urfinui įsakius, rūmininkai šoko varnos gaudyti, bet veltui. Kagi-Kar užskrido ant viršutinės lango atbrailos, pašaipiai karkdama.

— Štai mano nuosprendis!— pasakė Urfinas Džiusas, ir salėje pasidarė visai tylu.— Kaliausę galėčiau sudeginti, o

iš Geležinio Medkirčio prikaldinti vinių, bet aš palieku juodu gyvus...

Rūmininkai ėmė liaupsinti valdovo kilnumą.

Urfinas šnekėjo toliau:

— Taip, įžūlūs užsispyrėliai, palieku juodu gyvus, bet tik pusmečiui. Jei per šešis mėnesius nepaklusit mano valiai, judviejų laukia pražūtis! O kol kas būsit kalinami, tik ne rūsy, o aukštam bokšte, kur kiekvienas galės juodu matyti ir matydamas įsitikins, koks galingas Urfinas Džiusas. Išveskit juodu!— kreipėsi valdovas į sargybą.

Garsiai kaukšėdami, kietagalviai išvedė belaisvius.

Netoli Smaragdo miesto stovėjo senas bokštas, kadaise surežtas kažkokio karaliaus ar burtininko. Čia pastatęs miestą, Gudvinas bokštą naudojo kaip stebėjimo postą. Bokšte visuomet stovėjo sargybiniai ir žiūrėjo, ar nesėlina prie miesto kokia pikta burtininkė. Bet nuo tada, kai piktąsias burtininkes išžudė, Elė ir Gudvinas paliko šalį, bokštas neteko savo reikšmės ir stūksojo vienišas ir niūrus, nors dar tvirtas.

Bokšto apačioj buvo durys, nuo jų siauri ir apdulkėję sraigtiniai laiptai kilo į aikštelę viršuje. Valdovo įsakymu aikštelė buvo apdengta čerpių kupolu. Urfinas Džiusas nenorėjo, kad Medkirtys rūdytų nuo lietaus, o Kaliausei išbluktų veidas — juk dėl to juodu negalėtų tarnauti naujam valdovui.

Kietagalviai nuvedė į bokštą Kaliausę ir Geležinį Medkirtį, kurio rankos buvo vis dar surištos. Kalėjimo prižiūrėtojai bijojo Medkirčio net beginklio — žinojo, koks jis stiprus.

Likę vieni, draugai apsižvalgė. Pietų pusėj buvo matyti žali fermerių namukai, paskendę soduose ir išsisklaidę laukuose, o tarp jų vingiavo ir baigėsi prie miesto vartų daugelio atsitikimų ir nuotykių liudininkas — kelias, išgrįstas geltonom plytom.

Šiaurėje plačiai nusitęsęs Smaragdo miestas. Kadangi jo siena buvo žemesnė už kalėjimo bokštą, tai galėjai išskirti namus, stogais veik susisiekiiančius virš siaurų gatvikių, centrinę aikštę, kur seniau tryško fontanai; matėsi ir rūmų špilčiai, išpuošti didžiuliais smaragdais.

Kaliausė ir Medkirtys įžiūrėjo, kad fontanai jau nebetryško, o špiliais sliuogė kažkokios figūros, siekdamos smaragdų.

— Grožitės?— sugriaudė šaižus balsas.

Kaliausė ir Medkirtys atsigręžė. Priešais juos buvo Kagi-Kar.

— Kas gi ten dedasi? — paklausė Kaliausė.

— Paprastas dalykas,— pašaipiai atsakė varna.— Naujo valdovo įsakymu visi smaragdai nuo bokštų ir sienų bus nuimti ir pakliūs į Urfino Džiuso išdą. Mūsų Smaragdo miestas jau nebebus smaragdinis. Štai kas ten dedasi!

— Prakeikimas!— riktelėjo Geležinis Medkirtys.— Norėčiau atsidurti akis į akį su Urfinu Džiusu ir jo strampais, turėdamas kirvį! Jau pamirščiau tokiu atveju, kad turiu minkštą širdį!

— Tad reikia veikti, o ne sėdėti surištomis rankomis,— tulžingai pasakė varna.

— Aš mėginau Medkirčiui atrišti rankas, bet nepajėgiau,— sumišęs prisipažino Kaliausė.

— Ech tu! Žiūrėk, šitaip reikia!

Kagi-Kar paleido į darbą savo tvirtą snapą, ir po keleto minučių Medkirčio virvės nukrito.

— Kaip gera!— Medkirtys su malonumu pasiraivė.— Aš buvau tarytum surūdijęs... Dabar leisimės žemyn? Esu tikras, kad pajėgsiu išlaužti duris.

— Tuščias darbas,— pasakė varna.— Ten stovi sargyboj mediniai kareiviai su vėzdais. Reikia sugalvoti ką nors kita.

— Sugalvoti — Kaliausės darbas,— pratarė Geležinis Medkirtys.

— Aha, aš tau visuomet sakydavau, kad smegenys vertesnės už širdį,— šūktelėjo patenkintas Kaliausė.

— Bet širdis — taip pat vertingas daiktas,— atsikirto Medkirtys.— Be širdies aš būčiau niekam tikęs žmogus ir negalėčiau mylėti savo sužadėtinės, likusios Mėlynojoj šaly.

— O smegenys...— vėl pradėjo Kaliausė.

— Smegenys, širdis, širdis, smegenys!— piktai nutraukė varna.— Tik tai iš jūsų ir girdžiu! Ne ginčytis dabar reikia, o veikti.

Kagi-Kar buvo kiek niurgzli paukštė, bet puiki draugė. Jausdami, kad jos teisybė, draugai neįsižeidė, ir Kaliausė ėmė galvoti.

Galvojo jis ilgai, mažne tris valandas. Adatos ir smeigtukai nuo įtampos gerokai išlindo jam iš galvos, ir susirūpinęs Medkirtys pamanė, kad tatau gal kenksminga jo draugui.

— Sugalvojau!— šūktelėjo pagaliau Kaliausė ir pliaukštelėjo sau per kaktą taip smarkiai, kad į delną susmigo gal dešimt smeigtukų ir adatų.

Varna, kuri tuo tarpu saldžiai snaudė, atsibudo ir tarė:

— Sakyk!

— Reikia pasiųsti laišką į Kanzasą Elei. Ji labai išmani mergaitė, būtinai ką nors sugalvos.

— Gera mintis,— šyptelėjo Kagi-Kar.— Tik įdomu, kas nuneš laišką?

— Kas? Nagi, žinoma, tu!— atsakė Kaliausė.

— Aš?— nustebo Kagi-Kar.— Aš skrisiu per kalnus ir dykynę į nežinomą šalį, kur paukščiai nemoka šnekėti? Geras sumanymas!

— Jei tu nesutinki,— pasakė Kaliausė,— mes neversim. Į Kanzasą pasiųsime kitą varną, jaunesnę už tave.

Kagi-Kar pasipiktino.

— Kitą? Jaunesnę?! Jei man suėjo šimtas dveji metai, jūs jau ryžtatės vadinti mane sena? Tai žinokit, kad mums, varnoms, toks amžius visai jaunas. O ką padarys kita varna? Pirmiausia, ji paklys ir nepasieks Kanzaso. Antra, nesuras Kanzase Elės, nes jos nematė. Trečia... Žodžiu, laišką nešiu aš.

Geležinis Medkirtys pasakė:

— Laiškui reikia minkšto, bet tvirto medžio lapo, kurį būtų galima apvynioti tau ant kojos. Ir, be to, reikia adatos.

— Adatą galiu ištraukti iš savo galvos,— pasakė Kaliausė,— jų ten turiu pakankamai.

Varna nuskrido ir sugrižo, didžiuliu lygiu lapu nešina. Kaliausė padavė lapą ir adatą Geležiniam Medkirčiui:

— Rašyk!

Šis nustebo:

— Aš maniau, kad rašysi tu. Juk tu sumanei siųsti laišką!

— Kai aš sumaniau, pasiklioviau tavimi. Patsai dar neišmokau rašyti.

— Ir aš, užsiėmęs valstybiniais reikalais, neištaikiau laiko,— prisipažino Medkirtys.— Ką dabar daryti?

— Mes laišką ne rašysim, o nupiešim!— susizgribo Kaliausė.

— Nesuprantu, kaip galima laišką nupiešti,— pasakė Geležinis Medkirtys.

— Reikia nupiešti mane ir tave už grotų. Elė protinga mergaitė, ji tuoj supras, kad mes pakliuvę į bėdą ir prašome pagalbos.

— Teisingai,— apsidžiaugė Medkirtys.— Piešk!

Bet Kaliausei nieko neišėjo. Adata slydo iš jo minkštų neklusnių pirštų, ir jis negalėjo nubrėžti paprasčiausio brūkšnio. Darbo ėmėsi Geležinis Medkirtys. Jis pats nesitikėjo, kad jam taip gerai išeis: matyt, turėjo įgimtą talentą piešti.

Kaliausė išpešė iš savo striukelės skverno ilgą siūlą, lapą juodu užvyniojo Kagi-Kar ant kojos, stipriai aprišo; varna atsisveikino su draugais, šmurkštelėjo pro grotų virbus, plasstelėjo sparnais ir beregint dingo žydram tolyje.

Naujasis

Smaragdo šalies valdovas

Užgrobęs Smaragdo miestą, Urfinas Džiusas ilgai galvojo, kaip jam pasivadinti, ir galų gale pasirinko titulą, kuris skambėjo taip: Urfinas Pirmasis, galingiausias Smaragdo miesto ir aplinkinių kraštų Karalius, Valdovas, Kurio batai mindo Visatą.

Pirmieji išgirdo naująjį titulą Topotuna ir Guamokas. Patikli meška labai žavėjosi skambiais karališkojo vardo žodžiais, bet apuokas paslaptinai primerkė geltonas akis ir trumpai pasakė:

— Pirmiausia šį titulą tegul išmoksta pasakyti rūmininkai.

Džiusas nusprendė pasinaudoti jo patarimu. Jis pasišaukė į sosto salę Rufą Bilaną ir dar kelis aukšto rango rūmininkus ir, virpėdamas iš pasididžiavimo, dusyk paskelbė titulą. Pasakui jis įsakė Bilanui:

— Pakartokit, ponas vyriausiasis valstybės tvarkytojau!

Striukas drūtas Rufas Bilanas paraudo iš baimės nuo rūstaus valdovo žvilgsnio ir suvebleno:

— Urfinas Pirmasis, galingasis Smaragdo miesto ir apmulkintų kraštų Karalius, Valdytojas, Kurio batai rimdosi į Visatą...

— Blogai, labai blogai!— rūščiai pasakė Urfinas Džiusas ir kreipėsi į sekantį:— Dabar jūs, miesto pirklių krautuvių ir turgaus prekybos prižiūrėtojau!

Tasai mikčiodamas prašneko:

— Jus reikia vadinti taip: Urfinas Pirmasis, ypatingasis Smaragdo miesto ir dykūnų kraštų Karalius, kurį batais spirdo iš Visatos...

Pasigirdo kimus, slopus kosulys. Tai apuokas Guamokas stengėsi nusišluoti nesulaikomą juoką.

Visas raudonas iš pykčio Urfinas išvarė rūmininkus.

Dar keletą valandų pamąstęs, jis titulą sutrumpino; nuo šiol tituluoti reikėjo taip:

„Urfinas Pirmasis, galingasis Smaragdo miesto ir visos Stebuklų šalies Karalius.“

Rūmininkai vėl buvo sušaukti, ir šį kartą jie gerai atsiminė. Naujasis titulas buvo paskelbtas žmonėms, ir jo iškrypimas prilygo valstybės išdavystei.

Suteikiant Urfinui karaliaus titulą, buvo surengtos didžiulės iškilmės. Žinodami, kad niekas iš miestiečių ir apylinkės gyventojų į jas savo noru neis, vyriausias tvarkytojas ir generolas Lanas Pirotas ėmėsi priemonių. Šventės išvakarėse, naktį, kai visi miegojo, per namus ėjo kietagalviai. Jie žadino gyventojus ir apsimiegojusius tempė į rūmų aikštę. Ten jie galėjo sau snūduriuoti ar žvalgytis kiek tinkami, bet pasitraukti iš ten negalėjo.

Ir todėl kai Urfinas, užsisiautęs puošnią karaliaus mantiją, išėjo į rūmų balkoną, jis išvydo aikštėje didžiulę minią. Pasklidai ėmė šūkčioti „Valio!“, tai rėkavo Urfino pakalikai ir mediniai kareiviai.

Užtrenkė orkestras. Bet tai buvo ne tas orkestras, kuris savo puikia muzika garsėjo visoje šalyje. Nepaisydami grasinimų, muzikantai atsisakė groti, ir instrumentai buvo perduoti rūmininkams bei mediniams kareiviams. Kietagalviai gavo mušamuosius instrumentus: būgnus, lėkštes, trikampių, litaurus. O rūmininkams teko pučiamieji: dūdos, fleitos, klarnetai.

Tai bent grojo šis įsakymo suburtas orkestras!

Dūdos gergždė, klarnetai spiegė, fleitos cypavo lyg įtūžusios katės, būgnai ir litaurai nedarniai būsėjo. Beje, kietagalviai taip uoliai tvatino lazdomis būgnus, kad jų oda trūko, ir būgnai greit nutilo. O varinės lėkštes beregint suskeldėjo ir ėmė šaižiai čerkšti. Ir tada aikštėje susirinkusius žmones pagavo nenuramdomas linksmumas. Žmonės raitėsi iš juoko, užsiėmę delnais burnas, bet pašėlęs juokas vis vien pratrūkdavo. Kiti krito ant žemės ir raičiojosi, visiškai nusi-kamavę.

Rūmų metraštininkas užrašė į knygą, kad tas žmonių linksmumas reiškęs džiaugsmą, jog sostan įžengė galingasis karalius Urfinas Pirmasis.

Iškilmės baigėsi, ir visi norintieji buvo pakviesti į puotą, surengtą karaliaus rūmuose.

Gingema su malonumu valgė peles ir dėles, tą įprastą burtininkų valgį. Bet Urfinas, nors vis apuoko Guamoko raginamas, niekaip negalėjo pasiryžti nuryti bent vieną dėlę ar suvalgyti pelę. Ir jis sumanė gudrią apgaulę.

Puotos išvakarėse virėjas Baluolis buvo iškvieistas pas Urfiną, ir jie vienu du ilgai kalbėjosi. Išeidamas storulis siaubingai raukėsi, stengdamasis nuslopinti savo juoką. Virėjas brangiai būtų užmokėjęs, galėdamas kam nors atskleisti paslaptį, siejusia jį su Urfinu. Deja! Tatai jam buvo uždrausta, grasinant mirtimi. Baluolis išvarė iš virtuvės parankinius, uždarė duris ir ėmėsi ruošos.

Puota buvo besibaigianti. Rūmininkai išlenkė nemaža taurių už imperatorių.

Urfinas sėdėjo galustalėj, Gudvino soste, kuris specialiai buvo čia atneštas iš sosto salės, norint visada priminti užkariautojo didybę. Smaragdai buvo iš visur išimti, belikę tik soste, ir kai į jį atsisėdo Urfinas Džiusas, brangakmenių tviskesys niūrų sausą imperatoriaus veidą padarė dar nemalonesnį.

Ant sosto atlošo tupėjo apuokas Guamokas, miegūstai primerkęs geltonas akis. O šalia stovėjo meška Topotuna, akylai žiūrėdama į puotaujančius, kad suskubtų nubausti kiekvieną, kas neparodys valdovui reikiamos pagarbos.

Atsivėrė durys, įėjo storas virėjas, ant auksinio padėklo nešinas du patiekalus.

— Mėgiami jūsų didenybės valgiai paruošti!— paskelbė jis ir padėjo patiekalus prieš karalių.

Rūmininkus supurtė, kai jie pamatė, ką virėjas atnešė. Vienam dubeny kūpsojo rūkytos pelės su užsiraičiusiom uodegėlėm, o kitame gulėjo juodos slidžios dėlės.

Urfinas pasakė:

— Mes, burtininkai, turime savo skonį, ir jis, gal būt, atrodys kiek keistokas jums, paprastiesiems žmonėms...

Meška Topotuna suniurzgė.

— Norėčiau pažiūrėti į tą, kuriam atrodys keistas valdovo skonis!

Visiems mirtinai tylint, Urfinas Džiusas suvalgė keletą rūkytų pelių, o paskui pakėlė prie lūpų dėlę, ir ji ėmė raitytis tarp jo pirštų.

Rūmininkai nudelbė akis, ir vien tik vyriausias tvarkytojas Rufas Bilanas ištikimai žiūrėjo valdovui į burną.

Bet kaip būtų nustebę žiūrovai, jei būtų sužinoję karaliaus ir virėjo paslaptį. Burtininkų valgis buvo puiki imitacija. Pelės pagamintos iš minkštos kraliko mėsos. Dėles Baluolis iškepė iš saldžios šokolado tešlos, o raitytis jas priverstė mitrūs Urfino pirštai.

Savo pokštu Urfinas tikėjosi nušauti du zuikius: įtikinti apuoką, kad tapo tikru burtininku, ir nustebinti bei išgąsdinti savo valdinius.

Pirmąją tikslą jis pasiekė. Guamokas, ne itin gerai matęs žvakių šviesoje, patikėjo apgaule ir pritariamai palingavo galvą. Antrasis Urfino noras irgi buvo visai patenkintas.

Grįžę iš puotos, tvarkytojai ir patarėjai savo namiškiams papasakojo ką regėję ir, žinoma, gerokai perdėjo.

Šalyje pasklido gandas, kad burtininkas Urfinas puotoj rijęs gyvus driežus ir gyvates. Toji žinia sukėlė žmonėms baimę ir pasibiaurėjimą.

Praslinkus trims dienoms po puotos, rūmų metraštininkas pateikė platų pranešimą, kur aiškių aiškiausiai išvedė Urfino giminę iš senovės karalių, kadaise valdžiusių visą Stebuklų šalį.

Iš to metraštininkas padarė dvi svarbias išvadas. Pirma, Urfinas įžengė sostan visai teisėtai, kaip senųjų valdovų palikuonis. Antra, burtininkės Stela ir Vilina be jokios teisės ir pagrindo nusavino Urfino žemes, ir toms įžūlioms grobikėms reikia paskelbti karą, atimti iš jų valdžią.

Už savo triūsą metraštininkas buvo apdovanotas sidabrinu postiklinuku, atimtu iš vieno pirklio ir dar nepatekusių į rūmų sandėlių.

Sekti žmonėms ir išgaudyti nepatenkintiems Urfinas Džiusas nusprendė sudaryti policiją. Kareiviai tam buvo labai jau nepaslankūs.

Džiusas paruošė pirmojo policininko pavyzdį, darbą pavedė savo pameistriams, ir netrukus policija užplūdo miestą ir apylinkes.

Policininkai buvo lieknesni ir silpnesni už kareivius, bet dėl ilgų kojų neišpasakytai mitrūs, o didžiulės ausys padėjo klausytis bet kokių pokalbių. Kad būtų greičiau, pameistriai vietoj rankų policininkams pritaisė išsikerojusias medžių šaknis, apkapodami ataugas, kurios atstojo pirštus, jei jie atrodydavo pernelyg ilgi. Kai kurie policininkai turėjo po septynis ir po dešimt pirštų kiekvienoj rankoj, bet Urfinas manė, kad dėl to rankos bus tik kibesnės. Valdovas policiją

apginklavo timpomis, ir ji, gerokai pasipraktikavusi, šiais ginklais naudojosi labai vikriai.

Policijos viršininko kojos buvo visų ilgiausios, ausys visų didžiausios, pirštų rankose daugiau, kaip bet kurio policininko, ir turėjo jis teisę bet kuriuo metu įeiti pas Urfiną Džiusą su pranešimu, kaip ir vyriausias valstybės tvarkytojas.

Rūmų rūsy dieną ir naktį nenuilsdami dirbo buvę kareiviai, o dabar jefreitoriai, žali ir mėlyni, tapę nagingais staliais. Jie vieną po kito darė begalvius žmones ir krovė juos į rietuves dirbtuvės kampe. Atskirom krūvom lyg mediniai rutuliai gulėjo galvos. Kiekvienam būriui buvo gaminamas raudonmedžio kapralas.

Urfinas Džiusas vakare užsidarydavo atskirame kambary ir ten išpiaustydavo galvoms veidus, o paskui įtaisydavo žalias, raudonas, violetines stiklo sagas akių vietoj.

Jis pritvirtindavo galvas prie begalvių liemenų ir pabarstydavo kareivius gaiviaisiais milteliais. Suteikus gyvybę, papildoma kietagalvių armija būdavo nudažoma, išdžiovinama ir nuvedama į kiemą už rūmų, kur apmokydavo ją kapralai ir palisandro generolas Lanas Pirotas, kuriam įdaužą galvoj Urfinas užtaisė ir nugludino.

Pulkas paskui pulką solidžiai žingsniavo pro rūmų vartus, klausydami kapralų komandos...

Urfino Džiuso armija išaugo veik iki šimto dvidešimt kareivių. Po miestą ir apylinkes nuolat vaikščiojo patruliai. Kareivių būriai buvo pasiųsti į Mėlynąją Kramtukų šalį ir į Violetinę Mirksiukų šalį, kad paskirtų vietininkų žmonės ten klausytų.

Keistas laiškas

Praėjo maždaug metai nuo to laiko, kai Elė sugrižo į Kanzasą iš Stebuklų šalies, nuo pasaulio atskirtos aukštų kalnų virtinės ir Didžiosios dykynės. Kanzase viskas buvo kaip pirmiau: ir plati dykvietė aplink, ir kviečių laukai, ir dulkėti keliai, išraižę lygumą. Tik nebebuvo namelio furgono, kuriame uraganas išnešė Elę ir Totošę į Gudvino šalį. Vietoj furgono fermeris Džonas pastatė trobelę. Joje dabar ir gyvena šeima — pats Džonas, jo žmona Ana ir dukra Elė.

Vieną vasaros vakarą prie Džono fermos atėjo išvargęs keleivis su kuprine ant pečių. Buvo jis vidutinio amžiaus, plačiapetis ir stiprus, ilgom raumeningom rankom, o kairė koja, nuo kelio medinė, paliko įspaudusi vieškelio dulkėse apvalų pėdsaką.

Ėjo jis kaip jūreivis, linguodamas, tartum žengdamas siūbuojančiu deniu. Drąsios, plačios, pilkos akys įdegusiam, vėjo nugairintame veide žvelgė taip, lyg būtų žiūrėjusios į vandenyno tolį.

Totošė lodamas puolė prie nepažįstamojo ir mėgino įkasti jam į medinę koją. Jam lojant, atsigrėžė Ana, kuri lesino vištas. Ji šoko prie keleivio ir apsikabino jį ašarodama.

— Broleli Čarli! — kūkčiojo Ana. — Tu sugrižai, tu gyvas!

— Žinoma, gyvas, jei grįžau,— šaltai pasakė Čarlis Blekas, apglėbęs seserį.

— Bet juk tavo kapitonas mums parašė prieš penketą metų, kad tu patekai į žmogėdrų nelaisvę Kuru-Kusų saloje.

Elė, stovinti priebutėly, krūptelėjo iš baimės: jinai juk žinojo, kas yra žmogėdros. Bet kodėl mama niekad jai nepasakojo apie dėdę Čarliį, kuris plaukiojo laivu ir pateko į žmogėdrų salą?

Beje, ši mįslė netrukus buvo įmintą.

— Ele,— pasakė Ana,— pasisveikink su dėde Čarliu!

Elė žengtelėjo priekin ir ištiesė ranką, bet Čarlis pakėlė mergaitę ir pabučiavo.

— Ar atmeni mane, mažiule?— paklausė jis.— Kažin ar atmeni: vos trejų metų bebuvai, kai aš paskutinį kartą pas jus lankiausi. Bet mama, tikriausiai, tau pasakojo apie mane?..

Elė žvilgtelėjo į motiną, nežinodama, ką atsakyti į šį klausimą.

Sutrikusi Ana prisipažino:

— Atleisk, brolau: kai gavome laišką apie tave, Elei buvo vos penketas metų. Mudu su vyru nusprendėme neliūdinti mergaitės tokia baisia žinia ir nieko jai nesakėme. Laiškasėjo, Elė vis rečiau beprisiminė turinti dėdę Čarliį... o paskui ir visai tave pamiršo.

Ana lyg nusikaltusi nuleido galvą.

Čarlis nepyko.

— Na ką gi, juk jūsų teisybė: aš gyvas! Na o dabar, Ele, manau, mudu būsime draugai?

— O taip, dėde Čarli!— gėrėdamasi atsakė Elė.— Bet

„Kaipgi tavęs nesurijo žmogėdros? Tu mušeisi su jais ir juos nugalėjai?”

— Ne, mergyte, buvo visai ne taip,— susijuokė Čarlis.— Žmogėdrų nugalėti aš negalėjau: jų buvo tūkstančiai, o aš vienas. Bet, žinai, tie žmogėdros šaunūs vyrai. Kai įrodžiau, kad gyvas būsiu naudingesnis, negu iškeptas ant laužo, Kuru-Kusų gyventojai mielai paliko mane gyvą.

— Tu moki kalbėti žmogėdriškai?— nustebo Elė.

— Na, mano miela,— nusišypsojo Čarlis,— kad tik būtų gera valia, o susikalbėti visuomet galima. Mane priėmė į Kuru-Kusų giminę, aš išmokiau salos gyventojus penkeriopai gaminti žuvį ir suradau saloje devynias naujas rūšis valgomų augalų... Kai išgyvenau pas juos ketvertą metų, jie davė man valtį, prikrovė ją maisto ir vandens statinaičių ir išlydėjo toli į jūrą, prašydami visų savo dievų man palaimos. O dievų jie turi nemažai, ir, matyt, todėl sutikau laivą po keturiasdešimt dviejų parų plaukimo... ir štai aš pas jus, o antai ir Džonas atšuoliuoja!

Džonas, iš kaimynų sužinojęs, kad į jo fermą užėjo nepažįstamas keleivis, pardūmė iš lauko raitas ir labai nudžiugo, pažinęs, kad svečias tai jo svainis Čarlis Blekas.

Vyrai nuoširdžiai pasisveikino.

— O aš pas tave su reikalu, brolau Džonai,— išdrožė Čarlis, paspaudęs ranką.

— Į svečius negalėjai atvažiuoti?— prikišo jūreiviui Džonas.

— Nagi žinai, tokiam pasaulio bastūnui, kaip aš, visur atsiranda reikalų!— teisinosi Čarlis.— Matai, svajoju — pirkti laivuką ir atlankyti savo draugus Kuru-Kusų saloj. Man tik ir betruksta tūkstantukų...

Fermeris seniai žinojo, kad Čarlis mėgsta sumanyti ką nors netikėta, ir pasiūlymas jo nenustebino.

— Gerai,— pasakė jis,— apie reikalą pasikalbėsime rytoj, o dabar eime vakarieniauti.

Šeiminkai ir svečias susėdo prie stalo. Jau gerokai po vidurnakčio, nuvargusi Elė seniai kietai įmigusi, o apie Čarlio nuotykius vis dar klausinėjama.

— O jūs, matau, praturtėjote,— prašneko Čarlis, kai šeiminkė ėmė kloti jam patalą.— Turite naują namuką, o seniau gyvenote furgone, nukeltame žemėn nuo ratų.

Ir tik dabar Elės tėvai, susidomėję svečio pasakojimu, prisiminė, kad jų mergaitė turėjus dar nuostabesnių nuotykių. Bet kai Ana ėmė pasakoti, kaip be galo smarkus uraganas pastvėrė furgoną su Ele ir Totoše ir nunešė oru, jūreivis tvojo kumščiu į stalą.

— Stok! Nuleisk inkarą!— šūktelėjo jis.— Neįsizižėisk, sese, bet man įdomiau stebėtiną istoriją sužinoti iš pirmųjų lūpų, iš pačios seserėčios. Ir nors nekantrauju, vis dėlto noriu, kad Elė pati man išklotų savo nuotykius...

Rytą vienakojis jūreivis ir Elė susėdo ant priebučio laiptelių, ir mergaitė ėmė pasakoti savo nuotykius.

— Oi dėde Čarli,— prašneko Elė,— kaip išsigandau aš su Totoše, kai uraganas apsuko namuką ir nunešė aukštai aukštai virš žemės. Bet būčiau dar labiau persigandusi, jei būčiau tada žinojusi, kad uraganas buvo ne paprastas, o užburtas...

— Kaip užburtas?— nustebė jūreivis Čarlis.

— Na, pats paprasčiausias užburtas uraganas, kurį užsiuntė piktos fėjos,— paaiškino Elė.

— Kuo gi tu nusikaltai burtininkei, kad ji užsiuntė tau

visą uraganą? Juk tai lygiai taip pat keista, kaip šaudyti į žvirblius iš patrankos!

— O ne, dėde Čarli, tu nesupranti,— kantriai prieštaravo Elė.— Gingema norėjo išnaikinti visą žmonių giminę, bet jai sutrukdė tai padaryti geroji fėja Vilina...

Mergaitė išpasakojo savo nustebusiam klausytojui, kaip jos namukas nuskrido į Stebuklų šalį, kaip ji, Elė, surado ten tris ištikimus draugus, su kuriais pasiekė Gudviną, o paskui atliko dar nuostabesnę kelionę į piktosios Bastindos šalį.

Kai Elė baigė savo neįprastą pasakojimą tuo, kaip sidabrinės korpės parnešė ją su Totoše namo, į Kanzasą, apstulbęs jūreivis ilgai negalėjo atsitokėti.

— Na, mergyte, prisiekiu visais Kuru-Kusų vėžliais, tavo budėjimo žurnalas užpildytas nepaprasciausiaiis dalykais!

— O kas yra budėjimo žurnalas?

— Tai — knyga, į kurią kapitonas kasdien užrašo viską, kas atsitinka laive ar aplink jį. Ir tenugramzdina mane pats pirmasis štormas, jei aš dabar tikėsiu tais pasigailėtiniais gudruoliais, kurie tvirtina, esą, pasauly nėra burtininkų ir stebuklų!— susižavėjęs šūktelėjo Čarlis.— Atiduočiau dešimt savo gyvenimo metų, jei galėčiau pabuvoti toj nuostabioj šaly!

Drąsusis jūreivis labai gailėjo nuostabiųjų korpelių: juk jos galėjo atrasti kelią į Stebuklų šalį, kur amžinai žaliuoja medžiai bet kuriuo metų laiku brandina nuostabius ir skanūs vaisius, kur kalba gyvuliai ir paukščiai, kur gyvena mielos ir juokingos Kramtukų, Mirksiukų ir Tauškalių gentys, kurių pats didžiausias vyras vos vos teaukštesnis už Elę.

Pasakojimas apie Stebuklų šalį ir atsiminimai apie ją sujaudino Elę. Ji prisipažino dėdei Čarliui, kad ilgisi savo ištikimų draugų Kaliausės, Medkirčio ir Liūto, ir jai liūdna, kad niekad niekad jų nesusitiks.

Čarlis su savo mažąja seserėčia tvirtai susidraugavo. Juodu ištisus vakarus šnekučiavosi, pasakojo viens kitam savo nuotykius.

Jūreivis Čarlis irgi turėjo ką pasakoti. Jis plaukiojo jūromis nuo dešimties metų, kada pirmąkart buvo priimtas į laivą junga. Nors Čarlis grūmėsi su baltosiomis meškom poliariniuose ledynuose ir medžiojo raganosius neįžengiamuose Kuru-Kusų miškuose, tačiau jis prisipažino, kad niekad nė negirdėjo apie baisius kardadančius tigrus, nuo kurių Elę išgelbėjo tik draugų ištikimybė ir atsidavimas. Čarlis net nežinojo, kad yra pasaulyje Skrajoklių Beždžionių — didžiulių žvėrių su stipriais sparnais...

Dėdė Čarlis buvo labai įdomus žmogus. Jis viską gebėjo dirbti. Elę sužavėjo visokiausių nuostabių daiktelių prikimštos jo kišenės. Rodos, kiekvienas įrankis turėjo savo vietą Čarlio striukės ir jo plačių kelnių kišenėse. Didžiulis lenktinis jūreivio peilis galėjo pateikti įvairios formos ir paskirties geležtes, ylą, grąžtą, atsuktuvą, žirkutes ir dar daug ką.

Prireikus iš kišenių dėdė Čarlis išsitraukdavo plonų ir tvirtų virvelių, sraigčių ir sraigtelių, kaltų ir kaltelių, dildžių, kirstukų... Kartais Elei atrodydavo, kad dėdė Čarlis pats kiek burtininkas, kad jis tiesiog priverčia kišenėj atsirasti tuos daiktus, kurių jam reikia.

O ko tik nedirbo Čarlis mergaitei laisvalaikiu. Iš lentga-liuko, iš faneros ir skardos atraižos jis mokėjo padaryti van-

deninį ar vėjinį malūną, vėtrungę, vežimėlį, kurį ridino jo paties įtaisyta spyruoklė... Norėdamas padaryti malonumą seseriai, jis pastatė jos darže paukščiams gąsdinti mechaninę baidyklę, kuri mataravo rankas ir kojas į visas puses ir, vėjui siaučiant, klaikiai stūgavo.

Beje, po dviejų dienų Ana paprašė jūreivio atimti iš baidyklės balsą.

— Tebūnie mažiau agurkų,— pasakė ji,— o daugiau ramybės.

Ir iš tiesų, pabaisa, taip trankiai kaukdama, niekam nedavė miegoti. Visi ferroje lengviau atsiduso, kai ji nutilo.

Pavakare, kai baigdavosi triūsas namuose ir Elė paruošdavo pamokas, Čarlis eidavo su mergaite į dykynę pasi-vaikščioti.

Dulkės, kurias dieną sukeldavo nuo kelių vežimai, būdavo nusėdusios ant žemės, tolis skaidrus, saulė leisdavosi už horizonto, driekdama ilgus pėsčiųjų šešėlius.

Elė su dėdule Čarliu, lydimi Totošės, neskubėdami žingsniuodavo minkšta pikelės veja ir šnekučiuodavosi.

Ir štai kartą vakare vaikštinėjant nutiko keistas įvykis, kuriuo prasidėjo nauji stebėtini mūsų draugų nuotyčiai.

Saulė nusileido, bet buvo dar šviesu, kai mergaitė pamatė didelę susitaršiusią varną, kuri, čia pakildama nuo žemės, čia vėl nutūpdama, aiškiai skubėjo prie Elės, šaižiai ir piktai karkdama.

Paukštę vijosi Džimis, rudaplaukis pasišiaušęs berniūktis iš kaimynų fermos, aršus žvirblių, kuosų ir triušių naikintojas. Džimis bėgdamas sviedė į varną žemės grumstą, bet nepataikė.

Totošė mėgino paukštę nutverti, bet varna iš paskutiniųjų paskrydėjo ir puolė Elei į glėbį. Mergaitė pačiuopo drėbančią iš skausmo ir baimės paukštę ir piktai suriko Džimiui:

— Eik sau, biaurus vaikėze!

— Atiduok varną!—suknirkė Džimis.—Tai —mano grobis, matai, kaip mitriai aš jai pamušiau sparną!

— Eik šalin, jei nenori gauti kaip pridera!

Džimis pasuko namų link, spardydamas koja akmenukus ir burbėdamas po nosim kažkokius grasinimus. Susikibti su Ele, esant dėdei Čarliui, jis nesiryžo.

— Vargšėlė,— pasakė Elė, glostydama pašiurpusias paukštės plunksnas.—Tau skauda, taip?

— Kagi-Kar! — kimiai karktelėjo paukštė, bet jos šūksmas jau buvo ramesnis.

— Žinoma, neatiduosiu tavęs tam biauriam vaikėzui,— šnekėjo Elė.—Aš išgydysiu tavo sparniuką, ir tu vėl laisva skraidysi.

Apčiupinėdama varną, Elė pajuto, kad dešinioji paukštės koja kažkuo apsukta. Pasirodė, kad apie koją buvo apvyniotas medžio lapas ir aprištas siūleliu.

Elė mitriai nuvyniojo siūlą, išskleidė lapą ir, kažką nujausdama, sunerimo.

— Dėde Čarli, šiame lape kas nors turėtų būti! — sušuko mergaitė.

Jūreivis ir Elė ėmė žiūrinėti lapą ir blėstančioj šviesoj išvelgė kažkokiu smailiu daiktu išbraižytą keistą piešinį. Jame buvo pavaizduotos dvi galvos: viena su plačiakrašte smailia skrybėle, apskritaveidė, kukulakė, su keturkampe nosimi tarytum lopu, o kita — ilganosė, su kepure, panašia į

piltuvėlių. Piešinys buvo lakoniškai, bet labai išraiškingai nubraižytas.

Pažvelgusi į tas galvas, Elė vos neapalpo iš nuostabos.

— Dėde Čarli,— šūktelėjo ji,— betgi tai... tai... Kaliausė ir Geležinis Medkirtys!

Vėl žiūrinėdami lapą, jūreivis ir Elė aptiko, kad piešini raizė tankios tiesios linijos, susikertančios stačiu kampu.

— Ką tai reikštų, dėde Čarli?— paklausė mergaitė.

Prityręs keliautojas iškart suvokė.

— Prisiekiu inkaru! — šūktelėjo jis.— Tavo draugai už grotų! Jiems kažkas atsitiko, ir jie prašo tavo pagalbos!

— Kagi-kar, kagi-kar,— sukarksėjo varna, ir Čarlis Blekas dabar būtų įmanęs prisiekti net teisme, kad, išvertus į žmonių kalbą, tatau reikštų: — Taip, taip, taip!

— Stiebai ir burės! — riktelėjo jūreivis.— Jei toji varna galėtų kalbėti mūsų kalba, ji papasakotų daug įdomaus!

Bet Kanzase paukščiai nekalba, ir Elė labai greit sužinojo, kas nutiko Kaliausei ir Geležiniam Medkirčiui ir kaip juodu pakliuvo į bėdą.

Per dykumą

Tą naktį fermerio Džono namuose veik niekas nemiegojo. Elė maldavo tėvą su mama leisti ją į Stebuklų šalį. Čarlis Blekas pasišovė ją lydėti. Jis labai mėgo visokius pavojus ir nuotykius, o čia turėjo būti tokia kelionė, kad vykimas į Kuru-Kusų salą prieš ją būtų tik lengvas pasiplaukiojimas. Jūreivis labai norėjo savo akimis išvysti Stebuklų šalies burtus, mažus Kramtukų ir Mirksiukų žmogiukus, šiaudinę Kaliausę, iš Gudvino gavusį protingas sėlenų, segtukų ir adatų

smegenis, Geležinį Medkirtį su jo šilkinė širdim, kalbančius žvėris ir paukščius, smaragdais išpuoštą miestą...

Įkalbėti fermerį ir jo žmoną buvo nelengva — Džonas ir Ana jokiū būdu nenorėjo skirtis su dukrele. Bet galų gale Elės ašaros ir Čarlio Bleko gražūs žodžiai nugalėjo.

Kai Elės tėvai sutiko ją išleisti, pasiruošimui teko sugaišti kiek laiko. Čarlis Blekas ir Elė nuvažiavo į gretimą miestelį pas Džeimsą Gudviną, kuris ten turėjo bakalėjos krautuvėlę.

Buvęs burtininkas sutiko Elę labai džiaugsmingai ir ko maloniausiai pasveikino jūreivį, sužinojęs, kad jis jai tikras dėdė.

Elė papasakojo Gudvinui apie stebėtiną siuntą iš Stebuklų šalies ir parodė jam piešinį.

Gudvinas, pastorėjęs nuo sėdėjimo krautuvėlėje, ilgai ir atidžiai žiūrinėjo piešinį, o paskui didžiuodamasis pasakė:

— Esu tikras, kad šį lapą sugalvojo pasiųsti protingosios Kaliausės smegenys. O kas jas jam davė? Aš! Pripažink, Ele, kad aš buvau ne toks jau blogas burtininkas.

— Taip, taip, žinoma,— mielai sutiko Elė ir paklausė:— O ar jūs vyksite su mumis į Stebuklų šalį vaduoti Geležinio Medkirčio ir Kaliausės?

Klausimas Gudviną užklupo netikėtai, ir jis ilgokai svarstė. Paskui ryžtingai pasakė:

— Ne, nevyksiu! Užteks man burtininkų, burtininkų ir visokių jų reikalų!

Čarlis Blekas šnipstelėjo seserėčiai, kad iš tokio bailaus pagalbininko nedaug naudos būsią jų rizikingoj kelionėj, ir Elė sutikdama linktelėjo.

DŽEIMISAS GUIDVINAS
BAKALĖJUS PARDUOTUVĖ

CUKRUS
DRUSKA
KRUOPOS
PIPIRAI
MILAS
KVEDALAI
KEDURĖS
KOSTINĖS
ŽAISLAI

PARFUM

Ankstų giedrą rytą Čarlis Blekas, Elė, šunelis Totošė ir varna patraukė į šiaurės rytus, į tą pusę, kur uraganas buvo nunešęs namelį furgoną su Ele ir Totoše daugiau kaip prieš metus. Ėjo jie pėsti, nakvojo lauke, palapinėje, kurią Čarlis pats pasisiuvo iš neperšlampamo šilko. Palapinės sienelės buvo dvigubos, ją galėjai pripūsti oro, ir tada ji virsdavo plaustu. Tuo plaustu keliautojai perplaukdavo pasitaikiusias upes.

Ir štai, daugel dienu keliavę, pajuto, kad arti Didžioji dykynė. Tvankus vėjas gairino įdegusius pėsčiųjų veidus. Šulinių ir šaltinių vis rečiau beužtikdavo, ir jūreivis Čarlis kas kartą sustojęs pasiimdavo vandens. Ėmė rasti smėlio kopų su reta žole; jose slėpėsi didžiuliai driežai, kaišiojantys iš olų baurias galvas. Jie buvo tokie baisūs, kad net drąsuolis Totošė neišdrįso jų pulti. Dienos buvo baisiai karštos, o naktys šaltos.

Pagaliau keliauninkai suėjo į paskutinį mišką, esantį pakeliui į Stebuklų šalį. Toliau, už miško, prasidėjo Didžioji dykynė — beribė smėlio jūra. Mėginti per ją eiti pėsčiom buvo bergždžias darbas.

Čia, miške, Čarlis Blekas surado tinkamos medžiagos sausumos laivui. O įrankių jis turėjo pakankamai.

Kai sausumos laivas su ilgu stiebu, su deniu, aptvertu neaukštais bortais, su plačiais ratais buvo baigtas, jūreivis ir Elė išrideno jį į pamiškę. Didžioji dykynė plytėjo prieš juos be galo, be krašto, rūsti ir didinga savo nebylumu, kiek banguota, ir smulkios geltonos smiltelės, tyliai šiušėdamos, ritosi per ją, skraidinamos vėjelio.

Jūreivis nusiėmė kepurę.

— Ji man primena vandenyną...— tyliai pasakė jis.

Elė žiūrėjo į Didžiąją dykynę, iš baimės išplėtusi akis. Kartą mergaitė jau skrido per ją namelyje, lėkusiame per debesis, bet tuomet ji keliavo ne savo noru, didžiąją dalį ji pramiegojo ir nubudo jau Kramtukų šaly. Kaipgi ją sutiks dykynė dabar?

— Na ką gi, dykyne! — linksmi šūktelėjo Čarlis.— Aš grūmiausi su vandenynu, pasigrumsiu ir su tavimi, tuo labiau kad judu panašūs kaip brolis ir sesuo!

Beliko tiktai laukti palankaus vėjo. Tokio vėjo būtinai reikėjo, nes medinio vežimėlio su burėmis nebuvo galima taip laisvai laviruoti, kaip laivo jūroje. Čarlis Blekas atviroj vietoj pastatė vėtrungę, ir Elė, rytą nubudusi, pirmiausia bėgdavo pas ją sužinoti, iš kur pučia vėjas.

Neilgai buvo bandoma keliauninkų kantrybė. Po trijų dienų anksti rytą ėmė pūsti šiaurės rytų vėjas, kuris greit stiprėjo.

Čarlis Blekas su Ele kas vakarą sukraudavo visą mantą į savo laivo denį, palikdami tik nakvynei reikalingus daiktus. Taip buvo ir dabar: statinaitė, pripilta šviežio vandens iš netoliese trykštančio šaltinio, jau stovėjo, maistas ir visa kita taipogi buvo sukrauta. Jūreivis įtempė virvelę, ir ant stiebo iškilo burė, padaryta iš to paties šilkinio audeklo.

— Dėde Čarli, tasai šilkas tau viskuo virstantis,— nustebusi šūktelėjo Elė, įsiropštusi į denį.

— Kaip tu pasakei?

— Viskuo virstantis: juk jis gali virsti viskuo, ko tik reikia.

— Labai gerai pasakyta,— tarė jūreivis.— Taip jį ir vadinšime.

Vėjas išpūtė burę, ir vežimėlis sklandžiai nusirito smė-

liu su besiplaikstančia vėliava — languota Elės nosine ant stiebo. Sausumos laivas greitai skuodė reikiama kryptimi. Aplink laivą sūkuriavo smulkaus smėlio debesys. Bet jūreivis Čarlis pramatė šią negerovę: jis pasirausė vienoje iš savo daugybės kišenių ir išsitraukė akinius sau ir Elei. Aplink akinių stiklus buvo tankus prie veido prigulęs tinklelis: jis neleido smėliui užnešti akių. Žiūrėti buvo galima gerai, bet kalbėtis vis tiek neįmanoma — vos pravėrus burną, tučtuojau įsiverždavo dulkės.

— O tu nešnekėk,— patarė Čarlis mergaitei ir susikaupeš tvarkė burę.

Vežimas smarkiai dūmė storu smėlio sluoksniu, jo platus ratai neklimpo į jį. Pakreipdamas burę dešinėn ar kairėn, kapitonas lengvai keitė sausumos laivo kursą ir apsilenkė kalvų bei duburių.

Jau buvo po vidurdienio, kai ties horizontu sužvilgėjo nelyginant sidabrinė debesų virtinė. Bet žvalios Čarlio akys neapsigavo.

— Kalnai! — džiaugsmingai sušuko jūreivis.— Matau kalnus!

Elė iš džiaugsmo supliaukšėjo delnais.

Kas minutę kalnai vis artėjo, labiau matėsi, ir jau buvo galima išskirti plikas juodas viršūnes ir akinančiai blyksinti sniegą pašlaitėse.

— Dar valanda kita, ir mes būsime prie kalnagūbrio papėdės,— pasakė Čarlis,— tiktai kad vėjas nenustotų...

Bet vėjas nenurimo, vežimas riedėjo vis taip pat greitai, ir jūreiviui džiaugėsi širdis.

Tačiau greitai jis sunerimo: sausumos laivas kažkodėl ėmė krypti iš kurso, atkakliai sukdamas šiaurėn.

Kapitonas negalėjo suprasti, kas yra. Vadovaujantis kompasu, vėjas nepasikeitė, vairas veikė tiksliai, ir vis dėlto Čarliui Blekui niekaip nesisekė išlaikyti anksčiau numatytą kursą. Kapitonas susirūpinęs žvelgė į priekį.

Staiga už smėlio kopos pasirodė akmuo didumo sulig namu. Jis kūpsojo laivui ant kelio, ir Čarlis Blekas užgulė vairą, stengdamasis apsilenkti akmeninio milžino.

Bet kas tai? Laivas nepasidavė vairuojamas ir nurūko tiesiai į kliūtį. Kapitonas pasuko vairą, paskui visa jėga užgulė stabdį — viskas veltui. Čarlis net burę nuleido, bet vežimas tarytum nartus arklys skuodė vis greičiau ir greičiau. Katastrofa buvo neišvengiama.

Jūreivis vos suskubo šūktelti: „Ele, laikykis už stiebo!“, tik triokšt! — laivas traškėdamas trenkėsi į uolą. Keleiviai ir daiktai sumišai nuskrido priekin.

Smarkus dūžis nubloškė Elę nuo stiebo, mergaitė šusitrenkė kaktą į denį ir užsimušė gumbą. Čarlis Blekas nukrito ant nugaros, bet, laimė, sėkmingai. Totošė inkštė, prispaustas statinaitės, bet Elė, jį ištraukusi, pamatė, kad jis sveikas, nesužalotas. Varna irgi buvo nesužeista, ją apsaugojo tvirtas narvelis, ji tik karkė.

Atsistojęs Čarlis apsižvalgė. Laivas stovėjo, pasviręs ant vieno šono lyg tikras laivas po katastrofos. Persisvėręs per bortą, kapitonas įsitikino, kad priekinė vežimo ašis perskilusi.

— Ech tu, sena rūkyta silke! — išplūdo patsai save jūreivis.— Nesugebėjai vairuoti... Bet kas nutiko laivui? Galėčiau prisiekti, kad velnio akmuo jį pritraukė lyg magnetas geležį...

Keikdamas ir save, ir laivą, ir uolą, Čarlis ėmė ieškoti

įrankių, kad galėtų imtis remonto. Tuo tarpu Elė, sutvar-
kiusi denį, stryktelėjo į smėlį ir nuėjo aplink akmenį, tikė-
damasi užsiglausti nuo vėjo.

Mergaitė nužvelgė sueižėjusius uolos šonus ir... keistas
dalykas! Elei pasirodė, kad įmantrus plyšių raizginys su-
daro raides. Ji priėjo prie pat uolos — negalima ką nors
įžvelgti netvarkingoj linijų sampynoj. Mergaitė susivokė
toliau paėjėti ir dabar visai aiškiai išskyrė didžiules išsiklai-
piusias raides G... I... N...

— Gingema! — šuktelėjo Elė.

— Ką tu ten šauki? — sugriaudė Čarlio balsas.

— Dėde Čarli, eikš greičiau! Žiūrėk, kas čia!

Jūreivis priėjo ir įsižiūrėjo.

— Lyg ir raidės... Beje, ne, taip tik atrodo...

— Ir visai neatrodo! — supyko Elė. — Ten užrašytas var-
das: Gingema! Matai raides?!

Čarlis staiga stvėrėsi už galvos.

— O juk iš tikrųjų... Dabar viskas aišku! Akmuo ne pa-
prastas, o užburtas, ir jis tikriausiai pritraukė mūsų laivą.
Ach, prakeikta burtininke, tu ir mirusi mums kenki!.. — Čar-
lis pagrūmojo į erdvę kumščiu.

Čarlis Blekas užsiropštė ant uolos viršūnės. Dešinėj, už
keleto mylių, geltonam dykumos smėly juodavo dėmė. Jū-
reivis išsiėmė iš kišenės žiūroną, išsitraukė jį, nustatė,
įsižiūrėjo. Jo ranka virptelėjo.

Ten kūpsojo lygiai toks pat didžiulis juodas akmuo. Jū-
reiviui viskas paaikėjo: Gingema sustatė akmenis toli vie-
ną nuo kito, bet jiems suteikė tokią burtų galią, kad pro šią
užkardą prasigauti buvo neįmanoma...

— O ne, mes dar pasirungsim, sena ragana! — pasakė Čarlis, sliuogdamas nuo uolos, ir, nesakydamas mergaitei to, ką matė, įniko dirbti. Jis išskleidė palapinę, kur Elė, Totošė ir varna prisiglaudė nuo kaitros ir nuo smėlio vėtros, o pats ėmė remontuoti vežimą.

Juodojo akmens nelaisvėje

Kai Čarlis baigė darbą, buvo jau naktis, ties dykuma sužibo skaisčios žvaigždės. Šią naktį Čarlis Blekas negalėjo taip nerūpestingai miegoti, kaip visuomet. Jis vartėsi nuo vieno šono ant kito, galvodamas, kaip padaryti nekenksmingais paskutinius senės Gingemos kerus.

Jūreivis negalėjo nieko sugalvoti, užsnūdo auštant ir nubudo, kai Elė pažadino jį pusryčių.

Po pusryčių jūreivis pasakė:

— Na ką gi, jei mūsų laivui taip patiko tas uostas, kad jis nenori jo palikti, mes trauksime pėsti.

— Mes paliksime laivą? — išsigandusi paklausė Elė.

— Teks jį mesti. Bet tu nebijok, mergyte! Iki kalnų beliko ne daugiau kaip dvidešimt mylių, ir mes jas nueisime per pusantros ar dvi dienas.

Čarlis Blekas susidėjo kuprinėn maisto ir vandens atsargas, paėmė palapinę ir pačius būtiniausius įrankius. Visa kita sumetė į laivo denį. Paskutinį kartą atsigręžę į laivą, keliauninkai žvaliai nužingsniavo nuo klastingojo akmens. Maždaug šimtą žingsnių jie nuėjo lengvai ir laisvai, bet paskui kažkokia paslaptina jėga ėmė juos varžyti, trukdė eiti.

Darėsi vis sunkiau žengti. Atrodė, kad nematomas tampus siūlas, ištišęs kiek begalima, traukė pėsčiuosius atgal. Ir pagaliau jie, netekę jėgų, griuvo ant žemės.

— Nėra ką daryti, eisime atgal,— atsidusęs pasakė Čarlis Blekas.

Ir... stebuklas! Vos pasuko akmenis linkui, kojos pačios juos nešė, žingsniai vis spartėjo, ir į vietą keliauninkai atbėgo taip greitai, kad vos begalėjo sustoti.

— Atrodo, kad akmuo mūsų nepaleis,— niūriai atsakė jūreivis.

Elė krūptelėjo.

— Tačiau nereikia nusiminti,— toliau šnekėjo Čarlis.— Galvosim, ir, gal būt, mums pasiseks nugalėti Gingemos kerus...

Visą dieną keliauninkai kamavosi. Ne kartą mėgino jie nueiti nuo akmens: tai atbulom, tai šliaužte... Veltui! Burtų jėga buvo neįveikiama, ir, nuvarginti nelygios kovos, jūreivis su mergaite sugrižo atgal. Pietų ir vakarienės maisto ir vandens porcijos buvo sumažintos per pusę.

— Kuo ilgiau mes čia ištversime,— kalbėjo Čarlis,— tuo įmanomiau, kad mus išgelbės koks nors laimingas atsitiktinumas. Todėl labiau suveržkime diržus.

Kitas rytas neatnešė nieko naujo. Vėl tušti mėginimai gudrumu nugalėti akmenį ir liūdnas sugrižimas... Bet Elę nustebino varnos elgesys. Paukštė daužėsi narvelyje ir taip reikšmingai karkė, tarytum būtų norėjusi pasakyti: „Išleiskit mane laisvėn!“

Mergaitė pasakė:

— Dėde Čarli, išleiskim varną, kam vargšėlė kankinasi su mumis!

— Vargšėlė! — suniurzgė jūreivis.— Toji vargšėlė įtraukė mus bėdon, o pati nori išsisukti!

— Na, dėde Čarli, neapsimesk tokiu žiauriu, juk tu geras!

Čarlis, atidaręs narvelį, švystelėjo varną aukštyn:

— Lėk sau, klastingas padare, jei burtų akmuo tavęs nesulaikys.

Varna nutūpė Elei ant peties ir kažką sukarkė į ausį. Paskui lengvai iškilo ir dingo tolumoj. Jūreivis nustebeš pratarė:

— Prisiekiu burtininkais ir raganom, ji lengvai nuskrido reikiama linkme! Bet kaip čia atsitiko, kad akmuo ją išleido?

Pagalvojus Elė pasakė:

— O kam ją sulaikyti, jeigu ji Stebuklų šalies gyven-toja?

Čarlis nenorom šyptelėjo, o mergaitė šnekėjo toliau:

— Ir manau, kad varna mums patarė neprarasti vilties.

— Pagyvensim, pamatysim,— liūdnai pasakė jūreivis.

Maistas, o ypač vanduo, greitai seko. Dykumos sausroj troškulys žmones kamavo neapsakomai. Čarlis stengėsi die-nos porciją sumažinti, bet Elė taip gailiai prašydavo gerti, kad seno jūreivio širdis neištverdavo, ir jis duodavo mergaitei kelis gurkšnelius vandens. O kai jį godžiai gerdavo, Totošė sto-vėdavo priešais jūreivį ant užpakalinių kojų, žiūrėdavo į jį ir viksendavo uodegėlę. Tekdavo duoti vandens ir jam.

Didindamas porcijas Elei ir Totošei, vienakojis jūreivis mažino savąją. Jis sulyso, jo veido oda susiraukšlėjo.

Išgelbėjimas

Septintą dieną statinaitė ištuštėjo. Pietums nebeliko nė lašo vandens. Elė neteko sąmonės, užgrūdintas jūreivis dar laikėsi.

Vienu momentu, kai Čarlis, sukaupęs valią, atsitokėjo, jis nustebež krūptelėjo, prasišyrė akis. Jam pasirodė, kad tolumoj kruta juodulys... Bet kas galėjo krutėti toj baisioj negyvoj dykynėj?.. Tačiau juodulys didėjo, artėjo.

— Varna! Prisiekiu Kuru-Kusų rifais, tai varna grįžta!— suriko Čarlis, neaišku iš kur įgavęs jėgų.

Kokia nauda jiems bus iš to sugrįžimo, senas jūreivis nežinojo, bet širdimi jautė, kad paukštė ne veltui grįžta. Štai ji jau netoli, jūreivis matė, kad ji sunkiai skrenda, smarkiai ir ryžtingai plasnodama sparnais, stengiasi laikytis ore.

Kažkas lenkė paukštę prie žemės. Kas? Budrios jūreivio akys išvelgė, kad tai buvo didžiulė vynuogių kekę, kurią varna tempė snape.

— Vynuogės! — visa gerkle suriko Čarlis.— Ele, vaikeli, atsipeikėk! Mes išgelbėti!

Elė negirdėjo, nesuprato.

Varna nutūpė ant smėlio netoli vežimo. Čarlis pastvėrė vynuogių kekę, nusirėškė kelias uogas, įdėjo Elei į pračiauptas lūpas, išspaudė. Vėsios sultys nutekėjo mergaitei į gerkelę, ir ji atsigavo.

— Dėde Čarli... Kas čia? Vanduo?

— Geriau! Tai — vynuogės! Ir žinai, kas jų mums atnešė? Varna!

— Kagi-karr! — atsiliepė varna, išgirdusi, kad ją mini.

Nurijusi kelias vynuoges, Elė pakilo ant alkūnių, jos akys nukrypo į nejudantį Totošę.

— Totoše, mielasis! Ir tu miršti iš troškulio...

Trys uogos beregint atgaivino šunelį, jis atsimerkė, vikstelėjo uodegą.

Įsitikinęs, kad jo komanda išgelbėta, kapitonas leido ir sau atsigaivinti vynuogėm. Stambios gelsvos uogos tirpte tirpo burnoje, malšindamos troškulį ir alkį.

— Tai bent vynuogės! — murmėjo jūreivis.— Tokių aš nevalgiau net Karu-Kusų saloje!

Jūreivis paėmė varną, paglostė jos juodas išsitaršiusias plunksnas.

— Gudruole tu mūsų! O aš, sena rūkyta silkė, dar pykau, kad tu nuskridai. Jeigu dar išmokytum mus, kaip nugalėti užkerėtą akmens trauką, aš pasakysčiau, kad tu išmintingiausia paukštė pasauly.

Užuot atsakiusi, varna kaptelėjo vynuogę ir valiūkiškai pašnairavo į jūreivį juoda akimi.

„Ji nurodo vynuoges,— pagalvojo Čarlis.— Bet kaip jos mums padės? Tik prailgins mūsų kančias prie šio prakeikto akmens...“

Varna nustryksėjo smėliu, vis atsigręždama į Čarlį ir tartum ragindama ja pasekti.

Jūreivis atsistojo ir greit nuėjo kalnų link. Ir nuostabu! Vynuogių nedaug tesuvalgė, o jo kojos žengė taip lengvai ir laisvai, tarytum nebūtų alkęs ištisą savaitę, tarytum nebūtų gulėjęs be jėgų ant smėlio.

— Vėjau ir bangos! — murmėjo jūreivis.— Šis pokštas gudriausias iš visų, kokius mačiau. Nagi pažiūrėsim...

Štai ir lemtingoji riba, kur visada abu su Ele krisdavo bejėgiai, praradę valią. O kaip dabar? Čarlis žingsniavo toliau taip pat laisvai!

— Valio, valio! — suriko Čarlis.— Ele, eik šen! Mes išgelbėti!

Suglumusi Elė nubėgo prie dėdės ir tik tada suprato, ką reiškė jo žodžiai.

— Dėdule Čarli, greičiau, greičiau iš čia!

— Taip, tavo teisybė! Kas žino, kiek laiko turi kerėjimo galią vynuogės? Reikia skubėti!

Greitosiom susimetę šį tą kuprinėn, pasiėmę palapinę ir nesirūpindami manta, keliauninkai paliko baisiąją vietą. Totosė linksmi šokinėjo, o varna skrido pirma jų, rodydama kelią.

Kai buvo nueita maždaug trys mylios ir užburtojo akmens nesimatė, keliauninkai sustojo. Jie suvalgė dar kelias vynuoges ir, įgavę naujų jėgų, nužingsniavo pirmyn. Tą dieną jie nuėjo pusę kelio iki kalnų.

Rytą keliauninkai pastebėjo, kad varnos nėra. Bet jiems neilgai teko spėlioti, kur ji dingo. Paukštė atskrido su nauja vynuogių keke snape.

— Po velnių! — murmėjo Čarlis, dalindamas savo komandai sultingas uogas.— Niekad gyvenime negalvojau, kad turėsiu tokią keistą tiekėją!

Nuostabiųjų vynuogių slėnis

Slėnis tarp dviejų išsikišusių kalnyno atšakų buvo nuotaikingas ir malonus: per jį tekėjo srauni upė, prasidedanti aukštai kalnuose, amžinų sniegynų srityje. Jos pakrantėse augo vaismedžiai. Pripuolę prie upės, keliauninkai iki soties atsigėrė skanaus šalto vandens, o paskui nužingsniavo

į žalią pievą, išmargintą nežinomų skaisčių žiedų. Ir dabar prasidėjo neregėti dalykai.

Varna iškilniai pakreipė galvą ir kažkoku ypatingu, labai aiškiu balsu ištarė:

— Kagi-Kar!

— Girdėjome jau šitai! — ne itin maloniai atsiliepė Totošė.

— Girdėjote, bet nesupratote,— atsikirto varna.— Tai mano vardas. Turiu garbės prisistatyti: Kagi-Kar, pirmoji Smaragdo miesto valdovo Kaliausės Išminčiaus rūmų virtuvės patiekalų ragautoja!

— Ak, atleiskit! Labai malonu susipažinti! Mano vardas Toto! — šunelis mandagiai nusilenkė.

Jūreivis Čarlis, sėdėdamas ant žemės ir klausydamasis to pokalbio, visai apstulbo, o Elė iki ašarų kvatojo dėl jo nustebimo.

— Dėde Čarli! Atsikvošėk gi! — tampė ji jūreivį už rankovės.— Juk aš tau šimtą kartų sakiau, kad Stebuklų šalyje šneka gyvuliai ir paukščiai!

— Kitų pasakojimai — vienas dalykas, o išgirsti savo ausimis — visai kas kita,— atkirto jūreivis.— Na, vadinasi, mes iš tikrųjų patekome į Stebuklų šalį. Tačiau kaip čia yra, a?

Čarlis dar negalėjo atsipeikėti iš nuostabos. Jis išplėtęs akis žiūrėjo čia į varną, čia į Totošę.

— Visa labai paprasta,— pasakė varna.— Nėra ko čia stebėtis. Iškart matyti, kad jūs iš tų kraštų, kur stebuklai nežinomi.

— Na, jeigu prašnekai, Kagi-Kar, tai papasakok mums,

ką reiškia mįslinga siunta, dėl kurios mes išvykome į tą sunkią kelionę.

— Taip, taip, Kagi-Kar,— prisidėjo Elė,— atskleisk mums laiško paslaptį!

— Mano pasakojimas bus labai ilgas,— atsakė varna,— ir aš norėčiau atidėti jį rytdienai. Bet kad jūs nurimtumėte, pasakysiu, jog Geležinis Medkirtys ir Kaliausė buvo gyvi ir sveiki, kai aš skridau pas jus į Kanzasą. Juodu tiesiog sėdi įkalinti aukšto bokšto viršuje...

— Tiesiog! — su ašaromis akyse šūktelėjo Elė.— Tau, matyt, jų visai negaila!

Kagi-Kar įsižeidė. Ji ilgai tylėjo, paskui karčiai prabilo:

— Žinoma, man jų nė kiek negaila! Aš abejingai palikau juos bėdoj, neėmiau jų laiško, neskridau su juo už šimto mylių, vengdama daugybės pavojų...

Elė susigėdo.

— Mieloji, geroji Kagi-Kar, atleisk man! Kaip aš galėjau taip pasakyti!

Varnos pyktis atlyžo, ji pasidarė malonesnė.

— Na, gerai, kitą kartą galvok, ką sakai. Tai šit, aš sakiau, kad jie sėdi bokšte, bet nepasakiau svarbiausio: priešas, kuris juos įkalino, grasina sunaikinsias mūsų draugus, jei jie nepaklusią jo valiai...

Elė pašoko.

— Tai ko gi mes sėdim! Reikia nedelsiant skubėti jų vaduoti!

— Vėl tu neleidai man baigti,— priekaištingai tarė varna.— Jiems duota šeši mėnesiai apsigalvoti, o dabar praėjo ne daugiau kaip pusė. Vadinasi, laiko mes turime pakankamai.

— Bet, suprantama, neprivalom gaišti,— užbaigė pokalbį Čarlis Blekas.— Rytoj pat keliausime toliau, o šiandien reikia kaip dera pailsėti. Vakarienei reikia rasti ką nors sotesnio. Ar toj upėj yra žuvies?

— Yra, dėde Čarli, ir labai gardžios! — atsiliepė varna.— Aš tai labai mėgstu žalią žuvį.

— O aš — keptą! — pasakė Elė.

— O aš — virtą! — pasakė Totošė.

Čarlis Blekas ėmė taisytis žūklei. Jūreiviškoj kepurėj po pamušalu jis atrado valą su kabliuku, viena peilio geležte išsipiovė ilgą virbą meškerkočiui, plūdę pasidarė iš meldelių.

— Reikia jauko! — pasakė jis.

Tarp medžių skraidė nepaprastai spalvingi vabalai: žali lyg smaragdai su raudonais ir auksiniais taškeliais. Bet jie buvo tokie mitrūs, kąd jūreivis nė vieno nesugavo. Elė irgi veltui vaikėsi vabalus. Į pagalbą atėjo Kagi-Kar. Savo tvirtu snapu ji skrisdama kaptelėjo vienam vabalui, kitam, trečiam... Elė nespėjo jų rinkti.

Netoli keliautojų postovio vietos upė buvo ištvynusi, sudarydama plačią užlają, priaugusią vandens lelijų. Ten, ant kranto, jūreivis Čarlis ir atsisėdo su meškere, paliepęs Elei pririnkti sausų šakų laužui.

Žuvys netrukus ėmė kibti. Plūdė beregint nuslinko į šalį, Čarlis trūktelėjo, bet valą kažkas tvirtai, atkakliai laikė. Įgudusia ranka jūreivis ištraukė laimikį, ir ant kranto ėmė spurdėti didelė žuvis, panaši į lyną, bet su žydrais žvynais.

— Šią žuvį mūsų krašte vadina kroksu,— paaiškino Kagi-Kar, įdėmiai stebėjusi žūklę.

Per pusvalandį Čarlis sugavo dešimt kroksų, o postovio vietoj jau kilo dūmelis: Elė buvo užkūrus laužą.

Iškepti savo sultyse kroksai buvo suvalgyti su didžiausiu apetitu. Saldų patiekalą atstojo nuostabiųjų vynuogių kekės ir stambūs riešutai su plonu kevalu, kurių vidury buvo labai skanus, kvapnus minkštimas.

Baigę vakarienai, keliauninkai laimingi suvirto į minkštą žolę.

— Kagi-Kar,— tarė jūreivis,— pasakyk mums, kur tu gavai užburtų vynuogių, kurios mus išgelbėjo nuo pražūties?

Varna pasipūtė ir oriai pradėjo:

— Jūs, žmonės, labai nenuovokūs. Kai jus pastvėrė į nelaisvę užkerėtas Gingemos akmuo, aš, prisipažinsiu, baisesiai pykau, kad jums neatėjo į galvą mane iš narvo išleisti. Ir tik Elė susivokė, kad akmuo neturi galios man, Stebuklų šalies gyventojai...

Elė paraudo nepelnytai pagirta ir pasakė:

— Tatai aš suvokiau tik paskui, o laisvę tau daviau, kad nežūtum drauge su mumis.

— Tai daro garbę tavo gerai širdžiai. Išsilaisvinusi aš nuskridau prie kalnų ir vis galvojau, kaip jums padėti. Bet ką galėjau padaryti aš, paprasta varna, prieš galingos burtininkės kerus? Ir čia man toptelėjo mintis prašyti Vilinos pagalbos. „Vilina stipresnė už Gingemą,— galvojau aš.— Tai ji padarė uraganą nekenksmingą, ji bloškė namuką į piktąją burtininkę. Tikriausiai Vilina sugebės nugalėti akmens kerus...“ Ir aš nuskridau į Geltonąją šalį. Ištisas šešias paras aš tenai skridau. Vietinės varnos man nurodė kelią į Geltonus Vilinos rūmus. Tarnai nedelsdami nuvedė mane

pas gerąją burtininkę. Vilina susijaudinusi išklausė mane ir paklausė:

„Elė? Toji mergaitė, kuri buvo čia praėjusiais metais ir parodė, koks yra Gudvinas?“

„Taip,— atsakiau aš.— Elė atėjo išvaduoti savo draugų ir Geležinio Medkirčio.“

„Reikia padėti Elei,— pasakė burtininkė,— ji gera ir draugai mergaitė.“

Vilina išsitraukė iš savo mantijos klosčių mažą knygelę, pūstelėjo į ją ir...

— Ir ji virto didžiuliu tomu! — užbaigė Elė.

— Tikrai,— sutiko varna.— Vilina ėmė sklaidyti burtų knygą. Ji murmėjo:

„A... ananasai, armija, argus... B... baliūnas, bananai, batukai... V... vafliai, vazos, vertingumas... Radau: vynuogė! Klausyk, Kagi-Kar: bambará, čufará, skóriki, móriki, turabó, furabó, lóriki, jóriki... Didžiosios dykynės pakrašty, Aplinkinių kalnų slėny auga nuostabios vynuogės. Tik jos gali panaikinti užkerėtą akmenų galią, kurie Gingemos pastatyti ant kelio ties jos valdom.“

Knyga susiglaudė ir dingo burtininkės klostėse. Vilina paklausė:

„Ar daug vandens liko tavo draugams, kai tu išskridai?“— „Ketvirtis statinaitės“,— atsakiau aš.

„Tada, baigiantis šiai dienai, tavo draugai žus,— pasakė burtininkė.— Dykynė juos pražudys.“

Baisus sielvartas prislėgė mane.

„Nejaugi nėra kaip juos išgelbėti?“ — beviltiškai sukliegiau aš.

„Nesikrimsk, yra“,— ramiai ištarė burtininkė.

Ji užlipo ant savo rūmų stogo, pasikišo mane po savo mantija, garsiai pasakė užkerėjimą, kurio neįsiminiau, ir kai ištraukė mane iš po mantijos, mes jau buvome tame pat slėnyje, prie vynmedžių, nuo kurių sviro nuostabiųjų vy-
nuogių kekės.

Vilina pasiūlė man pasistiprinti, aš sulesiau dešimt uogų ir pajutau nepaprastą jėgą. Burtininkė nurėškė didelę kekę ir padavė man.

„Dabar skrisk ir negaišk“, — įsakė ji.

„O ar jūs, meldžiamoji, negalėtumėt persikelti pas mano žūstančius draugus viena akimirka? — paklausiau aš. — Už-
baigtumėt gerą darbą, kurį jūs taip gerai pradėjot.“

„Tu kvaila paukštė, — pasipriešino burtininkė. — Mano užkerėjimas negali manęs pernešti už Stebuklų šalies ribų, o jei eisiu pėsčia, tai prireiks labai daug laiko.“

Aš viską supratau, nuoširdžiai padėkojau burtininkei ir nuskrirdau pas jus. Toliau jūs žinote, — kukliai užbaigė varna.

Apstulbinti Kagi-Kar pasakojimo, žmonės ilgai tylėjo. Pagaliau jūrininkas pratarė:

— Taip, Kagi-Kar, tu tikra draugė, ir aš prašau tavęs atleisti dėl piktų minčių, kurios buvo man atėjusios į galvą apie tave. Ir prisiekiu kompasu, jei tu tarnautum mano lai-
ve, aš paskirčiau tave bocmanu!

Tai buvo didžiausias jūreivio lūpų ištartas pagyrimas.

Kelias per kalnus

Kagi-Kar iš ryto ėmė pasakoti apie Kaliausės ir Geležinio Medkirčio nelaimes. Varna nežinojo smulkiau apie Urfiną Džiusą ir negalėjo paaiškinti kaip gyvais tapo jo padaryti mediniai kareiviai.

Pasiklausius Kagi-Kar, atrodė, kad Urfinas — galingas burtininkas, ir kova su juo klausytojams būsianti labai sunki. Bet jie visa širdimi neapkentė pavydaus ir žiauraus diktatoriaus.

Niekšiška Rufo Bilano išdavyste visi labai biauřejosi.

Užtat drąsus Kaliausės ir Geležinio Medkirčio elgesys sužavėjo Elę iki ašarų, o jūreivis pasakė, kad tokius narsuolius jis paimtų į bet koki pavojingą plaukimą. Dino Gioro ir Faramanto ištikimybei bei drąsai Čarlis Blekas ir Elė visiškai pritarė.

— Štai kaip visa tai atsitiko,— baigė pasakoti Kagi-Kar. Elė paklausė:

— O kas gi ištiko Ilgabarzdį Kareivį ir Vartų Sargą?

— Aš jų nemačiau nuo to laiko, kai pateko į nelaisvę, imant miesto vartus. Bet pažįstamas miesto žvirblis man sakė, kad jie laikomi rūsy ir maitinami neblogai. Matyt, Urfinas Džiusas tikisi juos primasinti tarnybon.

— Na, to niekuomet nebus! — šūktelėjo Elė.

— Aš irgi taip manau,— sutiko varna.

— Taip, rimtas priešininkas tasai Urfinas Džiusas su savo medine kariauna, — susimąstęs ištare vienakojis jūreivis.

— Mes juos nugalėsime, dėde Čarli? — paklausė Elė.

— Tu pamiršai išmintingą pamokymą: pirmiausia užbaik vieną rūpestį, paskui imkis kito. Pereisime kalnus, tuomet ir pagalvosim apie kovą su Urfinu Džiusu.

— Kagi-Kar, o kaip tau pavyko mane surasti? — paklausė Elė.

— Na, galiu pasakyti, tai buvo nelengva užduotis,— tarė varna pasipūtusi.— Dykynę aš perskridau pavėjui, ir tada

prasidėjo didžiausi sunkumai. Suprantat, aš juk negalėjau klausti pirmo sutiktojo: „Kur čia kelias į Kanzasą?“ Slapčiom sėlinau prie žmonių, klausiausi, ką jie kalba, sužinojau vietovardžius... Beklaidžiojant praėjo kelios savaitės. Spręskite patys, kaip aš apsidžiaugiau, pagaliau išgirdusi žinomą žodį „Kanzas“. Tada aš jau kasdien artėjau prie tikslo. Ir šit pastebėjau ir iš tolo pažinau tave, Ele, nors buvau mačiusi tik kartą, kai tu nukėlei nuo baslio Kaliausę. Iš džiaugsmo aš pasidariau labai neatsargi ir prisileidau tą biauūrų vaikėžą su akmeniu...

— Kagi-Kar, tu atlikai nepaprastą žygdarbį! — karštai šūktelėjo Elė.— Ne veltui kaip tik tave pasiuntė Kaliausė su Medkirčiu.

— Gal ir taip,— dėdamasi abejinga, sutiko varna ir pridūrė:— Dabar jūs ilsėkitės, o aš skrendu ieškoti kelio per kalnus.

Ji pakilo ir nuskrido. Čarlis Blekas liepė Elei kauptis jėgų, o pats ėmė ruoštis sunkiam žygiui.

Vienakojis jūreivis prigaudė gal dvidešimt kroksų, juos nuvalė ir pakabino džiūti karštoj saulės atokaitoj. Ant kitos virvelės jis pavėrė sultingų vynuogių kekes, kad jos virstų razinom.

Paskui jis ėmė taisyti apavą; savo pusbatį ir Elės batukus jis pakalė spygliais, kad neslystų, einant per uolas ir ledų, o į medinę koją įkalė tvirtą vinį smaugaliu žemyn. Totošei jūreivis padarė tvirtas kurpeles iš minkštos medžio žievės: nešals šuniukui kojėlės, einant per ledyną.

Visi tie rūpesčiai sugaišino jūreiviui visą dieną. Kagi-Kar grįžo tik vėlai vakare, visai nusikamavusi.

— Na ir kalnai,— alsiai sušvogždė varna, nutūpusi ant žolės.— Ne veltui sako, kad per juos niekad nežengė žmogaus koja! Bet jie nuo manęs neišsisuks, ne! Šiandien skri dau į vakarus, rytoj trauksiu į rytus.

Keliauninkai sumigo, šniokščiant iš kalnų garmančiam kriokliui.

Elė visą naktį sapnavo Urfino Džiuso kareivius, kaukšinius medinėm kojom į geltonų plytų kelią.

Rytojaus dieną varna vėl dingo kalnuose.

Vaikštinėdamas po slėnį, Čarlis aptiko laukinių moliūgų, labai panašių į dideles kriaušes. Jūreivį radinys labai nudžiugino. Jis nupiovė keliems prinokusiems vaisiams viršūnėles, išskobė jų minkštimą su sėklom, išdžiovino luobas saulėje ir pasidarė iš jų puikias gertuves, lengvas ir tvirtas. Čarlis nusidrožė kaiščius iš kamštinio ažuolo žievės, ir dabar gertuves su vandeniu buvo galima dėti į kuprines.

Kagi-Kar sugrižo, saulei dar aukštai tebeesant. Ji džiūgavo.

— Radau, radau! — dar iš tolo šaukė.— Veltui kalnai gudravo, pasirodo, aš gudresnė!

Godžiai rydama didelius gabalus kepto krokso, varna pasakojo:

— Takelis, žinoma, ne per geriausias, bet eiti juo galima. Ir gerai, kad jis eina viršukele, kuri kiek žemiau už pagrindinę kalnų virtinę. Sakau nesigirdama, dėde Čarli, ne kiekviena paukštė rastų šią viršukelę tarp riogsančių viršūnių ir kalnagūbrių...

— Prisiekiu visom pasaulio varnom, pirmąkart pažvelgęs į tave, Kagi-Kar, supratau, kad tu ypatinga paukštė,— pasakė jūreivis.

Elė pridūrė:

— Juk ne veltui kaip tik tu Kaliausei įteigei mintį gauti smegenis.

Kagi-Kar buvo labai patenkinta, taip giriama ir pasakė:

— Rytoj, vos auštant, iškeliaujam, nes kelias ilgas ir sunkus.

Čarlis neturėjo viso to, ko reikia kopiant į kalnus: kablių, kuriais galima įsikirsti į uolą, virvinių kopėčių ir panašių daiktų, bet jų ir nereikėjo. Varnos vadovaujami, jie apėjo šlaitus, į juos nekopdami, išsilenkė nuobirynų, apėjo prarajas, kurių dugne dusliai šniokštė upeliai.

Pavojingose vietose Blėkas ir Elė susirišdavo virve, ir mergaitė paimdavo ant rankų Totošę.

Buvo nueitas gerokas kelio galas, kai atsirado nelaukta kliūtis: gilus plyšys uoloje. Plyšys buvo toks platus, kad jo negalėtų peršokti net Elė, o ką kalbėti apie Čarlį su medine koja.

Sutrikę keliauninkai sustojo. Kagi-Kar visų labiausiai buvo sumišusi: juk tai ji kalta — skrisdama virš kalnų, ji nepamatė plyšio, kuris iš viršaus atrodė lyg plonas siūlelis. Ką daryti?

— Pažiūrėsiu, ar negalima apeiti,— pasakė varna ir nukrido žvalgytis.

Po pusvalandžio ji sugrįžo nusiminusi.

— Aplinkui tokios uolos ir prarajos, kad neprasibrausi,— pranešė ji.

Elė, liūdnai šypsodamasi, pratarė:

— Mano draugas Kaliausė pasakytų: „Šit gili duobė, kurios neperšoksi. Per duobes einama tiltu. Vadinasi, reikia pasistatyti tiltą.“

Jūreivis Čarlis pašoko nušvitusiu veidu.

— Ele, davei puikią mintį. Pasistatysim tiltą!

— Dėde Čarli, čia nėra nė vieno medžio! Neįau tu nori grįžti į Nuostabiųjų vynuogių slėnį?

— Tu pamiršai, kad savo kuprinėj turiu viskuo virstantį audeklą? Šiandien jisai mums pavirs tiltu!

Čarlis išsitraukė ryšulį stiprios virvelės, atskyrė ilgą galą ir, pusiau sulenkęs, permetė per plyšį, stengdamasis užkabinti už uolos. Kai jam pasisekė, jis smarkiai įtempė abu virvelės galus ir pritvirtino savo pusėje. Taip padaryta buvo kelis kartus, ir per prarają nusitiesė stipriai įtemptos virvės.

Elė žiūrėjo suglumusi.

— Dėde Čarli, tokia virvele pereis tik žvirblis!

— Neskubėk, mergyte, čia mums tik tilto atrama, o pats tiltas — antai!

Jūreivis išsitraukė viskuo virstantį audeklą, kietai pripūtė jį, ir didžiulis kietas priegalvis išsitiesė ant virvelių, virsdamas tvirtu perėjimu. Elė susižavėjusi net ėmė šokinėti.

Čarlis atsargiai peršliaužė tiltu, padėjo pereiti Elei ir Tošei. Išleidus orą, audeklas buvo sulankstytas ir įdėtas kuprinėn, jūreivis patraukė virvę, gudriai sunarplioti mazgai atsirišo, ir Čarlis ją suvyniojo.

Kompanija nutraukė toliau.

Greitai jie perėjo viršukele, apylinkės buvo gražesnės, šlaitai ne tokie uolėti ir statūs, juose net ėmė rasti medžių. Čia keliautojai pernakvojo.

Rytą jie nusileido iš kalnų. Prieš juos plytėjo Mėlynoji šalis.

Elė, vos tik pažvelgusi, pažino puikiąją Kramtukų šalį.

Taip, tai buvo jos žalios pievelės, apsuptos medžių su

išsirpusiais sultingais vaisiais ir marguojančios gražių baltų, mėlynų ir violetinių gėlių klombomis. Iš medžių Elę sveikino, klykaudamos spigliais keistais balsais, auksu žėrinčios mėlynos raudongūžės papūgos. Skaidriuose upeliuose nardė sidabražvynės žuvys.

Nepaprastai gražus peizažas buvo žinomas Elei ir Totošei, bet jūrėvis Čarlis neišpasakytai žavėjosi. Daugely kraštų jis buvo, daug puikių vietų matė, bet tokios grožybės niekur neregėjo.

Ir iš už medžių, kaip ir praėjusį kartą, ėmė rodytis labai įdomūs ir mieli žmogiukai, kokius tik galima įsivaizduoti. Elė pažino, kad tai Kramtukai su mėlynom aksominėm striukelėm, siaurom kelnėm ir botfortais. Ant galvų Kramtukai buvo užsidėję smailas skrybėles su kristalo bumbulais ant viršugalvio ir maloniai skimbčiojančiais dzinguliukais po plačiais kraštais.

Kramtukai draugiškai nusišypsojo Elei, padėjo ant žemės skrybėles, kad skimbčiodami dzinguliukai netrukdytų jiems kalbėtis, ir vyriausiasis tarė:

— Sveikinam tave ir tavo palydovą mūsų šalyje, Pragaištingojo Namelio Fėja! Mes džiaugiamės, kad tu vėl mus aplankei. Bet kuo tu atskridai šį kartą?

— Aš pėsčia perėjau kalnus ir labai džiaugiuosi, vėl jus matydama, mieli bičiuliai!

Vienas Kramtukas netikėdamas paklausė:

— Argi Fėja pėsčia vaikšto?

Elė nusijuokė:

— Bet aš gi jums dar tuomet sakiau, kad esu paprasčiausia mergaitė!

Vyriausiasis Kramtukas atkirto:

— Paprastos mergaitės neatskrenda su Pragaištingu Nameliu ir nenusileidžia — kchm! kchm! — piktoms burtininkėms ant galvos. Paprastos mergaitės neišskrenda į mums nežinomą Kanzasą su stebuklingom sidabro kurpaitėm!

— Matau, jūs gerai žinote visus mano nuotykius, — nu-stebo Elė. — Na, gerai, jūsų neįtikinsi, tegul būsiu Fėja. O čia mano dėdė Čarlis. Jis neturi kairės kojos, bet vis vien jis visų geriausias, visų mieliausias dėdė pasauly!

Kramtukai, jau spėję užsidėti skrybėles, žemai nusilenkė jūreiviui, ir dzinguliukai melodingai suskambėjo.

Maži žmogiukai į Čarlį Bleką žvelgė kiek su baime: palyginus su jais, jūreivis atrodė tikras milžinas, o juk jis buvo normalaus vidutinio ūgio.

Čarlis tik dabar suprato, kodėl tie žmogiukai buvo vadinami Kramtukais. Jų apatinės žiaunos visą laiką judėjo, tarytum kažką kramtė. Taip pat krutėjo jų lūpos ir skruostai. Beje, Čarlis Blekas greit apsiprato su ta svetingų žmogiukų keistybe ir jos nepastebėjo.

— Kaip jūs gyvenate, mieli bičiuliai? — paklausė Elė.

— Blogai! — atsakė Kramtukai ir sielvartingai pravirko.

O kad dzinguliukai netrukdytų jiems raudoti, jie vėl nusiėmė skrybėles ir pasidėjo ant žemės.

— Tu išvadavai mus nuo klastingos Gingemos, bet ją pakeitė piktas burtininkas Urfinas Džiusas, — pasakė vyriausias Kramtukas. — Jis atgaivino meškos kailį ir baisiuosius medinius kareivius. Urfinas Džiusas nuvertė mūsų išrinktą valdovą Premą Kokusą ir net užgrobė Smaragdo miestą.

— Bet juk jisai toli nuo jūsų, kodėl jums bloga? — paklausė Elė.

— Urfinas Džiusas atsiuntė į mūsų šalį vietininką Kabrą

Gviną su dešimčia medinių kareivių. Kabras Gvinas labai blogas ir gobšus žmogus. Jis vaikšto su kietagalviais po mūsų namus ir atiminėja viską, kas jam patinka.

— Aš žinau tą Kabrą Gviną,— pasakė Kagi-Kar.— Jis iš tų išdavikų, kurie nuėjo tarnauti Urfinui Džiusui.

— Saugokitės, meldžiamoji ponia Fėja, kad Kabras Gvinas nesužinotų apie jūsų atvykimą į mūsų šalį, nes jums bus riesta,— pasakė vyriausias Kramtukas.

— Ne, prisiekiu pietų jūrų piratais, tegul saugojasi jis pats!— piktai riktėlėjo jūreivis Čarlis.— Tai jam dėl mūsų bus riesta!

Iširdęs milžinas mažiems Kramtukams pasirodė toks baidus, kad jie net sudrebėjo iš baimės.

— Mes atvykome pas jus išvaduoti Stebuklų šalį nuo Urfino Džiuso ir jo kareivių,— paaiškino Elė.

Kramtukai labai apsidžiaugė ir ėmė kvatotis; skrybėlių dzinguliukai garsiai suskambo, nors jie paėmė jas į rankas.

Prie kalnų namų nebuvo, ir Kabras Gvinas su savo apsauga čia neužsuko. Todėl Čarlis Blekas nusprendė pirmiausia apsistoti čia. Jis pasistatė palapinę puikiame vaismedžių gojely.

Kramtukai niekad nebuvo matę palapinės ir baisia nuštebo, kai po medžiais po kelių minučių atsirado namukas. Palikę draugus taisytiš nakvynei, Kramtukai išsiskirstė.

Rytą jie vėl atėjo ir atnešė tiek maisto, kad didžiumą Čarlis paprašė neštis atgal. Vyriausias Kramtukas pasakė, kad džiugi žinia, jog sugrižo Pragaištingojo Namelio Fėja, jau pasklido po visą šalį, ir kad Kramtukų tarpe neatsiras nė vieno išdaviko, kuris praneštų tą naujieną Kabrui Gvinui.

Išsiuntę Kramtukus namo, Čarlis, Elė, Kagi-Kar ir Totošė surengė karinį pasitarimą. Tame pasitarime visi nusprendė, kad jų jėgos kol kas per silpnos tolimai ir pavojingai kelionei į Smaragdo miestą. Bet jie turi stiprų sąjungininką ir ištikimą draugą — Drąsųjį Liūtą.

Gyvendamas sau toli miške, Liūtas bene galėjo žinoti, kokia bėda ištiko jo draugus. Buvo nuspręsta, kad Kagi-Kar nuskris pas jį ir užkvies į Kramtukų šalį. Drąsiojo Liūto ginamiems keliauti bus lengviau ir ne taip pavojinga.

Varnai buvo griežtai įsakyta niekam kitam neišduoti paslapties, kad į Stebuklų šalį atvyko Elė ir jos palydovai, pranešti tik pačiam Liūtui.

Varna prižadėjo saugoti paslaptį ir išskrido.

Įsakas neįvykdytas

Į mišką, kur buvo valdovas Drąsūsis Liūtas, varna atskrido be nuotykių. Sužinojęs liūdną naujieną, kad Kaliausė ir Geležinis Medkirtys nelaisvėje, Liūtas labai susijaudino ir net apsiverkė, braukdamas ašaras uodegos galeliu. Bet žinia, kad atvyko Elė, jį paguodė. Palikęs savo karalystėj pavaduotoju Tigrą, Drąsūsis Liūtas iškeliavo. Kadangi Kagi-Kar galėjo skristi kur kas greičiau, ji nusprendė sustoti keletui dienų Smaragdo mieste.

Pirmiausia varna pasuko į kalinimo bokštą pas Kaliausę ir Geležinį Medkirtį. Išvydę seniai dingusią žinianešę, draugai be galo nudžiugo: jos taip ilgai nebuvo, kad jie manė, jog Kagi-Kar žuvo, ir laukė savo pražūties.

Ir čia Kagi-Kar pasielgė labai neprotingai. Ji pamiršo, kad buvo griežtai įsakyta slėpti, jog Elė atvyko į Stebuklų

šalį. Pasimačiusi su senais draugais po ilgo išsiskyrimo, Kagi-Kar neteko galvos ir iš džiaugsmo išplepėjo, ko negalima buvo kalbėti.

Negalėjo ištverti varna nepasigyrusi, kad labai sėkmingai įvykdė, kas jai buvo pavesta, ir atvedė į pagalbą ne tik Elą, bet ir jos dėdę Čarlį Bleką, daug kur buvusį keliautoją ir nepaprastai sumatų visokioms išmonėms.

Iš džiaugsmo draugai vos neužglamonėjo Kagi-Kar savo glėbiuose, ir tik po to ji susizgribo padariusi baisią kvailystę, bet buvo jau vėlu. Norėdama ją atitaisyti, varna pareikalavo, kad draugai duotų žodį, jog didi paslaptis liks tarp jų ir niekas daugiau jos nesužinos.

Kaliausė oriai atsakė:

— Pasikliauk mano išmintingom smegenim: jos žino, kas yra paslaptys ir kaip jas saugoti. Ir žinai, Kagi-Kar, aš taip pat turiu svarbią naujieną: Medkirtys mane išmokė skaičiuoti ir atmintinai spręsti visus aritmetinius veiksmus iki tūkstančio. Dėl to nebuvo mums kada nuobodžiauti, o tatai man labai pravers, kai vėl atsisėsiu į Smaragdo miesto sostą.

Varna atsainiai pasveikino Kaliausę su tokiu laimėjimu ir suspausta širdimi leidosi į miestą. Liūdnai atrodė miestas! Jis jau nebešvytėjo iš tolo puikiu žalsvu smaragdų spindesiu.

Smaragdai buvo išknaibyti iš miesto vartų, kur jie ža-vėdavo pirmąkart atvykusio keleivio akį, ir iš bokštų viršūnių, ir iš rūmų špilių. Net iš namų sienų bei gatvių grindinių, kur buvo ne smaragdai, o paprasti kristalo gabalai, visi papuošimai buvo išimti. Miestas atrodė liūdnas ir niūrus,

netryško parkuose įvairiaspalviai fontanai, prašmatnios gėlių klombos išdžiūvo, parkų žolynai nuvyto.

Ant rūmų sienos, kur kitados puikavosi žvilgančiais šarvais apsitaisęs Dinas Gioras su vešlia barzda, kuria didžiavosi ne tik jis pats, bet ir visi miesto gyventojai, dabar styrojo keista oranžinė medinio kareivio figūra su nusilupusiais dažais ant krūtinės ir nugaros.

Kagi-Kar buvo išalkusi po ilgo tos dienos skrydžio ir todėl pirmiausia nuplasnojo į rūmus. Ji tikėjosi ten surasti savo draugą virėją, kuris kadaise tarnavo dar Gudvinui, o paskui gausiai vaišindavo Kagi-Kar, valdant Kaliausei Išminčiui. Ji neapsiriko, taip manydama: virėjas Baluolis nepajėgė skirtis su prabangia rūmų virtuve ir jos skaniais patiekalais ir suspausta širdimi liko tarnauti tironui.

Storas Baluolis džiaugsmingai sutiko seną pažįstamą ir išvertė krūvą pietų likučių. Kol Kagi-Kar sotinosi, artimųjų išsiilgęs vienišas virėjas pasakojo jai naujienas.

Prastai klostėsi reikalai Smaragdo mieste nuo tada, kai Urfinas Džiusas užgrobė valdžią. Smaragdiečiai seniau buvo nerūpestingiausi ir linksmiausi žmonės pasauly. O dabar jie skaudžiai gailėjosi, kad neatrėmė priešų, piktų ir smulkmeniškų valdovo išdaigų apnuodytos jų širdys nebesidžiaugė.

Bet, kaip sakė Baluolis, Urfinas ir pats nedaug džiaugsmo turėjo, tapęs Smaragdo miesto valdovu. Nešdamas valgius, virėjas stebėjo, kaip diktatorius sėdėdavo gale stalo, niūriai klausydamasis meilikaujančių rūmininkų kalbų, ir jautėsi, kad jis ne mažiau vienišas, kaip tada, kai buvo paprastas stalius Kramtukų šalyje. Tikriausiai tada jis lengviau galėjo patraukti žmonių širdis, negu dabar, kai visi neapkentė jo ar stengėsi įtikti vien dėl naudos.

Iki soties prilesusi, varna padėjo Baluoliui ir atsisveikino su juo iki rytojaus. Šį kartą ji išmintingai laikė liežuvį už dantų ir nė žodžio nepratarė, kokių tikslu apsilankė Smaragdo mieste.

Varna ėmė šmižinėti po miestą, nutūpdavo ant palangių ar tarpduriuose ant slenksčių ir klausydavosi, ką kalba miestiečiai. Ji įsitikino, kad Smaragdo miesto gyventojai smerkė savo abejingumą Kaliausės raginimui, kai priešai apsiautė miestą. Jie pamilo prarastą laisvę ir būtų įmanę viską atiduoti, kad ją atgautų.

Kagi-Kar paaiškėjo ir tai, kad, įkalindamas Medkirtį ir Kaliausę aukštame bokšte taip, jog jie būtų matomi visam miestui, Urfinas Džiusas smarkiai apsiriko. Jis manė, kad miestiečiai, juos regėdami, ims liaupsinti jo galią ir didžiavasiškumą. Nutiko kaip tik priešingai. Jie plūdo jo klastą, o Geležinis Medkirtys ir Kaliausė tapo jiems didvyriais.

Tatai pasakodama Kaliausei, Kagi-Kar vėl neatsargiai pasielgė.

Kaliausė ėmė pats be galo didžiutis savo narsumu. Jis buvo taip karingai nusiteikęs, kad nerimo net jo šiaudinė krūtinė. Pamatęs apačioj būrelį žmonių, jis iškišo galvą pro grotų virbus ir šūktelėjo, kad jie sutelktų daugiau žmonių: norįs kalbą pasakyti.

Žinia apie tai greit pasklido mieste ir aplinkinėse fermose. Prie bokšto susirinko didelė minia, tatai būtų nustebinę sargybinius, jei jų kietos galvos būtų pajėgusios stebėtis.

Kaliausė karštai kalbėjo. Priminęs Smaragdo miesto gyventojams jų gėdingą elgesį priešams užpuolus, jis ragino juos dabar laikytis narsiai ir visaip priešintis užgrobėjams. Ir dar, pamiršęs paslaptį, jis paskelbė, kad greitai jį ir

Geležinį Medkirtį išvaduos iš nelaisvės Elė, kuri jau yra Kramtukų šalyje!

Veltui stengėsi jį sulaikyti Medkirtys ir Kagi-Kar. Kaliausė ir toliau įnirtingai šūkčiojo, įžeidinėdamas Urfiną Džiusą ir jam grasindamas.

Kietagalviai nieko nesuprato, bet, nelaimė, apačioj atsirado Rufas Bilanas. Išgirdęs, kaip giriasi Kaliausė, vyriausias tvarkytojas iškart suprato, kokią svarbią žinią jis gali pranešti diktatoriui. Įsakęs mediniams kareiviams išvaikyti minią, Rufas Bilanas nuskuodė į miestą.

Atbėgęs pas Urfiną Džiusą, Bilanas pranešė, kad Kaliausė iš bokšto pylęs liepsningą kalbą ir paskelbęs, kad atvykusi į Stebuklų šalį mergaitė Elė, toji pati Elė, kuri prieš metus pribaugė piktas burtininkes Gingemą ir Bastindą!

Urfino Džiuso veidas papilkėjo iš baimės, bet jis dėjosi esąs ramus ir paliepė:

— Maištininką Kaliausę trims dienoms uždaryti į požeminį karcerį, o mergiotę Elę sučiupti ir atgabenti į Smaragdo miestą, čia aš jai atsiteisiu!

Kai kareiviai vėzdais nuvaikė nuo bokšto minią, Kagi-Kar priekaištingai pasakė:

— Neilgai tavo išmintingos smegenys saugo paslaptį, Kaliausė!

Kaliausė paniuręs tylėjo. Beje, varna jo nebarė: ji suprato dėl visko esanti pati kalta. Dabar reikėjo galvoti, kaip atitaisyti klaidą. Bet tuo momentu, kai draugai ėmė svarstyti, laiptais sukaukšėjo sunkūs žingsniai: tai kopė mediniai sargybiniai paimti Kaliausės.

Pirmieji du kareiviai nusivertė nuo aikštelės, Geležinio Medkirčio tvirtų rankų nublokšti. Pasirodo, nelengva buvo

jį įveikti, ir teko šauktis paramos. Kai kietagalvių prisigrūdo į viršutinę laiptų angą ir viršun užkopusiems nebuvo kur kristi, priešai prislėgė Geležinį Medkirtį ir surišo jam rankas.

Kaliausė nunešė į karcerį ir ten pakabino ant vinies, įkalto sienoje. Kaliausė pasišaipė ir ėmė atmintinai spręsti aritmetinius veiksmus.

Kagi-Kar savo tvirtu snapu atrišo Medkirčio rankas ir patarė jam nemaištauti, kol ji grįš su Ele.

— Antraip — ir sėdėsi surištas! Aš gi skrendu į Kramtukų šalį. Kaip gaila...

Ko gailėjosi varna, ji nepasakė, bet Medkirtys ją suprato. Ji gailėjo paleidusi liežuvį ir sugundžiusi išsišokti nesantūrų Kaliausę.

Susitinka Drąsųjį Liūtą

Pralaukus tris savaites toli gojelyje, pasigirdo garsus riaumojimas: tai Drąsysis Liūtas skubėjo pas Elę.

Mergaitė šoko jo pasitikti. Ji apglėbė rankomis jo tvirtą kaklą, ant kurio kabėjo auksinis, Mirksiukų dovanotas kaklasaitis, sklaistė tankius karčius, bučiavo kietus ūsus ir dides geltonas akis. O Drąsysis Liūtas išsitiesė žolėje, draskė priekinėmis kojomis žemę ir murkė iš laimės lyg didelis kačiukas.

— Ach Ele, Ele, Ele,— nesiliaudamas kartojo Liūtas,— koks aš laimingas, kad vėl su tavimi! Aš net užmiršau, kad, toli keliaudamas, nutryniau kojas iki kraujo...

Elė pažvelgė į Liūto kojas ir šūktelėjo iš gailėsčio: jos iš tikrųjų nekaip atrodė.

— Mes jas užgydysim, mielas Liūtai! Dėdė Čarlis pataisys nuostabaus tepalo iš riešuto minkštimo, jis tau padės...

Jūreivis mandagiai pasveikino Liūtą, ir šis iškart jį pripažino savo draugu.

Iš miško išbėgo Totošė, gąsdindamas paukščius medžiuose.

Liūtas ir Totošė susitiko labai nuoširdžiai. Jie oriai padavė viens kitam kojas, o paskui didžiulis žvėris apsimetė tartum nori šunelį praryti, kaip kad būdavo prieš keletą mėnesių. Totošė iš pradžių dėjosi baisiai išsigandęs, o paskui ėmė šokinėti aplink Liūtą, stengdamasis pastverti jo uodegos galelį. O dabar Liūtas apsimetė išsigandęs, pabruko uodegą ir sukosi aplink save.

Žiūrėdama į draugų išdaigas, Elė kvatojo iki ašarų.

— Prisiekiu savo medine koja!— šūktelėjo Čarlis Blekas.— Tai juokingiausia, ką aš kada esu matęs!

— O kurgi Kagi-Kar?— susizgribo pagaliau Elė.— Argi ji neskrido su tavim?

— Ne, aš keliavau vienas,— atsakė Liūtas.— Pranešusi man tavo užduotį, varna pasakė, kad jai būtinai reikia apsilankyti Smaragdo mieste.

Jūreivis niūriai palingavo galvą.

— Ir kas ją ten nunešė? Ach, pridarys ji ten ką nors...

— Na ką tu, dėde Čarli,— užsistojo Elė,— Kagi-Kar — protinga paukštė.

— Protinga ji pakankamai,— sumurmėjo jūreivis,— bet ir pagyrūnė ne menka.

Čarlis ištepė žaizdotas Drąsiojo Liūto kojas riešutų tepalu ir aprišo minkštos žievės plaušais. Liūtui beregint pa-

lengvėjo, ir jis išsitiesė žolėje, o Elė sėdėjo greta ir žaidė su jo uodegos galeliu.

— O kaip tu mus pasiekei, senasis drauge?— paklausė mergaitė.

Kelionėje turėjau du mažus nemalonumus ir vieną didelį,— pasakė Liūtas, glostydamas koja savo auksinį kaklasaitį.— Maži nemalonumai: du kartus man teko perplaukti upę. Tu žinai, Ele, kur tai buvo: kur mus užklupo potvynis, ir ten, kur mes vos nepraradom Kaliausės. Bet man tie nemalonumai buvo lengvi. O trečias... ak, trečias...

Liūtas suraukė snukį ir sudejavo.

— Sakyk gi!— nekantriai šūktelėjo Elė.

— Bet iš ko galėjo būti trečias nemalonumas, jei ne iš tų prakeiktų kardadančių tigrų! Nuo tada, kai Gudvinas davė man išgerti drąsos iš auksinio dubens, tų pabaisų aš nė kiek nebijau, bet juk reikėjo gi pereiti jų mišką sveikam. Kokia nauda, jei būčiau žuvęs herojiškose grumtynėse, o tu, Ele, lauktum manęs čia savaites ir mėnesius? Ir šit aš ryžausi prasmukti per Tigrų mišką paslapčia. Aš negirdimai šliaužiau geltonom plytom išgrįstu keliu ir tesvajojau, kaip sėkmingai praeiti pavojingą vietą, tu žinai — ten, tarp daubų. Ir staiga išgirdau dešinėj kelio pusėj kiek į priekį nuo manęs slogų šnopštimą; pasukęs galvą, išvydau atvašyne žaižaruojančias akis. Tuo pat akimirksniu sušnarėjo man ir iš kairės: ten irgi buvo priešas! Tuomet aš užmiršau savo pamuštas kojas ir taip smarkiai liuoktelėjau, kad, manau, taip dar nėra šokęs joks liūtas pasauly. O tuo pat momentu du didžiuliai tigras tryktelėjo ant kelio, tikėdamiesi mane pastverti. Jie trupučiuką pramovė ir atsitrenkė krūtinėmis. Kad būtumėt matę, kaip jie ėmė rietis! Tikriausiai, kaltino viens

kitą, kad paspruko jo grobis... Nuo jų riaumojimo drebėjo visas miškas, o plaukų kuokštai lėkė virš aukščiausių medžių. Bet aš neturėjau kada grožėtis tuo žaviu reginiu, kūriau kiek įkabindamas, kol užpakaly liko Tigrų miškas. Štai koks buvo trečias ir didžiausias nemalonumas,— baigė Liūtas.

Kagi-Kar atsirado rytojaus dieną. Ji buvo tokia susigėdusi, kad jūreivis suprato: pasitvirtino tai, ko jis labiausiai būkštavo.

— Sakyk!— rūsčiai tarė jis varnai.

Toji nesiryžo slėpti tiesos ir viską papasakojo, kaip buvo. Sužinoję, kad Urfinas Džiusas išgirdo, jog Elė atkeliavusi į Kramtukų šalį, visi labai nusiminė. Žiūrėdama į sutrikusį mergaitės veidą, varna greit prašneko:

— Taip, aš kalta! Bet atleiskite, mieli bičiuliai! Aš nuvesiu jus į Smaragdo miestą taip, kad to nesužinos Urfino šnipai...

Jūreivis ir Elė prisiminė, kaip Kagi-Kar išgelbėjo juos dykumoj nuo tikros mirties... ir atleido savo lengvabūdei draugei.

Varna beregint pralinks mėjo ir ėmė pasakoti, ką matė ir girdėjo Smaragdo mieste.

Kramtukų išvadavimas

Liūtas gulėjo žolėje užvertęs pilvą, išskėtęs kojas, o Elė tepė jas gydančiu tepalu. Jūreivis Čarlis tvarkė savo kuprinę, dėliodamas į kišenes instrumentus, vinis, siūlus, virveles...

Jam iš rankų išsprūdo plokščia apvali dėželė ir nukrito žemėn šalia Elės. Mergaitė, siekdama flakono su tepalu,

primynė dėželę, įsispaudė kažkoks mygtukas, ir staiga... iš dėželės spriegtelėjo blizganti juosta ir nuzvimbė ant liūto!

Liūtas, mitrus kaip visi miško žvėrys, išsilenkęs liuoktelėjo ilgą šuolį, ir po akimirkos galima buvo matyti vien jo išsigandusį snukį, kyšintį iš artimiausios tankmės.

— Kas tau?— paklausė Elė.

— Gyvatė!.. Ten gyvatė...— suniurzgė Liūtas, bailiai žiūrėdamas į šviesią juostą, kuri dabar gulėjo nejudėdama.

Elė ėmė kvatotis.

— Mielasis Liūte, juk tai dėdės Čarlio ruletė,— paaiškino ji, kai galėjo kalbėti.— Na, supranti, tai plieninė juosta su padalinimais, ja matuoja atstumus.

— O ji... ar ji ne gyva?

— Na ką tu!

Elė paėmė ruletės galą ir nunešė prie Liūto. Šiam teko sutelkti visą savo valią, kad susilaikytų nesprukęs.

— O kodėl ji zvimbė?

Elė susuko juostą, ir vėl ta išlėkė zvimbama iš dėželės. Liūtas visas suvirpėjo, bet drąsiai stovėjo vietoje: ne veltui gi jis gavo iš Gudvino drąsos!

Praėjo kelios dienos. Dabar buvo galima keliauti, nes Liūto kojos jau užgijo. Bet visi, o ypač jūreivis Čarlis, nenorėjo palikti Kramtukų šalį gobšuočio Kabro Gvino ir jo medinių kareivių valdžioje.

— Prisiekiu palankiu vėju! — šnekėjo Čarlis.— Reikia išvaduoti šauniuosius Kramtukus! O be to, karo mokslas, kurio išmokau jūroj, byloja, kad negalima palikti priešų užnugary: jis gali tave užpulti iš užpakalio.

Kebliausia buvo, kad Čarlis negalėjo grumtis su visais mediniais kareiviais iš karto, jis pajėgė juos įveikti tik

pavieniui. Bet kaip nutykoti juos po vieną, jei visuomet vaikščiodavo jų visas būrys, vadovaujamas raudonveidžio kapralo?

Neilgai galvojęs, pasitaręs su Kramtukais, jūreivis sumanė gerą planą. Jis labai laiku atsiminė, jog kadaise neblogai mėtė lasą — ne blogiau už prityrusį kaubojų.

Pavakare, kai saulė ėmė leistis, į Premo Kokuso dvarą, kur gyveno Urfino vietininkas Kabras Gvinas, atskubėjo uždusęs Kramtukas ir paprašė pasikalbėti dviese.

— Gerbiamas pone vietininke,— tyliai prašneko Kramtukas,— ar niekas neišgirs paslapties, kurią aš ketinu jums pasakyti?

— Sakyk!

— Man pavyko sužinoti, kad vienas turtingas pirklys slepia namie maišelį aukso...

Kabro Gvino akys godžiai sužibo.

— Kur gyvena tas pirklys?

— Gerbiamas pone, pranešėjui priklauso dešimtoji dalis...

— Tu ją gausi,— sukriokė Kabras Gvinas.— Rytoj nuvesi mus į tą namą.

— Gerbiamas pone, šianakt pirklys ketina lobį užkasti miške, ir tada jo niekas neberas...

— Eime tuoj pat!

Buvo einama tokia tvarka: prieky kapralas vedė palydovą, tvirtai laikydamas jį už rankos, iš paskos žingsniavo būrys, o visų užpakaly ėjo vietininkas.

Pusvalandį ėję, žygiuotojai pasuko iš kelio į takutį, kur kietagalviai galėjo eiti tik po vieną. Takutis atvedė prie upeilio, per kurį buvo permestas rąstas. Kapralas leido palydovą

pirma. Perėjus upelį, takutis tuoj krypo dešinėn ir staigiai leidosi į medžių apsuptą pievaitę.

Raštas buvo slidus, raudonveidis kapralas atsargiai žengė juo mediniais padais, o Kramtukas perbėgo greit ir mitriai. Eidamas į pievaitę, kapralas prasižiojo, ketindamas šūktelti dingusį palydovą, bet tuo momentu iš krūmų zvimbdamas švystelėjo lasas, kilpa užveržė kapralo kaklą ir nutempė jį žemyn.

Kapralas, kūliais virsdamas, išmetė kardą, nusirito atšlaite, ir tą pat akimirką iš už medžių iššoko keli Kramtukai ir nuvilko jį į mišką. Kad dzinguliukai neišduotų, Kramtukai, eidami į pavojingą žygį, nusiėmė skrybėles. Viskas buvo atlikta taip greitai ir apsikriai, kad kapralas nespėjo nė burnos praverti.

O jūreivis Čarlis jau turėjo kitą arkaną. Žalias kietagalvis pasirodė pievaitėje — vėl švystelėjo lasas, kitas belaisvis teko kitai Kramtukų grupei...

Per dešimt minučių viskas buvo baigta, Kabras Gvinas prarado savo gynėjus. Kai jis, dar nieko neįtardamas, persikepurnėjo raštu, prie jo raišuodamas priėjo jūreivis Čarlis ir šaipydamasis pažvelgė į jį iš savo ūgio aukštybės.

— Jūsų dainelė sudainuota, pone buvęs vietininke,— šaltai pasakė Čarlis.— Atiduokit savo kinžalą, ko gero, įsiplausite!

Kabras Gvinas, išsproginęs akis, užkriokė:

— Kietagalviai! Gelbėkit!

— Nešaukit veltui kareivių, jie nelaisvėje.

Įsitikinęs, kad priešintis tuščias darbas, Kabras Gvinas pasidavė.

Rytą gražinto valdovo Premo Kokuso dvare įvyko Kabro Gvino teismas. Dideliame kieme susirinko šimtai vyrų ir moterų.

Labiausiai įniršę Kramtukai siūlė nužudyti išdaviką, kiti — įkalinti iki gyvos galvos, treči manė, kad buvusį vietininką reikia išsiųsti į kalnus, į kasyklas, geležies rūdos kasti.

Žodžio paprašė jūreivis Čarlis.

— O aš siūlau,— ramiai pradėjo jis,— Kabrą Gviną išsiųsti į Smaragdo miestą, pas jo valdovą Urfiną Džiusą... Mes jį išleisim be kareivių, ir tegul sau vienas nešdinasi į Smaragdo miestą geltonom plytom grįstu keliu...

Kabras Gvinas suprato, ir jo akys pabalo iš baimės. Jis suriko lyg beprotis:

— Vienam eiti per Tigrų mišką? Ne, ne, ne! Verčiau išsiųskit mane į kasyklas, stengsiuosi kiek bepajėgdamas!

Įsismaginę Kramtukai šaukė:

— Bet mes gi tave išleidžiam!

— Suėsti kardadančiams tigrams?.. Noriu į kasyklas!

Nuginkluotus ir surištus kietagalvius suguldė krūvon lyg malkas Premo Kokuso kieme, kol sugalvos, kaip juos panaudoti.

Elė ir jos palydovai iškeliavo. Vėl, kaip ir prieš metus, Elės batukai kaukšėjo kietu geltonų plytų keliu, bet ne užburti sidabriniai batukai, o paprasti, ožkų kailio, tvirtais odiniais padais.

Ir vėl greta Elėsėjo didžiulis Liūtas ir bėgo linksmas Totošė, bet Kaliausė ir Geležinį Medkirtį atstojo vienakojis jūreivis Čarlis ir ant jo peties tupinti varna Kagi-Kar. Ir buvo su jais keli stiprūs jauni Kramtukai, kurie nešė keliauninkų maistą ir daiktus.

Kaip buvo išvaikyti kardadančiai tigrai

Kramtukai palydėjo Elę ir jos bendražygius iki savo šalies sienų. Kai liko užpakaly paskutinės fermos ir pakele nusitiesė gūdus miškas, Kramtukai sudėjo nešulius ant kelio ir žemai nusilenkė Elei.

— Keliauk sveika, gerbiamoji ponia Pragaištingojo Namelio Fėja! Nepyk, kad mes nesiryžtame toliau eiti. Bet ten tokia klaikuma, dykynė...

Kramtukai gaudžiai pravirko ir padėjo skrybėles ant kelio, kad skimbčiodami dzinguliukai netrukdytų jiems raudoti.

— Likite sveiki, mieli bičiuliai,— atsakė Elė.— Ir, susimildami, liaukitės verkę, juk jūs dabar laisvi ir, tikiuosi, visam laikui!

— Tiesa, tiesa, o mes juk tai ir pamiršome!

Ir Kramtukai prapliupo visi juoktis. Šių atviraširdžių mažų žmogiukų nuotaika keisdavosi nepaprastai greit.

Kai Kramtukai dingo už kelio posūkio ir nutilo jų dzinguliukų melodingas skambesys, keliauninkai nuėjo savo keliu.

Atokiau nuo kelio, miško proskynoj, buvo matyti nedidelė pirkelė. Elė ją pažino.

— Tai Geležinio Medkirčio pirkelė! — džiaugsmingai suriko ji.— Čia mes nakvojome su Kaliause, o rytą pamatėme patį Medkirtį. Vargšelis stovėjo po medžiu, sustingęs lyg statula, ir begalėjo tik vaitoti. Atmeni, Totoše?

— Atmenu, — niūriai atsakė šunelis.— Aš tada išsilaužiau dantį, kąsdamas jam į koją. Prisipažinsiu, negerai padauriau, nes, pasirodo, Medkirtys buvo šaunus žmogus. Bet

nežinojau, kad jis padarytas iš geležies, o mano pareiga buvo ginti Elę.

Užėjo naktis, ir keliauninkai nutarė nakvoti Medkirčio pirkelėje — nereikėjo statytis palapinės. Tiesa, jūreiviui pirkelė buvo per trumpa, ir jo kojos styrojo pro atviras duris.

Kitos dienos pavakare Liūtas pasakė:

— Greitai prieisime mano gimtąjį mišką, kur aš pirmą kartą sutikau Elę. Ten pernaktuosime ant nuostabiai minkštų samanų, po nuostabiai iškerojusiais medžiais, prie nuostabiai mėlynos kūdro, kur gyvena nuostabios varlės, garsiausiai kvarkiančios Stebuklų šalyje.

— Stebiuosi,— pašaipiai tarė Totošė,— kaip tu palikai tokią nuostabią vietą ir apsigyvenai svetimame miške?

— Ką padarysi, valstybinės pareigos,— atsiduso Liūtas, palytėjęs koja auksinį kaklasaitį.— Jeigu jau mane ten išrinko karaliūm...

Po dviejų dienų kelias, grįstas geltonom plytom, atėjo prie miško, kur gyveno kardadančiai tigras. Tolumoje buvo girdėti jų duslus riaumojimas, panašus į tolimo griaustinio aidą, ir keliauninkams pasidarė nejauku.

Čarlis Blekas davė komandą sustoti.

— Reikia ruoštis pereiti Tigrų mišką,— pasakė jis.

— Ką ketini daryti, dėde Čarli? Ar turi ką nors? — smalsiai paklausė Elė.

— Argi vėl pamiršai, kad mes nešamės viskuo virstantį audeklą?— atsakė jūreivis.

— Nežinau, kaip jis gali mums padėti!

— O, jis daro visokius stebuklus!

Jūreivis išsitraukė iš kuprinės audeklą ir šiek tiek pripūtė. Paskui ištiesė pakelėje, pasirausė vienoje iš daugelio

kuprinės kišenių, išsitraukė dažų flakonėlį, teptuką ir ėmėsi darbo.

Jis nupiešė ant audeklo baisų žvėries snukį su didžiuliais karčiais, didelėm akim, siaubingai pražiotais nasrais, kuriuose styrojo ilgi smailūs dantys...

Kai piešinys išdžiūvo, Čarlis audeklą apvertė ir tą patį nutapė kitoje pusėje. Čia jo fantazija buvo dar lakesnė, ir jis pridėjo žvėriui milžiniškus lenktus ragus.

Paskui Čarlis nukirto du laibus medelius, nugenėjo šakas ir pririšo tarp jų audeklą taip, kad galima buvo nešti jį, laikant už kartelių.

Apatinius kartelių galus jūreivis nusmailino. Kai jis įbedė jas į minkštą žemę šalia kelio, iš aukštai iškelto audeklo žvelgė baisus žvėris. Audeklas nelabai buvo ištemptas, vėjas jį pleveno, ir atrodė, kad pabaisa merkia akis ir kaukši dantimis.

Čarlio palydovams pasidarė nelabai jauku. Net Drąsusis Liūtas nekaip jautėsi, Totošė inkšdamas palindo po liūto papilve, o Kagi-Kar užsimerkė.

— Palaukit,— nusijuokė jūreivis,— ne taip dar bus, pri siekiu visais burtininkais ir raganom!

Artinosi vakaras. Tamsa greit apklėtė žemę, ir staiga nupieštas pabaisos snukis ėmė šviesti, ir kuo tamsiau darėsi, tuo jis ryškiau švietė. Atrodė, žvėries akys svaido kibirkštis, iš nasrų veržiasi liepsna, karčiai ir ragai degte dega.

— Dėde Čarli, kas yra? — išsigandusi paklausė Elė, slėpdamasi jūreiviui už nugaros.

— Nebijok, Ele. Viskas labai paprasta. Dažuose yra fosforo, o jis švyti tamsoje.

Elė nurimo, bet Liūtas, Totošė ir Kagi-Kar nieko nesuprato, ir žvėries galva, kaip ir pirma, jiems atrodė paslaptinga ir baisi.

— Aš manau, tie paveikslai apgins mus nuo kardadančių tigrų,— pasakė Čarlis.— Tačiau metas keliauti.

Jūreivis išsitraukė iš kuprinės dvi lanksčios žievės dūdas ir vieną padavė Elei.

— Kai įeisime į Tigrų mišką — pūsk kiek įstengi!

Čarlis Blekas ėjo pirma, Elė — paskui, juodu laikė karteles dešinėm rankom, ir audeklas judėjo taip, kad vienas žvėries snukis žiūrėjo dešinėn, kitas — kairėn. Dūdos, Čarlio ir Elės kairiųjų rankų laikomos, šaižiai dūdavo. Jų garsas priminė ir šakalo kauksmą, ir hienos kiauksėjimą, ir ragansio baubimą, ir visų kitų miško žvėrių balsus. Drauge su šiais bauginančiais garsais dar kraupiai užriaumojo Liūtas, o varna spigliai užkarkė. Totošė irgi inkštė.

Maža kompanija kėlė tokį pragarišką triukšmą, o didžiuliai, tartum kibirkštis svaidantys žvėrių snukiai atrodė tokie grėsmingi, kad pakelių atvašynuose begulį ir grobio belaukią kardadančiai tigrui sudrebėjo iš baimės ir, pabrukę uodegas, nusidangino ko toliau į miško tankmę.

Nakties žygis baigėsi sėkmingai, rytą visi išėjo prie didelės ir sraunios upės, kur kadaise buvo užstrigęs ant karties Kaliausė. Čia nuvargę keliauninkai greitosiom užvalgė ir, nė palapinės nepasistatę, sugulė miegoti.

Nauji pavojai

Kompanija miegojo labai ilgai ir nubudo tik po pusiau-dienio. Reikėjo keltis per upę. Kadangi Liūtas svėrė kur kas daugiau, kaip Čarlis, Elė ir Totošė visi drauge, tai jūreivis

pripučiamam plaustui iš kraštų pritaisė keturis storus sausus rąstus, ir visi persikėlė laimingai.

Kol Čarlis Blekas ardė plaustą ir džiovino audeklą, mergaitė žvalgėsi aplinkui.

Pažįstamos vietovės!

Apačioj palei krantą raudonavo klastingas aguonų laukas, vos mirtinai neužmigdęs jos, Liūto ir Totošės. Šuniuką ir mergaitę tada išnešė, paėmę ant rankų, Kaliausė ir Geležinis Medkirtys. Bet Liūtas buvo jiems per sunkus, ir jį teko išvežti su ratais, kuriuos traukė tūkstančiai pelių, sušauktų pelės karalienės, Medkirčio išgelbėtos nuo Laukinio Katino.

Elė nusišypsojo, prisiminusi, kaip stengėsi pelės, ir palietė švilpuką, kabantį jai ant krūtinės. Tą švilpuką jai padovanėjo pelė-karalienė Ramina prieš metus šioj pat vietoj ir pasakė, kad bereikia tik juo sušvilpti, ir ji, karalienė, atsiras prie Elės. Mergaitė kartą pasinaudojo švilpuku, kai paklydo, grįždama į Smaragdo miestą po pergalės prieš Bastindą. Tuomet Ramina, pati priklausiusi fėjų šeimai, iš tikrųjų atsirado prie Elės ir jai padėjo. O Kanzase mergaitė ne kartą juo švilpė, tik be jokios naudos. Bet ir nenuostabu, juk Kanzase nėra vietos stebuklams.

„Idomu, ar švilpukas išlaikė savo galią ir ar bepašauks pelę karalienę?“ — galvojo Elė.

Per upę persikėlė po pietų, ir keliauninkai ilgai tarėsi, ar iškart eiti pirmyn, ar liktis čia iki nakties. Galų gale nusprendė laukti vakaro; nors mediniai kareiviai tamsoje mato taip pat gerai, kaip ir šviesoj, vis dėlto protingiau prasi-gauti naktį, ir ne didžiuoju keliu, o šalimais. Kol visi ilsėjosi tankioje giraitėje ant upės kranto, Kagi-Kar nuskrido pasi-žvalgyti. Ji ilgai skraidė, sugrįžo pavargusi, bet patenkinta.

Per dešimt mylių į priekį nei ant kelio, nei fermose ji nematė nė vieno medinio kareivio, vadinasi, šią naktį bus galima ramiai eiti keliu, išgrįstu geltonom plytom.

Jūreivis, žinodamas kariškas gudrybes, manė, kad klas-tūnas Urfinas Džiusas, palikęs šalį be priežiūros dieną, naktį kaip tik gali išsiųsti patrulius. Todėl, kai keliauninkai, susi-rinkę savo negausią mantą, ištraukė kelionėn, Čarlis pasiun-tė pirmyn Liūtą. Juk Liūtas buvo nakties žvėris ir puikiai matė tamsoje.

Liūtas negirdimai tykino savo aksominiais padais, įtrau-kęs nagus, ir akylai žvalgėsi į priekį ir šalis. Paskui jį kiceno Totošė, jautriai uosdamas nakties kvapus.

Kagi-Kar tupėjo jūreiviui ant peties, ir netrukus ją su-ėmė nenugalimas miegas. Elė turėjo paimti varną ant rankų. Greitai ir mergaitė užsinorėjo miego, bet ji stengėsi tvirtai laikytis ir žingsniavo, įsikibusi Čarlio rankos.

Taip nuėjo keletą mylių, ir staiga Liūtas sustojo, o To-tošė pritūpė ant pasturgalinių kojų ir atsuko snukutį atgal.

— Užuodžiu dažų ir medžio kvapą,— sukuždėjo jis.

Elei miegas beregint išrūko, ir ji nusigandusi prigludo prie dėdės Čarlio.

Reikėjo išaiškinti, ar daug medinių kareivių prieky. Jei jų ne daugiau kaip du ar trys, galima šusikibti, o jei visas būrys — reikia trauktis.

Totošė, prigludęs prie žemės ir veik sutapęs su ja savo juodu plauku, nušliaužė priekin. Po kelių minučių jis grįžo.

— Ten du kareiviai,— pasakė jis.— Ir dar kažkas tre-čias, lyg panašus į juos, lyg ne. Jis irgi medinis, tik laibesnis, jo kojos ilgos ir kreivos, o rankos panašios į voro kojas...

— Fu!..— biauředamasi sušnibždėjo Elė.

Totošė pasakojo toliau.

— Jo akys žalios, o ausys didelės, praplatėjusios lyg piltuvai. Girdi, aš manau, geriau už katę. Jau kaip tyliai aš slinkau, ir tai iškart sukluso. Paskui jis nususuko, o aš roplom repečkom — atgal!

Kagi-Kar pasakė, kad tai galėjo būti tik policininkas.

Čarlis susimąstė.

— Prasti reikalai, — pasakė jis. — Kvaišas kareivius sudoroti nieko nereiškia, bet policininko mes neįveiksim. Jis pabėgs, sukels aliarmą, ir tada pakliūsim į bėdą.

Laimė, netoliese buvo neaukštų, bet labai tankių spygliuotų krūmų atvašynas. Gerokai apsibraižydama, ant spyglių palikdama drabužių ir plaukų kuokštus, kompanija įsi-skverbė gilyn. Čarlis piūkleliu nupiovė keletą krūmokšnių, padarė vietos palapinei, ir netrukus jūreivis su Ele kietai miegojo, saugomi Liūto ir Totošės.

Nuotykliai oloje

Rytą Kagi-Kar išskrido žvalgybon. Vidurdieny sugrįžusi, ji pasakė:

— Nieko nebus. Policininkai stovi ant visų kelių.

— Nejaugi viskas žuvę? — nusigandusi pliaukštelėjo rankomis Elė. — Ir mes negalėsime padėti savo draugams?

Kagi-Kar pasakė:

— Dar vaikystėje girdėjau iš senelio, seno varno, kad į bokštą yra požemis. Tiesa, senelis sakydavo, kad požemis kadai užverstas, nes jame įsitaisė pabaisos...

— Aš bijau tik policininkų, — prisipažino Elė. — Jau jeigu mes išvaikėm kardadančius tigrus, tai požemio pabaisas kaip nors įveiksim.

— Bet kaip sužinoti, kur požemis prasideda? — paklausė jūreivis.

— Tegul Elė pasinaudoja užburtu Raminos švilpuku,— pasiūlė varna.— Pelės visur šmižinėja, tikriausiai, jos žino ir požemį.

— O jei švilpukas nepadės? — suabejojo Elė.

— Pamėginti galima,— pasakė Totošė.

Elė stingstančia širdimi papūtė sidabrinį švilpuką.

Žolėje sušiurėjo mažutės kojelės, ir prieš nudžiugusią Elę atsirado Ramina su maža aukso karūna ant galvos.

Švilpukas vėl atgavo savo galią Stebuklų šalyje! Ir kaip visuomet, nenumaldomas Totošė lodamas puolė pelę, bet Elė suskubo paimti ją ant rankų.

Pelė karalienė tarė:

— Sveika, mieloji Fėja! Tasai mažas juodas žvėriukas vis taip pat nemėgsta mūsų giminės?

— O jūsų didenybe! — šūktelėjo Elė.— Atleiskit man, aš sutrukdžiau jus... Jūsų didenybe,— kažkur yra požeminis koridorius į kalinimo bokštą. Padėkit mums jį rasti!

— Tą lengviau padaryti, negu išvežti Liūtą iš aguonų lauko,— atsakė Ramina.

Ji paukštelėjo priekinėmis kojėlėmis, ir pas ją atbėgo kelios freilinos.

— Sušaukite mano pavaldines, gyvenančias šiose apylinkėse,— įsakė karalienė.

— Bus įvykdyta, jūsų didenybe!

Freilinos dingo, ir netrukus prie karalienės ėmė rinktis mažos pelytės, vidutinės peliukės, didelės senos pelės. Vieną iškaršusią senelę pelę trys proanūkes atvežė ant fikuso lapo; ji gulėjo aukštiekninka ir bejėgiškai mataravo kojas.

Išgirdusios karalienės įsakymą, pelės išlakstė į visas puses, tik senelę paprašė liktis.

— Jums, senele, reikia ramybės,— pasakė jai karalienė,— jūs daug dirbote per savo amžių.

— Taip, aš daug ir šauniai dirbau,— suvapėjo senutė bedante burna.— Kiek sugraūžiau didelių skanių sūrių ir storų riebių dešrų! Kiek kačių apmulkinau per savo gyvenimą, kiek peliukų atvedžiau jaukioj oloj...

Senė pelė užsimerkė ir ėmė laiminga snausti.

— Miela sesele,— tarė mergaitei pelių karalienė,— jūs teisingai nusprendėte pasinaudoti požemiu, bet ir ten galite sutikti didelį pavojų.

— Pabaisas, kurios ten įsitaisė? — paklausė Elė.

— Apie pabaisas nieko nežinau, bet šitame krašte po žeme yra rūdakasių šalis.

— Požemio rūdakasių šalis? — Elei akys net suapvalėjo iš nuostabos.— Ar gali būti?

— Stebuklų šalyje viskas galima,— ramiai pasakė Ramina.

— Ar jie pikti? — virpančiu balsu paklausė mergaitė.

— Kaip čia pasakius... Požemio rūdakasiai niekam nieko nedaro, bet jie nepakenčia, jei kas nors kišasi į jų reikalus. Netgi tiems, kas mėgina pažiūrėti, kaip jie gyvena, būna labai griežti. Ir jeigu jums teks sutikti požemio rūdakasius, būkite atsargūs ir pasistenkite jų nepykinti.

— O kodėl jie rūdakasiais vadinami?

— Nagi, matot, jie ten kasa visokią rūdą ir lydo iš jos metalus. Ir ne tik metalų turtinga jų šalis, ten yra daugybė smaragdų.

— Jie irgi turi Smaragdo miestą?

— Ne. Smaragdus ir metalus jie iškeičia žemės gyventojams į grūdus, vaisius, uogas ir kitą maistą. Tai iš jų Gudvinas gavo smaragdų; nepigiai jie jam kaštavo, bet jis su išlaidomis nesiskaitė, statydamas prašmatnų miestą.

— Vadinasi, rūdakasiai kai kada išeina į paviršių?

— Jų akys bijo dienos šviesos, ir mainai vyksta naktį netoli angos į jų šalį.

Elė dar norėjo paklausti Raminos apie rūdakasių gyvenimą, bet tuo tarpu ėmė grįžti žvalgybon išsiųstos pelės. Jos atėjo susidrovėjusios, ir, kai visos susirinko, paaiškėjo, kad nė viena neaptiko jokių požemio angos žymių.

— Man gėda dėl jūsų, pelės! — pasakė nepatenkinta karalienė.— Nejau jūsų valdovė pati turės eiti ieškoti?

— O ne, ne! — visos iškart sucypsėjo pelės.— Mes vėl eisim žvalgyti, ir tada...

— Palaukit, vaikeliai,— prašneko senė pelė.— Kai buvau jauna, aš mačiau į rytus nuo čia už penkiolikos tūkstančių žingsnių, prižėlusios daubos krante, kažkokią angą. Ar ne jos jūs ieškote?

— O, tikriausiai, tos pačios! — džiaugsmingai sušuko Elė.— Dėkui, senele!

Pelė karalienė vėl pasidarė ori ir tarė:

— Eikit į tą pusę, miela sesele. Bet jeigu bus ne ta anga, pašaukite mane, ir aš vėl atsirasiu prie jūsų.

Visos pelės bergint dingo, didžiai nuliūdinusios Totošę, kuris svajėjo šokti į tą gausų būrį ir sukelti sąmyšį.

Šunelis nubėgo pasižvalgyti, įsitikino, kad arti priešų nėra, ir visi patraukė į rytus.

Kai einant buvo atskaičiuota penkiolika tūkstančių pe-

lės žingsnių, pasirodė dauba, ir joje keliauninkai rado veik užgriuvusią angą, iš kurios dvelkė drėgme ir puvsiais.

— Žinoma, ta pati! — šūktelėjo Elė.

Totošė pauostė ir susirūpinęs pasakė:

— Nepatinka man iš ten sklindantys kvapai.

Liūtas įniko rausti tvirtom kojom, valydamas įėjimą. Tuo tarpu vienakojis jūreivis nukirto smalingą pušaitę ir prika-pojo gal dvidešimt fakelų.

Keliauninkai atsargiai suėjo į požeminę galeriją. Pirmasisėjo Liūtas (varna tupėjo jam ant galvos), paskui jį — Elė su Totoše ant rankų. Eitynių gale — jūreivis Čarlis, iškėlęs virš galvos uždegtą fakelą.

Drėgnam ir niūriam požemy, matyt, jau niekas nebuvo vaikščiojęs gal dešimt metų. Stori ramsčiai, laikantys lubas ir sienas, per ilgą laiką buvo pažaliavę ir apaugę samanom. Žemėtos aslos duobėse telkšojo vandens klanai, kuriuose knibždėjo šlykštūs moliuskai. Elė per klanus jodavo ant Liūto nugaros.

Oras darėsi vis slogesnis ir troškesnis: požemis leidosi žemyn.

Paskui jis ėmė leistis taip stačiai, kad asloje buvo iškirstos pakopos, ir požemis virto laiptais.

Staiga priešais keliauninkus atsivėrė didžiulė ola su akmeninėm sienom ir lubom. Ji buvo tokia didelė, kad tolimas pakraštys skendėjo tamsoje. Išsigandusi Elė prisiglaudė prie Liūto.

— Kaip čia tuščia ir baisu! — sušnibždėjo ji.

Varna nuskrido pirmyn.

Čarlis Blekas uždegė antrą fakelą ir padavė Elei. Jis stoji priekin ir lėtai nuėjo, baksčiodamas kelionės lazda.

Keliautojai nuėjo apie tūkstantį žingsnių, praėjo pro urvų angas ir keletą šoninių grotų, tik staiga jiems priešais puolė klykdama Kagi-Kar:

— Čia siaubinga pabaisa!

Fakelų šviesoj buvo matyti, kad iš tamsios angos oloje lenda kažkoks didžiulis neregėtas žvėris. Jis buvo storas runtulis, apžėlęs vešlia balta vilna, ir šešiom trumpom storum kojom su ilgais nagais. Pabaisos galva, apvali ir dikta, laikėsi ant trumpo kaklo, o plačiai pražiotuose nasruose matėsi daugybė trumpų aštrių dantų.

— Oi, Šešiakojis!— suriko persigandusi Elė traukdamasi.

Keisčiausiai atrodė didelės apvalios baltos Šešiakojų akys, kuriose atsispindėjo raudona fakelų šviesa. Matyt, tos akys, įpratusios žiūrėti tamsoje, buvo apžilpintos netikėtos šviesos, ir žvėriui teko pasikliauti uosle. Jis stovėjo ant storum kojų ir uodė, plėsdamas dideles apvalias šnerves. Nežinomas gyvų būtybių kvapas jį erzino, nes jis kimiai storum balsu urzgė. Atsakydamas į tą urzgimą, Drąsusis Liūtas griausmingai riaumojo, net jo balso aidas atliepė olos skliautuose.

— Praleiskit mane! — riktelėjo Liūtas.— Aš nutrauksiu jam nereikalingas kojas!

Jis šoko priekin ir smarkiai trenkė Šešiakojui krūtine į šoną. Liūtas ketino priešininką parmušti ir perplėšti nagais jam gerklę. Bet žvėris ant savo šešių trumpų storum kojų stovėjo nesvyruodamas lyg uola. Liūtas nusirito žemėn, atsimušęs į pabaisą, o Šešiakojis su netikėtu jo masyviam kūnui mitrumu kaptelėjo dantimis Liūtui į petį.

Liūtas suprato, kad čia labai pavojingas priešas, ir ėmė

kitaip elgtis. Jis sukosi aplink Šešiakoją, stengdamasis už-eiti iš užpakalio, bet šis, vadovaudamasis tai uosle, tai klu-sia ausim, visą laiką buvo atsigręžęs į priešą galva.

Čarlis kamavosi, svarstydamas, kaip galima padėti Liū-tui. Jis prisiminė lasą, kybantį prie jo kuprinės, ir įbruko sa-vo fakelą Elei.

— Gerai šviesk, mergyte!

Stebėtina! Iki tol Elė drebėjo iš baimės, bet vos tik jai buvo duotas atsakingas darbas, baimė kaip mat dingo, ir mergaitė tik galvojo, kad neužgestų jos fakelai. Jei taip at-sitiktų, laimėtų Šešiakojis, įpratęs požemio tamsoj.

Jūreivis Čarlis užsimojo, ir kilpa užsinėrė žvėriui ant kaklo. Čarlis patempė arkaną ir keikdamasis jį atleido: paju-dinti iš vietos Šešiakoją buvo vis tas pat, kaip ir apversti namą.

Visi aprašyti įvykiai nutiko labai greit. Liūtas dar su-kiojosi apie Šešiakoją, stengdamasis apeiti jam iš užpakalio, bet į kovą stojo Kagi-Kar. Ji nutūpė žvėriui ant galvos ir ėmė ją kapoti smailiu snapu. Nuo baisaus skausmo Šešiako-jis užmiršo atsargumą ir ėmė mosuoti apvalią makaulę, tuš-čiai mėgindamas numesti mažą, bet įžūlų priešą.

Tuo pasinaudojęs, Liūtas užšoko priešui ant nugaros ir įniko draskyti ją nagais. Bet žvėries kailis buvo toks stiprus, kad oran lėkė tik baltų vilnų kuokštai, užlipdydami Liūtui akis.

Šešiakojis, suerzintas ant nugaros šeimininkaujančio priešo, staiga virto ant žemės. Jis būtų sutraiškęs Liūtą, bet šis buvo mitresnis ir spėjo nušokti.

Švokšdamas Šešiakojis persivertė kūliais ir atsistojo. Vis-ką reikėjo pradėti iš pradžių, bet žvėris buvo nesužeidžia-

mas. O jo apsilenkti ir eiti toliau atrodė pavojinga: Šešiakojis tikriausiai šoktų vytis.

Tuo momentu atsitiko tai, ko niekas nelaukė. Pamačiusi, kad Šešiakojis visą laiką atsukęs galvą į Drąsųjį Liūtą, Elė prišoko prie pabaisos iš užpakalio ir, šaižiai spiegdama, dūrė degančiu deglu jai į šoną. Užsidegė vešli susivėlusiu vilna, ėmė šleikščiai dvokti grūzdančiais ragais, ir Šešiakojis, kriokdamas lyg tolstantis griaustinis, nukūrė į tamsą, par-trenkęs pasipainiojusį Liūtą.

Nepakenčiamas skausmas ginė žvėrį pirmyn, jis dūmė, kažkaip nevykusiai švytruodamas storom kojom, o mūsų keliauninkai nubėgo į priešingą pusę. Kad ir kaip greitai jie šoko bėgti, jūreivis suskubo pastverti arkaną, nukritusį Šešiakojui nuo kaklo: arkano dar galėjo prireikti.

Požemio rūdakasių šalis

Keliauninkai skubėjo palikti grumtynių vietą. Netrukus ola ėmė siaurėti ir virto uolėtu koridorium, stačiai kylančiu aukštyn.

Čarlis bijojo tik vieno: kad nesusitiktų kitos pabaisos, kova čia būtų beviltiška. Bet varna ramiai skrido pirmyn, Totošė nerodė nerimo, ir jūreivis liovėsi būkštavęs.

Koridorius praplatėjo ir virto erdvia lygia aikštele.

— Aš pavargau, dėde Čarli, pailsėkim,— pareiškė Elė.

Liūtas išsitiesė ant aslos, mergaitė patogiai įsitaisė ant jo minkšto plataus šono ir jau ėmė snūduriuoti, bet tuo tarpu Totošė, šniukštinėjęs po aikštelę, piktai suurzgė.

Stebuklų šalyje Totošė urgzdavo labai retai, mieliau šnekėdavo žmonių kalba, ir jo urzgimas reiškė, kad nutiko kažkas labai svarbaus.

Elė pašoko.

— Totoše, kas tau?

Šuniukas stovėjo prie sienos, kur maždaug trijų pėdų aukšty nuo aslos matėsi anga, panaši į apvalų langą. Totošė, pakėlęs snukį prie angos, piktai urzgė, ir jo plaukai buvo pašiiaušę. Mergaitė seniai jau regėjo šunį tokį piktą, matyt, už lango bus pavojus.

Elė pribėgo prie langelio, pažvelgė pro jį ir pamatė stulbinantį reginį: prieš ją išsiskleidė visa šalis. Įspūdis buvo toks, tartum Elė stovėtų ant didžiulio kalno ir žiūrėtų žemyn. Ir ten, apačioj, neišmatuojamoj gilumoj, driekėsi pieva, už jos, ant didelio ežero kranto, dunksojo miestas, o toliau — mišku apaugę kalvos, skendinčios auksiniame ūke...

Elei ėmė suktis galva, mergaitei atrodė, kad krenta iš baisaus aukščio, ir ji šaukdama atšoko.

— Dėde Čarli, už sienos požemio rūdakasių šalis!

— Ką?! — jūreivis pakilo, raišuodamas atėjo prie angos, pažvelgė, švilptelėjo iš nuostabos.— Taip, pasirodo, pelių karalienė sakė tiesą!

Viskas buvo pamiršta: ir nuovargis, ir ką tik vykusi kova, ir Kaliausė su Medkirčiu, laukę pagalbos kalinimo bokšte... Čarlis išsiėmė žiūronus, ištraukė juos, pritaikė prie akių...

— Prisiekiu poliarinių jūrų ledkalniais!— šūktelėjo jis.— Tai nepaprasta!

Žiūronai, pro kuriuos iš eilės žvelgė jūreivis ir mergaitė, vis rodė ką nors nauja jų akims atsivėrusiame nuostabiame vaizde.

Milžiniška ola traukėsi per dešimtis mylių į tolį ir daugel mylių į šonus. Jos dugnas buvo giliai apačioj, o skliautai

gaubė aukštumoj susitelkusius auksinių debesų kamuolius. Matyt, jie ir nutvieskė visą erdvę švelnia šviesa, panašia į tą, kokia būna saulei leidžiantis.

Vaizdas buvo gražus, bet kėlė liūdesį, koks užaina žmogui vėlų rudenį, matant vystančią gamtą. Žalumos čia visai nebuvo šilo ir pievų spalvyne, ją atstojo blankiai geltoni, rausvi, raudoni atspalviai.

Jūreivio ir Elės akį patraukė miestas ant ežero kranto. Aplink jį buvo aukšta tvirtovės siena su bokštais kampuose ir ties vartais. Miesto centre iš visų skyrėsi didžiuliai apvalūs rūmai su stogu, išdažytu visom vaivorykštės spalvom.

— Keistas stogas! — šūktelėjo jūreivis.— O prie tvirtovės sienos aš matau fabriką! Ir ten ežere, netoli kranto, sukasi milžiniškas ratas, kuris, matyt, varo vandenį į fabriką. Gal tas vanduo jų staklių varomoji jėga... Bet kaip jie ratą suka? Negaliu suprasti... Pažiūrėk tu, tavo akys žvitresnės.

Mergaitė nukreipė žiūronus, ir staiga ji pratrūko juoku.

— Oi dėde Čarli... Jie ten uždarė Šešiakoį, cha-cha-cha... Jis sukasi lyg voverė rate!..

Jūreivis pastvėrė žiūronus ir drauge su mergaite bosu užsikvatojo.

— Čia tai gudru, cho-cho-cho!.. Žiūrėk, žiūrėk, jis ropščiasi ant laiptelių, stengiasi pabėgti nuo vandens, o vanduo vis jį vejasi! Tai bent!

Sąmojingas Šešiakojo jėgų ir jo masyvaus kūno svorio panaudojimas taip sužavėjo jūreivį, kad jis ilgai negalėjo atsitraukti nuo komiško reginio.

— Įdomu, kuo jie šeria tokį žvėrioką?

— Gal žuvimis? — spėjo mergaitė.

Jūreivis ir Elė ėmė spēlioti, koku būdu požemio rūdakasiams pavyko sutramdyti tokį baisų žvėrį, ir vis kreipė žiūroną tai į pievą su raudona ir geltona žole, tai į tolyje kūpsančias rudas kalvas...

Bet kiti draugai ėmė maištauti, ir teko leisti juos prie lango. Liūtui reginys nepadarė didelio įspūdžio, o Totošė ilgai urzgė ir kiaukčiojo, visas tirtėdamas iš susijaudinimo. Kagi-Kar pareiškė norinti skristi žvalgybon į paslaptinę šalį ir paskui papasakoti draugams, ką ten sužinos. Bet išvydusi padebesiuose įtartinos išvaizdos tamsią judančią dėmę, ji protingai atsisakė savo kėslų. Ir labai gerai padarė.

Kai pasitraukė Kagi-Kar, pro angą pažvelgė Elė ir riktelėjo iš siaubo. Net be žiūrono mergaitė pamatė, kad tiesiai į ją skrenda sparnuota pabaisa, panaši į driežą, padidintą tūkstantį kartų.

Skrendantis driežas greit artėjo. Jis mosavo didžiuliais odiniais sparnais, nasrai buvo plačiai išžioti, ir juose tarp ilgų smailių dantų tirtėjo raudonas liežuvis, geltonos, lėkštės didumo akys buvo pusiau aptrauktos nevaiskaus apvalkalo. Pabaisos nugara juoda, papilvė apaugusi purvino geltonumo žvynais, o po ja tabalavo tvirtos kojos su nagais — visa ji atrodė baisi ir biauri.

Bet visų nuostabiausia buvo tai, kad ant tos baidyklės nugaros sėdėjo žmogus.

— Prisiekiu kriokliais! — sušnibždėjo jūreivis, drauge su Ele stebėjęs, kaip skrenda drakonas.— Tie požemio rūdakasiai — šaunūs vyrukai! Tik pamanyk — jie sumojo prijaukinti Šešiakojį ir šią paukštytę!..

Ant driežo jojęs žmogus su rudais drabužiais ir mėlyna kepuraite atrodė kariškai. Jo veidas buvo pailgas, blyškus,

su kumpa nosimi, smarkiai suspaustos lūpos, didelės, plačiai įstatytos juodos akys... Ir tos akys nenumaldomai piktai žiūrėjo į Eļę!

Mergaitė prisiminė Raminos perspėjimą, kad požemio rūdakasiai nemėgsta, kai stebimas jų gyvenimas.

Oro sargas nusiėmė nuo nugaros ilgą lanką.

— Dėde, saugokis! — suspigo mergaitė ir krito ant akmeninės aslos, traukdama jūreivį.

Tai buvo padaryta pačiu laiku. Strėlė prašvilpė virš jų galvų ir, atsitrenkusi į priešais esančią koridoriaus sieną, sutrupėjo. Totošė atnešė įsikandęs strėlės antgalį. Jis buvo nukaltas iš grūdintos geležies, ir jo smailuma neatšipo, net atsitrenkusi į akmenį.

— Rifai ir seklumos! — šūktelėjo jūreivis.— Su tais požemio gyventojais pavojinga susidėti. Bus riesta Kramtukams ir Mirksiukams, jei šio požemio laivo komanda sumanys išsigauti viršun. Tačiau negaišime laiko, eime toliau!

— Dėde Čarli, mes gi dar ne viską apžiūrėjom! O ir rūdakasys nuskrido...

— Nuskrido? Hm... Pažiūrėsim.

Vienakojis jūreivis pamovė kepurę ant kelioninės lazdelės, įkišo į angą... ir kepurė nulėkė, peršauta taiklios strėlės.

— Matei? Kad nors jis neprislinktų prie pat lango!..

Nekalbėdami ir veik nealsuodami, keliauninkai paliko pavojingą aikštelę. Ir tik paskui ėmė šnekėti, pertraukdami viens kitą, pasakodami nepaprasto įvykio įspūdžius.

— Taip, tai iš tikrųjų Stebuklų šalis! — sušuko Čarlis Blekas.— Ir jos stebuklai nesibaigiantys!

Jūreivis nužingsniavo pirmyn, kiti jam iš paskos.

Už kelių šimtų žingsnių kompanija atsirado prie storų, sandariai uždarytų durų.

**Susitikimas su Kaliause
ir Geležiniu Medkirčiu**

— Mes ne veltui iškentėme tiek baimės,— džiaugsmingai pratarė Čarlis Blekas.— Požemis iš tikrųjų atvedė prie kalinimo bokšto.

— Kapok duris, dėde Čarli,— pasakė Elė.

— Negalima,— paprieštaravo jūreivis.— Mus išgirs.

Iš lauko sklido bosu kalbančio medinio kapralo ir spigliūs policininkų balsai.

Įėjimą pasidaryti reikėjo be triukšmo. Reikalingų įrankių Čarlis turėjo čia pat. Jis išgrėžė keletą skylučių šalia viena kitos, praplatino skylę peilio geležte ir ėmėsi piūklo. Per pusvalandį buvo išpiauta keturkampė anga, pro kurią galėjo pralįsti žmogus.

— Ele,— pasakė jūreivis,— atsargiai užlipk aikštelėn ir pasakyk Kaliausei su Medkirčiu, kad mes jų laukiame čionai. Bet tegul jie lipa taip, kad nematytų sargyba.

— O kaip su Dinu Gioru ir Faramantu? — paklausė mergaitė.— Visas Urfino Džiuso pyktis užgrius juos, jei Kaliausė ir Geležinis Medkirtys dings.

Jūreivis Čarlis susidrovėjęs pasikasė pakaušį.

— Iš tikrųjų, apie tai nepagalvojau. Ką tu siūlai, Ele?

— Man rodos, Kaliausė ir Medkirtys turi dar pakentėti įgrisusiam bokšte, kol mes surasime būdą išvaduoti iš kalėjimo savo ištikimuosius draugus. Bet kaip tai padaryti — aš nežinau. Gal Kaliausė ką nors sumanytų?

— Tavo teisybė, mergyte! Ir nors man sunku kopti laiptais, teks surengti bendrą pasitarimą.

Elė lėtai lipo stačiom pakopom, o paskui ją tamsoje šlubčiojo Čarlis Blekas, stuksendamas medine koja. Liūtas

likosi apačioj: skylė ir durys buvo per mažos jo didžiuliam kūnui.

Šit ir liukas į aikštelę. Mergaitė atsargiai iškišo galvą, pridėjusi pirštus prie lūpų: ji bijojo, kad draugai, ją išvydę, nesuriktų iš džiaugsmo.

Ji tuščiai būkštavo. Geležinis Medkirtys mokėjo tvardyti, o Kaliausei sėdėjimas karcery brangiai atsiėjo. Nuo požemio drėgmės jo veido dažai išbluko, jis blogai matė ir girdėjo, o kalbėti galėjo tik pašnibždom. Šiuo atveju tai, beje, labai pravertė.

Pamatęs Elę, Medkirtys ir Kaliausė buvo bepuolą prie jos, bet, pastebėję užpakaly jūreivį, sustojo. Jie pažino Čarlį Bleką iš varnos pasakojimo, ir vis dėlto jie sutriko.

Čarlis draugiškai pasveikino naujus pažįstamus. Atsakydamas Kaliausė primušė šiaudine koja, o Medkirtys nusiėmė nuo geležinės galvos piltuvėlį ir labai mandagiai nusilenkė.

Juodos Kagi-Kar akutės žėrėte žėrėjo iš pasididžiavimo: juk ji, varna, įvykdė tokį uždavinį, kurį vargu ar būtų atlikęs kas nors kitas.

Po karštų pasisveikinimų Elė ėmė kalbėti apie Dino Gioro ir Faramanto likimą.

— Jūs dabar galite išeiti su mumis požemiu, bet jiems tada bus blogai,— paaikškino mergaitė.

Medkirtys pasakė:

— Jeigu jie dėl mūsų žus, iš sielvarto pliū man širdis...

Jis pravirko, ašaros riedėjo per žandus, ir jie bereginti aprūdijo. Medkirtys iš nevilties palingavo galvą, nepajėgdamas žodžio ištarti. Laimė, turėjo tepalėlio prie diržo. Kaliausė norėjo žandus ištepti, bet neprimatydamas pataikė Med-

kirčiui į ausį. Negreit jam pasisėkė viską padaryti kaip reikiant, ir tada Medkirtys prašėko:

— Kaliause, paleisk į darbą savo išmintingąsias smegenis, sugalvok ką nors!

Kaliausė liūdnam sušnibždėjo:

— Mano išmintingom smegenim kažkas negerai. Jos sudrėko, besėdint karceryje...

Į pokalbį įsiterpė Kagi-Kar:

— Faramantas ir Dinas Gioras sėdi rūsy užpakaliniame kieme. Prie jų lango yra priėjimas iš virėjo kamaros.

— Tuomet puiku! — šūktelėjo Čarlis Blekas ir išsigandęs užsidengė ranka burną.— Aš turiu daiktą, kuris kaliniams suteiks laisvę. Tik klausimas, kaip jį perduoti...

Jis pasirausė kuprinėje ir ištraukė mažą plieninį piūklelį.

— Šiuo piūkle galima perpiauti bet kokias grotas.

— Taip, bet kaip jį ten pristatyti? — sušnibždėjo Kaliausė.— Ach, jei nebūtų pagedusios mano išmintingos smegenys... O dabar niekas neateina į galvą, ir dėl to man labai bloga...

Elė puolė prie Kaliausės, ėmė glostyti jo gerokai nusi-trynusį veidą.

— Mano šaunuoli, nereikia sielotis, už tave galvosiu aš!

Užėjo slogi tylą. Norint patekti į rūmus ir pamatyti kalinius nors pro lango grotas, reikėjo išeiti iš kalinimo bokšto. Bet duris į lauką saugojo kietagalviai, o kitas išėjimas buvo požemiu, kur bastėsi Šešiakovis.

— Kas ryšis ten eiti vienas?

Atrodė, nėra išeities. Nejaugi teks palikti Faramantą ir Diną Giorą žiauriojo Urfino smurtui?

Kagi-Kar krūptelėjo.

— Aš nunešiu kaliniams piūklą,— riktelėjo ji.— Manęs nesulaikys nei sienos, nei grotos.

Varnos pasiūlymas atrodė labai geras, bet— deja!— Kagi-Kar nepajėgė piūklo išlaikyti snape. Įnagis buvo per sunkus, jis nusvėrė varnos galvą, o paskui iškrito iš snapo. Vėl visi susimąstė.

Staiga Elė pakėlė pirštą, kad visi matytų.

— Aš sumaniau,— pasakė ji, ir visi džiaugsmingai krūptelėjo.— Dėde Čarli, tu mane nuleisi iš čia su virve.

— Iš proto išsikraustei, mergaitė? — suniurnėjo jūreivis.— Kad beregint pakliūtum sargybai į nagus?

— Oi ne, dėde Čarli,— pasipriešino Elė.— Kietagalviai saugo tik tą pusę, kur durys, o į kitą nė nepažiūri. Pažvelk pats!

— Bet kodėl būtent tu? — paklausė jis.— Argi negali leistis kas nors kitas iš mūsų?

— O kas? Juk ne tu, ne Kaliausė ir ne Geležinis Medkirtytis. Jūs ir nepralįstumėt pro grotų virbus! — triumfuodama užbaigė mergaitė.

Kuprinėje Elė turėjo suknelę, padovanotą jai gerosios Premo Kokuso žmonos. Elė ūgiu prilygo suaugusiai Stebuklų šalies moteriškei, ir suknelė jai buvo kaip tik. Ji buvo ne mėlyna, o žalia, nes Kokuso žmona buvo kilusi iš Smaragdo šalies ir vis tebemėgo žalią spalvą.

Elė persirengė. Čarlis Blekas išsiėmė iš savo universalios kuprinės teptuką ir juodo tušo, išvedžiojo raukšleles jos kaktoje, skruostuose ir smakre, ir po trijų minučių prieš jį stovėjo pagyvenusi Smaragdo šalies fermerė.

— Prisiekiu Kuru-Kusų palmėmis! — sušuko Čarlis.— Ta-

vęs nepažins nė vienas šnipas pasauly... Bet palauk! Tau reikia dingsties į miestą eiti.

— O aš jau dingstį sugalvojau, nesirūpink!

Jūreivis apjuosė Elę po pažastim plačiu diržu, o prie diržo pririšo tvirtą virvę. Elė pasiėmė kreželį ir prasispraudė pro stogą laikančius virbus.

Medkirtys saugojo priešingą pusę: nė vienas kietagalvis neketino eiti aplink bokštą.

Jūreivis iš lėto leido Elę, o toji ramstėsi rankom į darganų ir laiko ištrupintą bokšto šoną. Pagaliau ji pasiekė kojomis žemę.

Drąsi mergaitė numetė diržą, kuri jūreivis beregint užtraukė viršun, pasiuntė dėdei bučinį ir neskubėdama nuėjo į kelią.

Čarlis Blekas sekė ją plakančia širdimi ir nusiramino tik tada, kai Elė pasiekė kelią, išgrįstą geltonom plytom, ir pamojavo jam ranka.

Elė ne iškart ėjo į miestą. Pasukusi į pamiškę, ji prisirinko kreželį gražių stambių uogų, o brangų piūklą paslėpė ant paties dugno. Po to ji leidosi kelionėn ir drąsiai pasibeldė į miesto vartus. Kreželis uogų, pririnktų tarytum Urfinui Džiusui, jai atstojo leidimą.

Elė ėjo gatvėmis, kurios kitados tviskėte tviskėjo smaragdais ir buvo pilnutėlės puošnios minios. Kaip dabar čia buvo tuščia, ir niūru, ir liūdna!

Rūmuose jai parodė, kaip nueiti į virtuvę. Storulis Baluolis Elės nepažino su nauja apranga, o pažinęs neišpasakytai džiaugėsi.

Elė pasėdėjo iki nakties jo kamarėlėj, o paskui virėjas nuvedė ją prie kameros lango, kur buvo įkalinti Dinas

Gioras ir Faramantas. Langas, laimė, buvo neįstiklintas. Elė ėmė šaukti miegančius. Juos prižadinti buvo ne taip lengva, nes tyros sąžinės žmonės kietai miega net kalėjimo gulte. Pirmasis nubudo Faramantas, jis pribakštino Diną Giorą.

Draugai be galo apsidžiaugė, sužinoję, kad Elė su plieno piūklu atnešė jiems laisvę. Kalėjimo sargas stovėjo koridoriuje už durų, nebuvo kam trukdyti, ir kaliniai, pakaitom lipdami vienas kitam ant nugaros, ėmė piauti. Po dešimtės minučių grotų virbai buvo perpiauti.

Pirmasis išlindo Dinas Gioras, pasilypėjęs ant Faramanto nugaros. Bet kaip reikėjo išsirabzdinti Vartų Sargui, jei kameroje nebuvo nei stalo, nei kėdės, o geležinės lovos buvo tvirtai prirakintos prie grindų, o jose nei paklodės, nei antklodės?

— Ką daryti?— kuždėjo Dinas Gioras, pasilenkęs prie lango.— Jokios virvės...

— Jokios virvės! — pašaipiai atkartojė Faramantas.— Ech tu, barzda! Savo barzdą pamiršai!

— O juk iš tikrųjų barzdą pamiršau! — džiaugsmingai sutiko Dinas Gioras.

Jis nuleido vešlią barzdą pro langą, ir Vartų Sargas, nusitvėręs už jos ir atsispirdamas kojomis į sieną, išlipo viršun. Įsitempęs Dinas Gioras net dantimis sugriškėjo, bet išlaikė. Ir abu draugai prišokę karštai apglėbė savo išgelbėtoją Elę.

Virėjas išvedė kompaniją pro užpakalinius rūmų vartelius, ir visi trys atsidūrė gatvėje. Įprastu keliu iš miesto išeiti buvo negalima, nes vartus budriai saugojo kietagalviai ir policija. Turėjo rabždintis per sieną. Užsukęs į vieną apylinkės fermą, Faramantas šnibždom pasišnekėjo su šeiminin-

ku, ir šis išsiuntė du savo jaunos greitakojus sūnus į šiaurės vakarus, o pats nuėjo pas kaimyną.

Draugams susitikti buvo numatyta dauba, kur prasidėjo požemis. Ten ir nuvedė Elė savo išvaduotus belaisvius.

Kai mergaitė ir jos palydovai ėjo pro bokštą, Faramantas tris kartus ūktelėjo pelėdos balsu, o Elė pamosavo kreželiu. Tai buvo signalas, kad sumanymas pasisekė ir aikštelėje esą draugai gali bokštą palikti. Atsakydami draugai sukukavo: signalas išgirstas ir suprastas!

Elė, Dinas Gioras ir Faramantas susitikimo vietą pasiekė pirmieji, laimingai išvengę susidūrimo su kietagalviais ir policininkais.

Rytą Rufas Bilanas sužinojo, kad dingo iškart keturi belaisviai. Jam įsakius, policininkų gauja šoko jų ieškoti. Jie švaistėsi po fermas netoli miesto ir klausinėjo žmonių. Visai netikėtai jie pasirodė esą labai šnekūs ir papasakojo policininkams, kad bėgliai anksti rytą nuėjo į šiaurės vakarus, matyt, tikėjosi prisiglausti Geltonoj šaly.

Du būriai kietagalvių ir trisdešimt policininkų ištraukė nurodyta kryptimi. Kareiviai dūmė kietu keliu, taukšėdami kojomis, užlėkdami ant kits kito, krisdami. Policininkai šaudė akmenimis iš timpų į pakelės krūmus, vos tik pastebėję ten menkiausią krustelėjimą.

Kartkartėmis policijos viršininkas, kuris pats vadovavo vijikų grupei, užbėgdavo į namelius pakelėj ir klausinėdavo apie bėglius. Iš anksto pamokyti Faramanto pasiuntinių, namukų gyventojai atsakydavo:

— Jie praėjo čia prieš tris valandas... prieš dvi valandas... prieš valandą...

Persekiotojai darėsi vis uolesni, jiems atrodė, kad grobis jau arti. Bet jie bėgo mylią po mylios, o kelias prieky buvo tuščias, kaip ir buvęs.

Policininkai visai įtūžo, į priekį švilpte švilpė akmenys iš jų timpų.

O paskui štai kas nutiko: policijos viršininkas išsiveržė priekin, ir apduję pavaldiniai, palaikę savo viršininką bėgliu, paleido į jį tokią krušą sunkių plytgalių, kad sulaužė jam rankas ir kojas, numušė galvą.

Džiugiai šaukdami, policininkai ir kietagalviai subėgo prie kritusiojo ir staiga sustojo. Ką daryti toliau? Jie nežinojo, o įsakyti nebuvo kam.

Surinkęs savo vado nuolaužas, būrys sugrįžo sostinėn. Vienas policininkas pranešė vyriausiam valstybės tvarkytojui, kas atsitiko. Rufas Bilanas nublyško iš siaubo. Iki tol jis dar tikėjosi, kad bėglius sugaus, ir tada nuo karaliaus įvyki bus galima nuslėpti. Dabar teko pripažinti, kad Urfino Džiuso taip branginami belaisviai paspruko laisvėn. Dar daugiau: žuvo policijos viršininkas, kurį valdovas labai vertino už uolumą ir apsukrumą.

Išklausęs pranešimą, Urfinas niūriai pratarė:

— Neabejoju, kad tai prakeiktos mergiotės, mažosios fėjos Elės darbeliai. Ir bėgliai dingo?

— Be pėdsako, galingasis Smaragdo miesto ir...

— Trumpiau! — riktelėjo iširdęs Džiusas.

— Klausau! Blogiausia, kad persekiotojai, kaip regis, buvo nukreipti ne tuo keliu. Tai buvo visas sąmokslas.

Policijos viršininką atgaivinti Urfinas neketino, ir virėjas Baluolis jo likučius sudegino: jie buvo labai kaitrūs.

Įsitikinęs, kad Elė išvadavo Diną Giorą ir Faramantą, Čarlis Blekas nuvedė jam patikėtą kompaniją žemyn. Visi stengėsi kiek galint mažiau bildėti. Geležinis Medkirtys vargais negalais prasispraudė pro siaurą landą duryse, o nusilpusį Kaliausę tempte pertempė, visiškai sumankydami jo striukę. Ilgai nematęs savo draugų, Liūtas juos džiaugsmingai sutiko. Nusilpęs, veik aklas ir kurčias Kaliausė sujaudino Liūtą iki ašarų.

Bet gaišti laiką, reiškiant švelnius jausmus, nederėjo, reikėjo skubėti. Medkirtys dėl visa ko apsiginklavo tvirtu geležgaliu, kurį išsilaužė iš laiptų turėklų.

Artėdamas prie lango į požemio rūdakasių karalystę, Čarlis Blekas perspėjo bendrakeleivius, kad būtų atsargūs. Kas žino, gal drakonu skraidęs sargas laukia, kada pasirodys akiplėšos sekliai, kad galėtų į juos paleisti taiklią strėlę. Bet įjėjęs aikštelėn, iš kur jis su Ele dar vakar matė keisto svetimo gyvenimo vaizdą, jūreivis aiktelėjo iš nustebimo: langas buvo aklinau užtaisytas. Rūdakasiai taip sandariai įmušė į jį apvalų uolos luitą, kad neliko jokio plyšelio.

Šešiakojo oloje nebuvo: gal jis gulėjo uolėtų koridorių labirinte po vakarykštės kovos, o gal čia spėjo apsilankyti požemio rūdakasiai ir žvėrį sugavo.

O kiek dar Šešiakojų galėjo slypėti didžiulio požemio tamsoje?

Bet dabar jūreivis nebijojo susidurti su žvėrim: Geležinis Medkirtys kaip mat jį sudorotų. Čarlis Blekas būkštavo dėl ko kita: ar nesurengė rūdakasiai pasalos prie jų kelio. Jis tik tada laisvai atsikvėpė, kai ankstyvo ryto aušroj išvydo Elę, Diną Giorą ir Faramantą.

Prieš ryžtantis ką nors daryti, reikėjo pasirūpinti Kaliau-

se. Jo reikalai buvo labai blogi. Nušalinto valdovo drabužiai suplyšę, pro skylės kyšo sutriušę, išsitaršę šiaudai. Veido bruožai veik išsitrynę, ir prastai veikė smegenys: rūsio drėgmė joms labai pakenkė.

Elė ėmėsi darbo. Ji nukėlė Kaliausės galvą ir pakabino džiūti aukštai ant šakos, kur ją vedavo vėjelis ir kepino karšta saulutė. Ji suadinėjo Kaliausės drabužius, išplovė upelyje ir padžiovė ant krūmo.

Kai viskas buvo baigta, Elė prikimšo striukę, kelnes ir batus šviežių šiaudų, kurių Faramantas atnešė iš gretimo lauko, pritaisė galvą su išdžiūvusiom smegenim. Paskui išsiėmė dažų, teptuką ir ėmė tapyti akis. Akys beregint sumirksėjo, ėmė šypsotis...

— Viską sugadinsi! — piktai sušuko Elė.

— ...eko,— sušnibždėjo Kaliausė.—...čiau ...uok ...na!

Tai reiškė: „Nieko, greičiau duok burną!“

Pagaliau burna irgi buvo baigta. Linksmas Kaliausė ėmė šokti:

— Ė-hė-hė-ho! Elė vėl mane išgelbėjo! Aš vėl-vėl-vėl su Ele! Ė-hė-hė-ho! Aš vėl-vėl...

Bet staiga Kaliausė susigriebė, jog netenka savo valdoviško orumo, šokdamas, matant pavaldiniams, ir buksčiai žvilgtelėjo į Diną Giorą ir Faramantą. Bet tie mandagiai nusigrėžė ir dėjosi labai rimtai besikalbą. Kaliausė lengviau atsikvėpė.

Pasidarė dar linksmiau, kai jūreivis Čarlis iškilmingai įteikė Kaliausei puikią raudonmedžio lazdele. Jisai spėjo ją padaryti, kol Elė Kaliausę „gydė“.

Kaliausė atsirėmė į lazdetę, išpūtė šiaudinę krūtinę ir oriai prabilo:

— Mano draugai! Kaliausė išmintingas kaip ir seniau, ir štai jums įrodymas: mano galvoje kilo didingos mintys! Kovai su Urfinu mes neturime ginklų, o jų padaryti gali tik Mirksiukai. Bet Mirksiukai gyvena Violetinėj šaly, o Violetinė šalis — tai ne Smaragdo. Ir aš manau taip: jei esi vienoj šaly, tai tuo laiku kitoje tavęs nėra. Kokia gi išvada? Mes turime keliauti į Violetinę šalį!

Į puikią Kaliausės kalbą buvo atsakyta vieningais plojimai, Liūtas pritardamas suriaumojo, o Totošė suskalijo.

I rytus!

Enkinas Fledas, Mirksiukų šalies vietininkas, buvo storas žmogėnas rudais kietais plaukais, styrinčiais lyg plaušinė. Jis atsidangino į šalį su violetinių kareivių būriu ir kapralu Elvedu ir lengvai ją pavergė, nes Mirksiukai, nors ir garsėjo kaip nagingi kalviai ir šaltkalviai, bet kovinės narsos turėjo mažiau už Kramtukus.

Užėmęs Violetinius rūmus, Enkinas Fledas išvaikė visus tarnus, išsigyvenusius ten dar nuo Bastindos laikų, ir paliko tik virėją Fregožą. Ji gerai mokėjo virti, o vietininkas mėgo pavalgyti.

Mirksiukų šalyje Fledą ėmė be galo traukti ginklai. Jis negalėdavo abejingas praeiti pro kokį nors kinžalą ar špagą. Apsigyvenęs Violetiniuose rūmuose, vietininkas įsakė gyventojams atiduoti visus kardus, kinžalus ir peilius, net virtuvinius. Tokį įsakymą Enkinas Fledas davė dar ir todėl, kad bijojo sukilimo ir norėjo nuginkluoti žmones.

Kardų Mirksiukai nerado, bet sunėšto geležies šlamšto krūvoj vietininkas pamatė du senus nuostabaus darbo kinžalus. Plieno blizgesys ir stebėtinai subtilus rankenų išraižymas Enkiną Fledą sužavėjo, ir jis paliepė atvesti meistrus.

— Iš kur jie? — paklausė Fledas, rodydamas kinžalus.

— Iš seno likę, kai dar mūsų šalyje būdavo karai,— atsakė seniausias meistras.

— O ar jūs galite tokius kinžalus padaryti?

— Dirbome ir sunkesnių darbų,— pasakė meistras.— Mes pataisėme savo valdovą, poną Medkirtį, o jo mechanizmas labai sudėtingas. Tiktai kam jums kinžalai, mėšą panagiau piauštyti paprastu peiliu.

Enkinas Fledas nepakentė prieštaravimo.

— Be kalbų! — riktelėjo jis ir sutrepsėjo, o Mirksiukai persigandę ėmė mirksėti greičiau kaip paprastai.— Padarykite penkis, ne -- dešimt tokių kinžalų, ir kad visų raižinys būtų kitoks. Laiko — savaitė. Jei nespėsit... na, tada sužinosit, ką gali Enkinas Fledas!

Meistrai metė visokius darbus ir padarė kinžalus. Fledas sukabino juos didžiosios rūmų salės sienoje ant kilimo, ir jam labai patiko tas reginys. Bet vietininkas nusprendė, kad bus dar įspūdingiau, jei kinžalų pagausės.

Nuo tada meistrai neturėjo ramybės. Jie dirbo kinžalus, kardus, kalavijus, špagas... Vietininkas iššitas dienas praleisdavo salėje, dėstydamas ginklų kolekciją tai vienaip, tai kitaip... Paėmęs kardą ar kinžalą, storas trumpakojis Fledas fechtuodavo, įsivaizduodamas, kad grumiasi su burtininku ar siaubinga pabaisa. Iš tikrųjų jis būtų bijojęs užpulti net avį ir saugiai jautėsi tik nuožmių kietagalvių saugomas.

Elė su draugais patraukė į rytus. Keliauti jiems teko tom pačiom vietom, kaip ir praėjusiais metais, žygiuojant prieš Bastindą. Dabar jieėjo prieš naują priešą, prieš Enkiną Fledą ir jo kietagalvius.

Vaduotojų armija kol kas buvo tiktai du kariai: Geležinis Medkirtys ir Drąsysis Liūtas. Bet niekas nebūtų drįšęs ginčytis, kad tie du verti daugybės paprastų kareivių, nepasižyminčių tokiu narsumu ir jėga.

Taigi armija žvaliai traukė į rytus, kopdama į akmeningą plokštikalnę, skiriančią Smaragdo šalį nuo Mirksiukų šalies.

Geležinis Medkirtys su malonumu klausėsi, kaip plaka jo krūtinėje širdis su kiekvienu žingsniu, o Kaliausė sprendė aritmetikos uždavinius, kuriuos diktavo jo prašoma Elė.

Pagaliau jie atėjo į tą vietą, kur baigėsi Geležinio Medkirčio nutiestas kelias į Smaragdo miestą. Čia prieš kelis mėnesius rado Medkirtį Kagi-Kar, atsukridusi su žinia nuo Kaliausės, ir čia tįsojo kūjis, kurį nusviedė Medkirtys, skubėdamas draugui į pagalbą. Kūjo niekam nereikėjo, bet niekas ir nebūtų galėjęs jo pakelti, išskyrus Medkirtį.

Medkirtys pastvėrė kūjį, apsuko jį virš galvos ir su švilpesiu perskrodė orą.

Visi aiktelėjo ir pritūpė.

— Jėgų dar yra,— geraširdiškai pratarė Medkirtys.

— Tegu pasisaugo kietagalviai! — piktai pasakė Kaliausė.

U l t i m a t u m a s

Čia, kur prasidėjo geras kelias į Violetinius rūmus, armija nusprendė sustoti prieš kovą.

Kagi-Kar buvo benorinti pasiūsti žvalgybon skurdeivą žvirblį, netoliese lesiojusį žolių sėkleles, bet nesiryžo jam patikėti tokio atsakingo darbo.

— Skrisiu pati,— pasakė ji.— Išaiškinsiu, kiek kariuomenės čia atsiuntė Urfinas Džiusas.

Ji taisėsi skristi, bet ją sulaukė feldmaršalo Dino Gioro žodžiai Kaliausei.

— Reikia pasiūsti priešams iššūkį,— pasakė jis, šukuodamasis savo ilgąją barzdą.

— Geriau užpulti iš netyčių,— atkirto Kagi-Kar.— Stai gumas dažnai nulemia kovos pabaigą.

— Feldmaršalo teisybė!— įsiterpė Kaliausė.— Priešą geriau išsikviesti į lauką, antraip jis gali užsisklęsti rūmuose, o apsiaustis — ne toks paprastas dalykas, aš tai žinau iš patirties.

— O jeigu Enkinas Fledas neišeis grumtis į lauką?— paklausė štabo viršininkas Čarlis Blekas.

— Mes parašysime tokį laišką, kad jis išeis,— užtikrino feldmaršalas.— Aš žinau tą Fledą, jis baisus savimyla.

Ir štai vyriausiasis vadas su pagalbininkais ėmė kurti iššūkį. Jie ilgai samprotavo ir ginčijosi, pagaliau laiškas buvo parašytas popieriuje, kurį surado Čarlis Blekas, ir Kagi-Kar nuskrido su laišku snape.

Enkinas Fledas šimtąjį kartą perdėliojo savo ginklų kolekciją, kai pas jį įėjo virėja Fregoza.

— Ponas vietininke,— pasakė ji,— ten pas jus prela... parle... perlaturmanas!

— Kas? — užriko sutrikdytas Fledas.

— Na, aš nežinau,— atstupsta pasitraukė Fregoza.— Ap-lamai, jus nori matyti...

— Įleisk! — paliepė vietininkas ir dėl visa ko apsigink-lavo smailu kinžalu.

Durys atsidarė, ir į salę oriai įžengė varna. Enkinas Fledas netvėrė juoku.

— Tai tu ir esi... tas peral... manturas?

— Prašom atleisti,— griežtai atsakė Kagi-Kar, užskridusi ant stalo ir nuleidusi šalia savęs laišką.— Aš esu parlamentaras, atsiųstas pas jus vyriausiojo vado Dino Gioro.

Klausydamasis aiškios ir nuoseklios varnos kalbos, Enkinas Fledas apstulbo. Jis taip nustebo, kad net ėmė sakyti varnai jūs.

— Bet jūs... klausykit, aš nieko nesuprantu! Koks vyriausysis vadas Dinas Gioras? Aš žinau tik savo valdovo armiją, galingojo karaliaus Urfino Pirmojo, o jai vadovauja generolas Lanas Pirotas!

— Perskaitykite šį ultimatumą ir jūs viską suprasite,— šaltai pertraukė Kagi-Kar ir užskrido ant spintos, dėl visko toliau nuo vietininko.

Enkinas Fledas išskleidė popierių, ėmė skaityti ir išraudo. Popierius bylojo:

„ULTIMATUMAS.

Mes, Smaragdo miesto valdovas Kaliausė Išminčius ir išvaduojamosios armijos vyriausysis vadas feldmaršalas Dinas Gioras, dabar siūlome jums, Enkinui Fledui, vadinamojo karaliaus Urfino Pirmojo vietininkui, nuginkluoti savo kareivius ir be mūšio atiduoti Violetinius rūmus. Tokiu atveju už tėvynės išdavystę jums bus skirta tik tokia bausmė: dešimt metų skaldysite akmenis ir grįsite kelius Mirksiukų šalyje.

Jeigu nepriimsite to jums ypač naudingo pasiūlymo, išeikite kautis į lauką. Ir nors mes galime išstatyti prieš jūsų

pajėgas vienai vieną kari, mes vis dėlto esame tikri dėl pergalės, nes grumsimės už laisvę prieš jūsų apsišaukėlių valdovą, vadinamąjį karalių Urfiną.

*Už Kaliausę Išminčių ir feldmaršalą Diną Giorą pasirašė
Čarlis Blekas.“*

Perskaitęs raštą, Enkinas Fledas ilgai ir pašaipiai kvatojo.

— Armija! Vieno kario! Vienas karys ir būrys viršininkų! Ir jie dar tikisi nugalėsią mane, jo didenybės galingojo karaliaus Urfino Pirmojo vietininką! Jie taip įžūliai siūlo man, Enkinui Fledui, pasiduoti ir eiti grįsti kelią! Cha-cha-cha! Ei jūs, lamanterperai! Pasakykit savo siuntėjui, kad aš išeisiu kautis į atvirą lauką ir išmušiu juos, paimsiu nelaisvėn ir pačius priversiui skaldyti akmenis!

Kagi-Kar to tik ir tereikėjo. Ji beregint paliko rūmus, o vietininkas pasišaukė kapralą Elvedą ir jam įsakė paruošti būrį kovai.

Geležinis Medkirtys laukė priešų didelėj plynumoj maždaug už mylios nuo Violetinių rūmų. Jis laisvai stovėjo vienas, nuleidęs kūjį prie kojos, ir atrodė nelabai grėsmingas priešininkas. Elė su Totoše, Kaliausė, Čarliu Bleku, Dinu Gioru ir Faramantu stovėjo tolėliau kaip taiki beginklė grupelė, tik jūreivis turėjo paruoštą lasą.

Drąsusis Liūtas pasislėpė už akmens, jo plaukas nesiskyrė nuo geltono smėlio, ir jį įžiūrėti buvo neįmanoma. Jis glūdėjo pasaloj tam atvejui, jei Enkinas Fledas griebtųsi klastos.

Pasigirdo žingsniai.

„Tap-tap-tap!“ — stuksėjo į kietą žemę mediniai kieta-galvių padai.

Kareiviai pamatė vienui vieną priešininką, ir jų nuožmūs veidai pergalingai nudžiugo, o purpurinio stiklo akys kraugeriskai sužibo. Priešais būrį žygiavo augalotas raudonveidis kapralas Elvedas, o visų paskiausiai ėjo Enkinas Fledas, vietininkas, su kardu vienoj rankoj ir kinžalu kitoj.

Vienas prieš vienuolika

Virėja Fregoza pasiklausė vietininko ir varnos pokalbio, ir žinia, kad Urfino Džiuso kietagalviai kausis su vaduotojų armijos kariu, beregint pasklido apylinkėse. Už didžiulių akmenų aplink plynumą slypėjo Mirksiukai ir Mirksiukės; iš visur žvilgčiojo dažnai mirksinčios akys, su meile žvelgiančios į Medkirtį, savo buvusį valdovą.

Enkinas Fledas irgi pažino Geležinį Medkirtį, ir vietininko nugara nuribėjo šiurpas. Jis žinojo Medkirčio jėgą, bet vis dėlto tikėjosi laimėsias. Pirma, Medkirtys neturėjo savo kirvio, antra, jis buvo vienas prieš vienuolika.

Priešai susiėjo. Elvedas įsakė savo kareiviams Medkirtį apsupti ir sumušti vėzdais, o pats likosi užpakaly.

Užvirė įnirtinga kova. Vėzdai luopsėjo į geležinį Medkirčio kūną, ir nuo jų atsirasdavo įdubimai nugaroj, krūtinėj, ant rankų. Bet šie smūgiai, nors ir pavojingi, Medkirčiui nebuvo mirtini. Užtat jo baisiojo kūjo smūgiai skaldė ažuolines jo priešų galvas, trupino jų pušinius liemenis. Tik dešimt kartų taikliai šveitė priešams Geležinis Medkirtys, ir vietoj kietagalvių būrio kėksojo krūva medinių nuolaužų, tinkančių tik sriubai virti.

Bet paskutinis kareivis, prieš griūdamas žemėn, taip smarkiai trenkė vėzdu Medkirčiui į krūtinę, kad nulėkė lo-

pas, uždėtas Gudvino, kai šis įtaisė Medkirčiui širdį. Medkirtys susvyravo, ir buvo matyti, kaip plaka viduje raudona šilkinė širdis. Nespėjus Geležiniam Medkirčiui atsitokėti, prie jo iš užpakalio prisėlino kapralas Elvedas, kuris buvo likęs sveikas, nes dar nestojo kovon. Raudonveidis kapralas pačiuo nuo žemės vėzdą ir siaubingai žiebė Medkirčiui į nugarą. Širdis atitrūko ir iškrito ant smėlio, Medkirčio nugarą perskilo, jis parkrito, vos tesušnibždėjęs:

— Širdis, mano širdis!

Kapralas Elvedas pergalingai užkriokė, jam pritarė tulžingi Enkino Fleda klykavimai.

— Mušk jį! — šaukė Fledas. — Atsiteisk su Kaliause! Pribaik feldmaršalą! Čiupk mergiotę, ji — Fėja, ji svarbiausia iš jų!

Kaliausė, Čarlis Blekas ir kiti žengė priekin, užstodami mergaitę. Iš pasalos iššoko Liūtas, bet jis buvo per toli nuo kovos lauko. Kagi-Kar blaškėsi raudonveidžiui kapralui prieš akis, stengdamasi jį sustabdyti — veltui. Jis bėgo, įtūžęs ir baisus, mosuodamas sunkiu vėzdu.

Ir tą akimirką iš už didelio akmens lyg strėlė iššoko mažas žmogiukas, geriausias Mirksiukų šalies meistras, ir puolė Elvedui po kojų. Jis įsibėgėjęs griuvo ir nusirito žeme, bet greitai pašoko ir jau buvo betvojęs vėzdu per galvą pasiaukojusiam meistriui. Tačiau tuo tarpu švilptelėjo lasas, kilpa užveržė Elvedui rankas, Čarlis Blekas, Faramantas ir Dinas Gioras patraukė arkaną, ir raudonveidis kapralas sunkiai nuvirto ant smėlio. Ir dabar iš už akmenų pabiro dešimtytis Mirksiukų ir Mirksiukių, kurie iki šiol tik susijaudinę stebėjo kovą. Jų šūsnis užgriuvo kapralą, atėmė ginklą, surišo jį

arkanu. Kiti užpuolė Enkiną Fledą, išplėšė jam iš rankų kardą su kinžalu, kurių jis nė nesistengė panaudoti.

Urfino Džiuso viešpatavimas Mirksiukų šalyje baigėsi.

Virš vietininko ir kapralo galvų iškilo sunkūs akmenys.

— Nereikia,— pasakė Kaliausė.— Mes juos teisime.

O Enkinas Fledas, išblyškęs, drebėdamas, krito ant kelių.

— Ten... tame jūsų ultimatumė... sakoma...— mikčiodamas murmėjo jis,— jei pasiduosiu... dešimt metų... grįsti kelius... aš pasiduosiu... pasiduosiu!

— Niekingas išdavike!— pasakė Dinas Gioras.— Tu dvigubas išdavikas! Pirmą kartą tu išdavei savo žmones, kai nuėjai tarnauti tironui. O antrą kartą šiandien — kai po garbingos kovos sumanei niekšišškai žudyti beginklius žmones. Aš manau, tu neatsipirksi kelių grindimu. Nuveskit belaisvius.

Ir juos nuvedė.

Tuo tarpu Elė su ašaromis akyse rūpinosi gyvybės netekusiu Medkirčiu. Ji, beje, nenusiminė, nes žinojo, kad Mirksiukai, nagingi meistrai, atgaivino jos draugą, kai jis dar blogiau atrodė. Ji paėmė šilkinę širdį, atsargiai išpustė iš jos smėlį ir paslėpė, kol prireiks.

Čarlis Blekas pasilenkė prie Medkirčio.

— Prisiekiu Kuru-Kusų žmogėdomis ir visais trys tūkstančiai trys šimtai trisdešimt trimis jų dievais, šis vyrukas kovėsi kaip herojus! Nejaugi jis visai pribaigtas?

— Ne, ką jūs!— atsakė Lestaras, tasai meistras, kuris puolė kapralui po kojų.— Mes jau esame patyrę, kaip taisyti poną valdovą. Trys dienos darbo, ir jis bus kaip naujas... Žinoma, jei nepamestos kokios nors dalys,— pridūrė jis.— Tada remontui reikės daugiau laiko.

Džiūgaujanti Mirksiukų minia nulydėjo į rūmus savo Gelbstinčiųjų Vandenų Fėja. Eidami jie taip pašėlusiai mirksėjo, kad iš akių ritorsi stambios ašaros, ir veik nieko nebeamatė. Ir dar jie pasigyrė, kad Fėjos garbei duotą priesaiką praustis tris kartus per dieną ko stropiausiai vykdė, net sunkiomis Enkino Fledo valdymo dienomis. Tikriausiai, tas ir padėjo jiems priešų nusikratyti!

Geležinio Medkirčio atgaivinimas

Geroji Fregoza motiniškai priglaudė Elę. Rūmuose ji navedė ją į prausyklą ir išmaudė didelėj vonioj, kurioj niekad nesimaudė nei Bastinda, mirtinai bijojusi vandens, nei Geležinis Medkirtys — irgi dėl tos pačios priežasties. Fregoza išplovė sudulkėjusią mergaitės suknutę ir kaspina.

Totošė, taipogi virėjos išpraustas, sušukuotais, žvilgančiais lyg šilkas plaukais, lakė iš dubenėlio pieną, kurio nebuvo ragavęs, kai išėjo iš Kramtukų šalies.

Elė pasakojo gerajai moteriškai savo nuotykius, ir Fregoza jos klausėsi, širdy stebėdamasi, kad Gelbstinčiųjų Vandenų Fėja panaši į paprastą mažą mergaitę ir mėgsta glamones, kaip visos mažos mergytės.

— Jūs, Mirksiukai, gera tauta, jūs labai draugiškai gyvenate.

— Taip, mes draugiškai gyvename,— sutiko Fregoza.— Tiems, kuriuos išvijo vietininkas, žmonės norėjo net namą pastatyti, bet dabar jie, žinoma, sugriš, kur įpratę gyventi, ir vėl ims rūpintis mūsų valdovu. Nors,— atsiduso virėja,— ponui valdovui visai nereikia rūpestingos globos. Jis nevalgo

ir negeria, jam netenka skalbti baltinių, jis nebent paprašo alyvos tepalinei.

Sekančios dienos praėjo nekantriai laukiant, kada bus pataisytas Geležinis Medkirtys.

Ir štai atėjo laimingas momentas, kai švytintis Geležinis Medkirtys vėl stoji prieš draugus. Jis iš tikrųjų švytėjo, nes Mirksiukai vėl nugaludino jį taip, kad tviskėte tviskėjo. Medkirtys rėmėsi į didžiulį kirvį su auksiniu kirvakočiu, o jam prie diržo kabėjo auksinė tepalinė su geriausia valyta alyva.

Meistrai padarė jam naują auksinį kirvį ir auksinę tepalinę senųjų pavyzdžiu. Dar daugiau: jie padarė Kaliausei puikią lazdelę su auksiniu bumbulu, dar prašmatnesnę, kaip praėjusiais metais, kurią Kaliausė paskandino per potvynį, keliaudamas pas burtininkę Stelą. Kaliausei buvo gaila skirtis su raudonmedžio lazdele, dovanota Čarlio Bleko, ir jis nusprendė eiti, remdamasis iš karto dviem. Bet šitaip buvo labai nepatogu, Kaliausė nuolat klupinėjo ir kartais net parkrisdavo.

Išeitį surado Elė. Ji patarė Kaliausei eiti su lazda pakaitom: vieną dieną su jūreivio, kitą — su Mirksiukų dovana.

— Kaip aš pats nesugalvojau tokio paprasto dalyko, — sielojosi Kaliausė.

— Tu tiesiog neturėjai laiko, — guodė jį Elė.

Totošei Mirksiukai nukalė naują puikų auksinį antkaklį.

Visų nuostabiausias dovanas gavo Elė. Tai buvo sidabro kurpaitės ir auksinė kepurėlė, lygiai tokios, kokias mergaitė turėjo prieš metus, tik tas menkas skirtumas, kad šie daiktai buvo neužburti. Bet čia jau nieko negalėjai padaryti — juk Mirksiukai nemokėjo kerėti.

Elė be galo džiaugėsi tom dovanom ir beregint apsiavė ir kurpaitėm, ir kepurėlę užsidėjo.

Yra žinoma, kad gerus Mirksiukus labai traukė gražūs ir blizgantys daiktai. Jie nepamiršo apdovanoti ir savo naujuosius pažįstamus. Čarliui Blekui jie padirbdino auksinę koją vietoj jo jau nuvaikščiotos medinės, Dinui Giorui — auksines šukas barzdai ir feldmaršalo lazdą su aukso papuošimais, o Faramantui įteikė pieštuką su auksiniu antgaliu ir knygele su aukso viršeliais kariškiems užrašams. Kagi-Kar gavo dailius aukso žiedelius ant kojų.

Auksinės kojos jūreivis atsisakė: pernelyg sunku buvo ją tampyti, be to, ji greitai sudiltų į akmenis: juk auksas — minkštas metalas. Vietoj jos Čarlis paprašė padaryti medinę, tik ko tvirtesnę. Ir tada meistrai išskobė jam koją iš geležinio medžio, sakydami, kad jis nesudils.

Dinas Gioras ir Faramantas savo dovanomis buvo labai patenkinti. Dinas Gioras pasakė, kad jam iki aukščiausio feldmaršalo laipsnio ir bet rūko tik lazdos, o barzdą jis jau turi, ir dar tokią, kokios neužsiželdino nė vienas feldmaršalas pasauly.

Kaliausė linksmai šokinėjo aplink atgaivintą Medkirtį ir dainavo:

— Ei-hei-hei-ho! Geležinis Medkirtys vėl-vėl-vėl su mumis! Ei-hei-hei-ho!

Jis nebijojo pažeminti savo valdoviško autoriteto, nes Mirksiukai buvo ne jo pavaldiniai.

Elė glostė žvilgančius Medkirčio pečius.

Žiūrėdamas į šią jaudinančią sceną, Liūtas ašarojo ir, šluostydamas ašaras uodegos galeliu, jį sušlapino. Jis nubėgo į kiemą už namo ir džiovinosi galiuką prieš saulę.

Po kelių dienų Elė, Čarlis Blekas ir jų draugai susirinko tartis. Pasikvietė jie ir kelis Mirksiukus. Reikėjo pagalvoti, ką daryti toliau, kaip sutriuškinti medinę Urfino armiją.

Mirksiukai, kurie nuėmė nuo sienos Enkino Fledo kolekciją, siūlė panaudoti šaltąjį ginklą — kardus, kinžalus, ietis.

— Aš manau, šie daiktai mums labai pravers, kai susiremsim su Urfinu Džiusu,— pasakė Dinas Gioras, šukuodamas barzdą auksinėm šukom.

— Tebūnie leista man pareikšti savo nuomonę,— kukliai pradėjo Lestaras.— Kardai ir kinžalai praverčia, kai kariauja tikri žmonės. Kokia nauda, kad jūs kardu dursite į pušinį rąstą? Man atrodo, tinkamiausi ginklai prieš Urfino Džiuso armiją bus ilgakočiai kirviai ir trinkos, kurias aš siūlyčiau padaryti iš geležinių spygliuotų rutulių, užmautų ant tvirtų kotų. Ažuolinėms galvoms tokie ginklai bus labai pavojingi.

— Bravo, bravo!

Visi tarybos nariai pritarė.

Kaliausė pasuko savo protingą galvą ir oriai tarė:

— Medis dega ugnyje. Urfino Džiuso kareiviai mediniai. Vadinasi, juos galima deginti!

Visus apstulbino Kaliausės išmintis. Lestarui buvo pavesta sugalvoti prietaisus, kuriais būtų galima svaidyti ugnį į medinius kareivius. Tai turėtų būti didelė patranka, šaudanti ugnimi. Bet kaip šaudyti ugnimi — to kol kas niekas nežinojo.

Paskutiniai

Urfino Džiuso kareiviai

Kol Dinas Gioras ir Čarlis Blekas ruošė Mirksiukus į žygį prieš apsišaukėlių karalių Urfiną Pirmąjį, Smaragdo šalyje taip pat pribrendo sukilimas prieš jį. Čia, kur mieste ir apylinkėse nuolat patruliavo mediniai kareiviai ir policininkai, negalima buvo atvirai organizuoti vaduotojų armijos. Viskas vyko paslapčia, rinkdavosi naktį kur nors lauke ar miške.

Sužinojęs, kad šalyje pasirodė Elė, Urfinas Džiusas ko karščiausiai ėniko daryti naujus medinius kareivius, didesnius ir tvirtesnius, grėsmingesnius, kaip anksčiau. Dar keli kareiviai iš pirmųjų, vadovaujant jefreitoriams, buvo padaryti staliais, ir darbas virte virė ištisas paras.

Urfinas Džiusas dabar nesistengė apdoroti savo karių išorę. Jis tik žiūrėjo, kad būtų lankstūs sąnariai, kad kojos ir rankos gerai suklotųsi per sunėrimus ir pirštai tvirtai laikytų ginklą; o liemenį galėjo atstoti nedailiai aptašytas strampas, kurio dėl laiko stokos net nedažydavo.

Pats Urfinas darė veidus, nes jo dailidės, nors ir kaip stengėsi, nesugebėjo jų tokių grėsmingų išdrožti, kaip reikalavo karalius. O kadangi kasdien būdavo padaromi trys—keturi kareiviai, neskaitant kapralų, kuriems reikėjo kruopštesnio darbo, tai Urfinas Džiusas nusikamavo.

Miegodavo jis kasdien vos po dvi—tris valandas, dažnai užmigdavo prie varstoto, ir peilis krisdavo iš rankų. Urfinas pajuodo ir sulyso, skruostai įkriti ir atrodė lyg tamsios duobės, akys dar giliau nulindo į orbitas po juodais suaugusiais antakiais. Diktatoriaus išvaizda buvo ir baisi, ir pasigailėtina,

ir patarėjai jo bukščiai šalinosi, kai neilgam jis pasirodydavo ir skubiai pereidavo rūmų sales.

Medinių kareivių skaičius siekė veik du šimtus, kai nutiko nelauktas ir baisus dalykas.

Priešais Urfiną Džiusą ant grindų jo slaptoji dirbtuvė gulėjo lygiomis eilėmis naujas medinis būrys su raudonmedžio kapralu dešiniajame flange. Urfinas iš įpratimo įkišo ranką į bakelį su gaiviaisiais milteliais... ir visas nustėro. Tuščiame bakelyje ant dugno jis užčiuopė tik ploną miltelių sluoksnį!

Baisėdamasis Urfinas Džiusas apvertė bakelį ant varstoto ir iškratė, miltelių užteko vieno kareivio atgaivinimui, o bakelis buvo paskutinis. Lyg beprotis Džiusas daužė bakelio dugną, stengdamasis išmušti visa, kas ten tik buvo. Jis šoko prie kitų bakelių, iškratė juos, bet iš jų biro menki trupiniai.

Viskas baigta! Urfinas Džiusas išėikvojo visą burtų išteklių, leidusį jam valdyti daiktus ir žmones, o nuo dabar jis beturi tik tą jėgą, kurią spėjo sukurti...

Įsismaginęs daryti vis naujus ir naujus medinių kareivių būrius, jis sėmė miltelius sauja po saujos, ir bakeliai be pertrūkio aprūpino jį burtų uždaru. Urfinas Džiusas ėmė įsi-vaizduoti, kad jo atsargos neišsemiamos.

Ir štai atpildas už tą klaidą.

Bet praeities negražinsi. Urfinas nusprendė pamėginti su miltelių atsarga atgaivinti dešimt kareivių ir kapralą — paskutinį savo medinės kariuomenės papildymą. Jis tiksliai padalino miltelius į vienuolika dalių ir jais pabarstė gulintį figūras.

Kaip paprastai, milteliai kiek šnypsdami ėmė rūkti ir su-

sigėrė į medį. Urfinas laukė. Bet praėjo dešimt minučių, penkiolika... Kietagalviai sukrotėjo, kiek pavartė stiklines akis. Dar po dešimties minučių kapralas, kuriam iš įpratimo teko kiek daugiau miltelių, pamėgino atsistoti ir nepajėgė. Urfinas jam padėjo, kapralas vargais negalais pakilo ir stovėjo, svyruodamas ant kojų.

Mažos miltelių porcijos pasirodė bejėgės įžiebtai pakankamai gyvybės augalotoms medinėms figūroms.

Po penkiolikos minučių šiaip taip pakilo ir kareiviai. Urfinas juos išrikiavo; jie stovėjo nelygia siūbuojančia greta, stvarstydami vienas kito.

Iki dirbtuvės durų kareiviai ėjo pusantros valandos. Norint pereiti rūmų kiemą, jiems, tikriausiai, tektų sugaišti parą.

Urfinas Džiusas to netikrino. Pasišaukęs jefreitorių, karalius paliepė, rodydamas į vos judančius kietagalvius:

— Į krosnį!

Toks buvo Urfino Džiuso medinės armijos paskutinio būrio galas.

Pergalė

Po belaisvių pabėgimo praėjo keletas savaitių. Greitakojai policininkai, pasiūsti žvalgybon į Violetinę šalį, grįžo su jaudinančiom žiniom. Sėlindami naktimis, glaustydami už akmenų ar griovose, klausydami pokalbių, jie sužinojo, kad prieš Urfiną Džiusą greit išžygiuos kelių šimtų Mirksiukų kariuomenė, vadovaujama Kaliausės, Geležinio Medkirčio, Ilgabarzdžio Kareivio Dino Gioro ir paslaptingojo Milžino Medinės Kojos. Žygiui ruošiamasi visur, daromas

kažkoks ypatingas ginklas, komanduojami Dino Gioro, Mirk-siukai mokosi karinės rikiuotės.

Urfiną Džiusą rūpesčiai taip iškamavo, kad jam atrodė negalima atidėlioti savo likimo. Jis pasišaukė vyriausią valstybės tvarkytoją Rufą Bilaną ir generolą Laną Pirotą.

— Aš nusprendžiau savo armiją vesti į žygį!— pareiškė jis.— Laikas parodyti tiems maištininkams, kas Stebuklų šalies valdovas!

Vyriausias valstybės tvarkytojas nublyško. Jis pirmasis išklausinėjo žvalgus ir žinojo apie padėtį kiek daugiau, negu reikėjo pranešti karaliui. Rufas Bilanas suprato, kad eiti sutikti priešo labai pavojinga, ir atsargiai pradėjo:

— Galingasis karaliau, valdove...

— Be titulų!

— Klausau! Priešas labai stiprus, ir gal geriau mums būtų užsidaryti tarp miesto sienų...

— Pasigailėjimo vertas baily!— užriko Lanas Pirotas, nuožmiai vartydamas akis.— Mano narsioji armija sutriuškins bet kokį priešą!

— Šaunuolis!— pagyrė Urfinas.— Mokykitės narsumo iš generolo, Rufai Bilanai!

— Bet aš sužinojau, kad Dinas Gioras turi...

— Nu-uti-ilt!! Kaip kreipiatės į mane? Kur mano titulai? O gal aš jau ne karalius?!

Suglumintas Rufas Bilanas nutilo, ir buvo nuspręsta žygiuoti.

Kietagalviai greit buvo šepečiais apvalyti, generolas pasakė jiems trumpą kovingą kalbą, ir šimto šešiasdešimt trijų kareivių, septyniolikos kapralų armija su palisandro generolu ištraukė į rytus. Kareiviai taukšėjo medinėmis kojomis

plytų keliu, mosavo vėzdais ir niršiai vaipėsi. Urfinas Džiusas jojo palei koloną ant ištikimosios meškos Topotunos.

Nakvojo lauke. Kareiviai ir kapralai visą naktį išstovėjo rikiuotėje, įbedę bemieges akis į tamsą. Urfinas Džiusas naktį praleido labai blogai ir nubudo visai suglebęs. Jį nukamavo bloga nuojauta, bet trauktis buvo jau vėlu.

Priešai susitiko dideliame Smaragdo šalies lauke, kurio vakariniam pakrašty buvo keletas fermų. Dar iš tolo Urfinas Džiusas pamatė violetinį ruožą, kuris vis didėjo, plėtėjo. Tai buvo Mirksiukų kariuomenė. Prieky ėjo raišuodamas Milžinas Medinė Koja, paskui jį mergaitė, Kaliausė, Geležinis Medkirtys, mažas juodas žvėriukas ir Liūtas, kuris niršiai plakė sau per šonus uodega su plaukuotu galu. Šalia Mirksiukų žingsniavo Ilgabarzdis Kareivis ir Vartų Sargas.

Urfinas Džiusas nekaip jautėsi. Jis norėjo, kad visa, kas jam nutiko nuo tos nakties, kai uraganas atnešė į jo daržą nežinomų augalų sėklas, būtų tik blogas sapnas ir kad jis nubustų savo ramiame namely, iš kurio priebučio buvo matyti didingi sniego nukloti kalnai...

— Generole, komanduokit trauktis!— riktelėjo Urfinas Džiusas.— Mes užsidarysim Smaragdo mieste, ten su savo pajėgom galėsime ilgai laikytis apgulti!

— Dešinėn aplink!— sukomandavo Lanas Pirotas, ir jo komandą pakartojo kapralai.

Medinė kariauna apsisuko, ir... Urfiną Džiusą nupurtė drebulys. Iš už žalių namukų ir tvorų, nesiskirdami nuo žalios žolės ir krūmų, traukė būriais sukilę Smaragdo šalies gyventojai.

Miestiečiai ir fermeriai, apsiginklavę kastuvais, šakėmis, dalgiais ir tiesiog kuolais bei kartimis, ištrauktais iš tvorų, užplūdo lauką lyg lavina. Trauktis nebuvo kur!

Tuo tarpu priekinė Mirksiukų grandinė prasiskyrė, ir pirmyn išstūmė didžiulę patranką, kurią buvo išgręžę iš storo rąsto nagingieji Lestaro ginklininkai.

Kietagalviai apstulbo iš netikėtumo. Generolas Lanas Pirotas prasižiojo, bet nespėjo nieko ištarti.

Patranka ėmė krūpsėti, paskui drebėjo vis smarkiau ir smarkiau ir pagaliau iššovė, pūksteldama milžinišką dūmų tumulą. Ant kariaunos galvų lėtai skrido degantys skudurai, šiaudai, šiukšlės.

Lestaro ginklininkai šaukdami suvirto ant žemės. Parakas, padarytas pagal Čarlio Bleko receptą, buvo pernelyg stiprus, patranka trūko vos pirmą kartą iššovus. Beje, vieno šūvio visai pakako. Urfino Džiuso armija persigandusi išsklido. Pats generolas kūrė greičiau už visus, nežiūrėdamas kelio ir prisidengęs rankomis savo poliruotą galvą: juk dabar jis jau žinojo, kas yra ugnis!

Mirksiukai pasinaudojo priešų panika ir šoko gaudyti ginklą metusių kietagalvių. Kiekvienam kietagalviui Mirksiukai atsakančiai surišdavo rankas ir kojas ir guldydavo juos į rietuves.

Urfinas Džiusas nusprendė gelbėtis bėgdamas.

— Topotuna! Dumk atgal, į Smaragdo miestą!— sušuko jis, bet tą valandėlę Čarlis Blekas metė lasą, ir kilpa tvirtai užsinėrė buvusiam karaliui ant liemens.

Džiusas kūlvartom nusirito žeme, o Topotuna, iškart pradusi kovinę narsą, atsistojo ant pasturgalinių kojų ir nusižeminusi laukė, kol ateis prie jos Mirksiukai.

Čarlis atėjo prie Urfino.

— Ech bičiuli, kiek gero tu galėjai padaryti su savo milteliais!— pasakė Blekas.

Urfinas piktai žiūrėjo į jį ir tylėjo.

Mirksiukai ir Smaragdo šalies gyventojai glėbesčiausi, vienas kitą sveikindami su pergale, šoko, dainavo.

Pamatę Kaliausę, miestiečiai ir fermeriai puolė prie jo, pastvėrė, iškėlė ant rankų aukštai virš minios. Suskardėjo sveikinimo šūksniai:

— Tegyvuoja mūsų valdovas, Kaliausė Išminčius! Šlovė Smaragdo miesto valdovui!

Kaliausė Išminčius, tvirtai laikydamas lazda, iškilniai nusilenkė į visas puses.

Jis vilkėjo nauju kostiumu, Mirksiukai jam buvo padarę plačiakraštę skrybėlę su auksiniais dzinguliukais, ir Smaragdo miesto valdovas savo valdiniamis pasirodė visai šventišku apdaru.

Taip pat karštai, kaip Kaliausę, pagerbė jie Geležinį Medkirtį. Visi žinojo, kad jis atėjo draugui padėti vos tik pašauktas ir drąsiai ištvėrė su juo drauge kalinimo vargus, kad jis, savęs negailėdamas, grūmėsi su Enkino Fledo kareiviais ir išvadavo Mirksiukų šalį. Ir pagaliau jis buvo toks šaunus su tviskančiu piltuvėliu, su tviskančia auksine tepaline prie diržo, su tviskančiu didžiuliu kirviu... Jį irgi mėgino pakelti, bet nepajėgė, ir Medkirtys ėjo šypsodamasis ir linkčiodamas, triukšmingų Smaragdo šalies gyventojų apsuptas, kurie stengėsi arčiau jo prasisprausti ir nors pirštu paliesti jo žvilgantį kūną.

Ypač entuziastiška minia telkėsi apie Elę, sėdinčią ant Liūto nugaros. Visi žinojo, kad toji mergaitė atvykusi iš

anapus aukštų kalnų ir Didžiosios dykynės — Fėja, antrą kartą aplankanti jų šalį, ir ne viena, o su dėde Čarliu Bleku, jūreiviu. Stebuklų šalies gyventojai nežinojo, kas yra jūreiviai, nes jie neturėjo jūros, bet jie apie jūreivius susidarė ko geriausią nuomonę, regėdami tą vieną jų atstovą, kuris taip atsidavęs kovojo su klastingu karalium Urfinu Džiusu.

Žmonėms patiko visas Čarlis Blekas: ir jo milžiniškas ūgis, ir įdeges veidas su drąsiom didelėm akim, ir gera šypseną, ir net medinė koja, kuri, beje, juos suklaidino: manė, kad jūreiviai — tai žmonės su viena medine koja.

Elei ir šalia jos einančiam Čarliui Blekui visi mėtė gėles, spaudė jiems rankas, moterys glabojo ir bučiavo Elę, nė kiek nebijodamos Drąsiojo Liūto.

Drąsusis Liūtas taip pat buvo sveikinamas ir liaupsinamas. Visi žinojo, kad jis paliko savo miškų karalystę ir, Elės pakviestas, toli keliavo į Kramtukų šalį, o pakeliui tik per stebuklą išsigelbėjo nuo baisiųjų kardadančių tigrų. Ir jis drauge su Ele ir Čarliu Bleku vadavo Kaliausę ir Medkirtį iš kalinimo bokšto. Mažutės mergytės ėjo šalia Drąsiojo Liūto, išsirišo savo kaspinus iš kaselių ir įpynė juos liūtui į karčius, jie savo ruožtu pavirto tūkstančiu kaselių.

Žmonės pagerbė Diną Giorą, Faramantą, Lestarą. Atminė, kaip Dinas Gioras ir Faramantas narsiai gynė Smaragdo miesto vartus nuo Urfino Džiuso kietagalvių; kaip mažutis Lestaras puolė po kojų nuožmiam kapralui Elvedui, gelbėdamas nuo mirties Elę ir jos draugus...

Bet ar ne daugiausia pagyrimų teko išklaudyti Kagi-Kar. Juk ji praėjusiais metais paskatino Kaliausę gauti smege-

nis, be jų Smaragdo miestas nebūtų turėjęs tokio įstabaus, vienintelio pasaulyje valdovo, iškimšto šiaudais. Tai Kagi-Kar keliavo per kalnus ir dykumą į niekam nežinomą Kan-zasą, nebudama didžiulių pavojų, pas Ele ir jos dėdę, nes tik jie vieni galėjo sutriuškinti piktadėją Urfiną Džiusą.

Pagerbė ir Totošę, nes jis atliko... Ne, jis neatliko jokių žygdarbių, bet jis taip mylėjo savo mažąją šeimninę, taip be atodairos būtų įmanęs dėl jos pulti į bet koki pavojų, ir, žinoma, nusipelnė sau priklausančių glamonių ir pagyrų. Jisėjo iš rankų į rankas, juo gėrėjosi, glostė švelnius jo plaukus, ir protingos juodos Totošės akys džiaugsmingai žibėjo.

Jisai pats sau niurzgė:

— Pamatytų dabar mane pagyrūnas Hektoras... Garantuoju, jis niekad nesulauks tokios pagarbos!

Iki vakaro žmonės linksminosi, dainavo, šoko, žaidė. O vakare Mirksiukai iškeliavo į tėvynę. Geležinis Medkirtys su Mirksiukais nėjo. Jis nusprendė su Ele pabūti tol, kol ji gyvens Stebuklų šalyje.

Smaragdo šalies miestiečiai ir fermeriai pernakvojo lauke, ir rytą linksmas jų būrys ištraukė atgal. Jie vedėsi nuginkluotus medinius kareivius ir policininkus.

Urfinas Džiusasėjo vienas, sargybos jis neturėjo, priešingai, žmonės jo šalinosi, ir, iš visų pusių apsuptas niūrių veidų bei varstomas neapykantos žvilgsnių, buvęs diktatorius jautėsi blogiau, negu jį būtų pasodinę į kalėjimą.

Urfinui rankų nesurišo, kojos irgi buvo laisvos, bet kur jis galėjo pabėgti šalyje, kur jo, rodos, neapkentė kiekvienas krūmas ir kiekvienas akmuo?..

Artėjant prie Smaragdo miesto, Čarlis Blekas, būdamas aukštas, pirmasis išvydo prie jo vartų nedidelį pulkelį žmonių keistom pozom. Priėję arčiau, jie išvelgė, kad tie žmonės klūpo, o paskui sužinojo, kad čia buvusio karaliaus tvarkytojai ir patarėjai. Dar vakar išgirde, kad Urfino Džiuso armija sutriuškinta, jie nusprendė savo dalią palengvinti, pasiduodami laisvu noru ir atgailaudami.

Dabar išdavikai klūpojo, apsilikę senais suplyšusiais drabužiais, žemai nulenkę plikas galvas, apibertas žemėm. Bet jų tarpe nebuvo paties niekingiausio išdaviko, Rufo Bilano, kuris pirmasis išdavė gimtąjį miestą, suleisdamas į jį priešus.

Apklausus paaiškėjo, kad Rufas Bilanas dingo dar vakare. Prie vartų žaidę vaikai matė, kai Bilanas nubėgo kalinamojo bokšto link. Matyt, jisai pasislėpė ten.

Geležinis Medkirtys, jūreivis Čarlis ir Lestaras nuėjo ten, lydimi minios smalsuolių. Aikštelėje ir bokšto viduje buvusio karaliaus tvarkytojo jie nerado. Bet iš drabužių skutų, užkibusių durų skylėje, buvo aišku, kad išdavikas prasišpraudė ir pasislėpė požemyje, kurį jis sužinojo, ištyręs Karaliausės ir Medkirčio pabėgimą.

— Aš jį pasivysiu,— pasakė Geležinis Medkirtys, stuktelėjęs kirvio kotu į žemę.

— Aš su tavim,— pasakė Čarlis Blekas.

— Ir aš,— pasakė Lestaras.

Bet Medkirtys pagalbos atsisakė.

Jis nuėjo žinomu požemiu, kuriuo jie pabėgo iš kalinimo bokšto išlaisvinti.

Perėjęs ilgą koridorių, Medkirtys pasiekė Šešiakojo olą. Jo geležiniai žingsniai skardžiai kaukšėjo uolų skliautuose. Ir jis, tamsoje matęs kaip ir šviesoje, pastebėjo, kad prieky šmėkstelėjo maža stora figūra.

Akla beprotiška baimė varė Rufą Bilaną pirmyn.

Medkirtys, jį vydamas, šaukė:

— Grįžk, beproti! Ten tu žūsi!

Bet bėglys pasuko kažkur į šoną ir dingo siaurų akmeni-
nių landų labirintuose. Medkirtys jo ilgai ir nesėkmingai
ieškojo. Paskui jis sugrįžo, ir nuo tada apie Rufą Bilaną il-
gai nieko nežinota.

Drauge su vyriausiu tvarkytoju rūmus paliko apuokas
Guamokas. Jis nesitikėjo iš nugalėtojų nieko gero. Mieste
buvo manoma, kad Guamokas padėjo Urfinui Džiusui tai-
syti piktus burtus, nors iš tikrųjų Urfinas pastaraisiais mė-
nesiais nesikreipė į apuoką patarimų.

Tupėdamas Rufui Bilanui ant peties, Guamokas niurz-
gėjo:

— Aš visada maniau, kad šis žmogus nebus gudrus pik-
tas burtininkas. Iš kur imsis tas pyktis, jei neryji kasdien
pelių, vorų, dėlių? Gingema šiuo atžvilgiu buvo pavyzdinga
burtininkė. O Urfinas tiesiog apsimetėlis...

Sekti paskui Bilaną į kalnimo bokštą Guamokas atsisakė: jis pakilo nuo jo peties ir, sunkiai plasnodamas, nuskri-
do į gretimą mišką.

Ten jis įsitaisė didelio ažuolo drevėje ir pareikalavo, kad
vietiniai apuokai ir pelėdos jam mokėtų duoklę, antraip jis,
Gingemos mokinys, užsiųs jiems neregėtas negirdėtas bė-
das. Išsigandę paukščiai pakluso ir ėmė stropiai nešioti
Guamokui peles ir paukštelius, o jis, kai būdavo gerai

nusiteikęs, sutelkdavo aplink save gausų pulką klausytojų ir pasakodavo jiems daugybę atsiminimų iš savo gyvenimo.

Kai Geležinis Medkirtys ir kiti sugrižo prie vartų, juos sutiko visiems, išskyrus Čarlį Bleką, žinomas, bet pamirštas didžiulių smaragdų spindesys. Meistrai juvelyrų, palypėję ant ilgų kopėčių ir kybodami viršuje lopšiuose, statė į vartus ir sienas brangakmenius, išimtus iš rūmų sandėlių. Smaragdo miestas vėl virto smaragdiniu!

Arkoje įėjusius sutiko Vartų Sargas su žaliu krepšeliu prie šono.

— Prašom užsidėti žalius akinius!— griežtai pasakė Faramentas, atskleisdamas akinių pilną krepšėlį.— Be žalių akinių į Smaragdo miestą eiti draudžiama — toks Gudvino, Didžiojo ir Baisiojo, įsakymas! Išskrisdamas pas savo draugę, didžią burtininkę Saulę, Gudvinas mus perspėjo, kad miesto gyventojai niekad nenusiimtų žalių akinių ir kad šio įsakymo pažeidimas užtrauks dideles nelaimes. Įsakymas buvo pažeistas, ir mus ištiko didelės nelaimės!

Visi nuolankiai užsidėjo akinius. Užsidėjo juos ir Čarlis Blekas, ir viskas jam prieš akis sutvisko sužibo, ėmė ribėti kaitaliojosi įvairių įvairiausių žali atspalviai.

— Prisiekiu drakono dantimis,— šūktelėjo susižavėjęs jūreivis,— dabar aš tikiu Ele, kuri man pasakojo, kad Smaragdo miestas — gražiausias miestas pasaulyje!

Geležinis Medkirtys ir jo draugai nuėjo vėsiom gatvėm, pilnom džiūgaujančių žmonių, ir įžengė į rūmų aikštę, kur jau tryško tviskantys fontanai.

Griovys apie rūmus buvo, kaip ir seniau, pilnas vandens, o tiltas pakeltas. Ir, kaip ir praėjusiais laikais, ant sienos

stovėjo Dinas Gioras ir šukavosi auksinėm šukom savo tankią barzdą.

— Dinai Giorai!— sušuko Lestaras.— Atidaryk vartus!

Jokio atsakymo. Dinas Gioras viską užmiršęs žiūrėjo į veidrodėlį ir mėgaudamasis lygino barzdos sruogas.

— Dinai Giorai!— užriko visi atėjusieji, o Geležinis Medkirtys iš visų jėgų ėmė tvatyti kirvakočiu į aptvaro turėklus.

Dinas Gioras nieko negirdėjo. Triukšmu susidomėjusi, pro langą išskrido Kagi-Kar ir užkarkė feldmaršalui į ausį:

— Atsikvošėk! Ten apačioj draugai!

Atsitokėjęs Dinas Gioras pažvelgė žemyn.

— A, tai jūs?— pasakė jis.— Aš, rodos, kiek užsidūmojau.

Dabar, kai Džiuso armija buvo sutriuškinta ir Smaragdo miestui nebegrėsė pavojus, Ilgabarzdis Kareivis vėl tapo išsiblaškiusiu keistuoliu.

Tiltas nusileido, vartai atsikėlė, ir Geležinis Medkirtys su savo palydovais įėjo rūmų sosto salėn, kur kadaise Gudvinas Didysis ir Baisusis pasirodė jiems, pasivertęs daugia-
ranke, daugiaake pabaisa.

Dabar soste oriai sėdėjo Kaliausė, šalia jo stovėjo Elė su sidabro kurpaitėm ir aukso kepure, gulėjo Drąsusis Liūtas ir Totošė su aukso antkakliais, ant sosto atlošo tupėjo Kagi-Kar.

Salės pakraščiais juokavo ir šnibždėjosi susispietę rūminikai — tie, kurie nėjo tarnauti Urfinui Džiusui. Jie dabar be galo didžiavosi ir rodė savo atsidavimą Kaliausei Išminčiui, tikėdamiesi už tai apdovanojimo.

Kaliausė nulipo nuo sosto ir paėjo penkis žingsnius svečių sutikti, o tatai rūmininkai laikė didžiausios jo malonės ženklą.

O paskui salėn buvo įnešti ilgi stalai, apdėti visokiausiais gėrimais ir valgiais. Prasidėjo linksma ir džiaugsminga puota, ir truko ji iki pat vakaro.

Gyventojai buvo šventiškai apsitaisę, ir Urfino Džiuso valdymo laikai jiems atrodė lyg sunkus sapnas.

Po kelių dienų įvyko Urfino Džiuso teismas. Smaragdo šalies gyventojai siūlė išsiųsti jį į rūdą kasyklas.

— Draugai,— pasakė Čarlis Blekas,— o gal geriau palikti šį žmogų tiesiog vieni vieną?

— Teisingai,— pasakė Elė,— tai bus jam sunkiausia bausmė, tegul jis pagyvena tarp tų žmonių, kuriuos norėjo pajungti, tegul viskas jam primena jo baidius kėslus ir darbus.

— Ele, tu gerai pasakei!— šūktelėjo Kaliause.— Aš tau pritariu!

— Ir aš,— pasakė Geležinis Medkirtys.

— Ir aš,— pasakė Drąsusis Liūtas.

— Ir aš,— pridūrė Totošė.

Kagi-Kar buvo benorinti kažko prieštarauti, bet tuo metu Smaragdo šalies gyventojai taip griausmingai sušuko: „Valio! Tegyvuoja Elė ir jos draugai!“— kad jai teko nutylėti.

O Urfinas Džiusas, sargybinių paleistas, nuėjo kur akys mato, lydintas miestiečių ir fermerių švilpimo ir patyčių.

Dabar reikėjo nuspręsti, ką daryti su mediniais Urfino Džiuso kareiviais ir policininkais.

— Sudeginti!— kvarktelėjo Kagi-Kar.

Kaliausė pridėjo pirštą prie kaktos ir paprašė netrukdyti jam galvoti. Visi nuščiuvo.

Ilgai galvojęs, Kaliausė Išminčius tarė:

— Mes jų nedeginsime, neapsimoka. Kietagalvius reikia padaryti gerais darbininkais visų labui. O darbų mūsų šalyje daug. Kadangi kietagalviai — mediniai, tai jie visų daugiausia nusivokia apie medį. Tad tebūnie jie sodininkai ir miškininkai! Jie tai jau už visus geriau prižiūrės medžius! Dar būtų gerai įdėti jiems smegenis, tik gaila — jų galvos netuščios.

Kaliausė pasakė ilgą kalbą ir paslapčia buvo ja labai patenkintas.

Kalba buvo išklaudyta be galo susidomėjus.

Geležinis Medkirtys pasakė:

— Reikėtų mediniams kareiviams įstatyti naujas geras širdis.

— Bet juk širdžių jie neturi,— pasipriešino Kaliausė.

— Tuomet aš nė nežinau, ką su jais daryti,— nusiminė Medkirtys.

Kaliausė vėl paprašė, kad duotų laiko pagalvoti. Šį kartą jis galvojo ilgiau kaip valandą ir taip įtemptai, kad jo galva siaubingai pasišiaušė nuo adatų ir smeigtukų. Minia žiūrėjo į valdovą su pagarbia baime.

Ir šit Kaliausė tvojo sau per kaktą.

— Aš sugalvojau!— šuktelėjo jis, ir aikštė džiaugsmingai aiktelėjo.— Jei mediniai kareiviai neturi nei smegenų, nei širdies, vadinasi, visas jų būdas veiduose. Urfinas Džiusas ne veltui jiems išpiaustė tokias žvėriškas marmūzes. Be-reikia padaryti jiems linksmus, besišypsančius veidus, ir jie elgsis visai kitaip.

Kaliausės pasiūlymas atrodė rimtas. Šiaip ar taip, vertėjo pamėginti.

Pabandyti nuspręsta su palisandro generolu Lanu Pirotu. Jį atvedė ir pastatė prieš teismo stalą.

— Klausykite, generole,— užklausė jo Kaliausė.— Ar jūs prisipažįstate kaltas dėl savo nusižengimų?

— Ne, neprisipažįstu!— atrėžė generolas.— Aš taip dariau, vykdydamas savo karaliaus įsakymą.

— O jeigu jus paleistų ir duotų jums kareivių, ką jūs darytumėt?

Generolas taip nuožmiai susiraukė, kad vaikai minioje išsigando ir pravirko, o Totošė amtelėjo.

— Ką aš daryčiau?— sušvokštė bosu pulkavedys.— Ko vočiau, grobčiau — čia visas mano gyvenimas!

— Išveskit jį!— paliepė Kaliausė.

Generolą išvedė į rūmų dirbtuves, kur jo jau laukė nagingiausias Smaragdo miesto drožėjas. Dirbta ilgai, apie tris valandas, bet nė vienas žmogus nepasitraukė iš aikštės, visiems buvo įdomu sužinoti, kaip baigsis tas įstabus bandymas.

Ir štai tilteliu nulipo linksmas, besišypsąs žmogus; kad tai Lanas Pirotas, buvo atpažinta tik iš palisandro marginio ant jo galvos.

Lanas Pirotas tartum šokdamas perėjo per prasiskyrusią minią ir sustojo prieš teismo kolegijos stalą.

— Jūs, rodos, norėjote mane matyti?— paklausė jis skambiu maloniu balsu.

— Taip,— pasakė Kaliausė.— Kas jūs toks?

— Kas aš?.. Taip, iš tikrųjų, kas gi aš? Garbės žodis, nežinau...

Pakeitus veidą, pasikeitė ir Lano Piroto būdas, ir jis visai pamiršo visą savo praeitį.

— Jūsų vardas Lanas Pirotas,— pasakė Kaliausė.

— Na, žinoma, mano vardas Lanas Pirotas, kaip aš galėjau tai užmiršti!

— Ir jūs — šokių mokytojas,— pasakė Elė, kuriai labai patiko naujos grakščios Lano Piroto manieros.

— Taip, taip, aš — šokių mokytojas! Kur mano mokiniai? Kur mano mokinės? O, kaip noriu aš ko greičiau duoti jiems pirmąją pamoką!

Ir Lanas Pirotas dainuodamas ir šokdamas nusukėjo per aikštę, o paskui jį nurūko būrys linksmų berniukų ir mergelių.

Kai siautulys kiek nurimo, minia vienbalsiai pasiūlė Kaliausei suteikti tokį titulą:

— Kaliausė, didžiai Išmintingas Smaragdo miesto valdovas.

P a b a i g a

Praėjo kelios dienos. Kietagalviai, pavirtę linksmomis ir darbščiais miškininkais, buvo išsiųsti į Kramtukų šalį, į mišką. Jiems buvo įsakyta — išnaikinti kardadančius tigrus, ir jie tą užduotį sėkmingai įvykdė.

Atėjo metas Elei ir Čarliui Blekui skirtis su Smaragdo miestu. Dabar, kai kelias į Kramtukų šalį buvo laisvas, reikėjo skubėti namo.

Kaliausė, Geležinis Medkirtys ir Liūtas nusprendė su Ele skirtis prie miesto vartų. Taip jiems patarė Čarlis Blekas, sakydamas, kad toliau lydint liūdniau skirtis.

Drąsusis Liūtas, Medkirtys ir Kaliausė pavydėjo sparnuotai Kagi-Kar, kuri susiruošė ne tik lydėti Elę iki Kramtukų šalies, bet net norėjo vėl su ja keliauti per dykumą.

Smaragdo miesto valdovo skrybėlė buvo papuošta dideliu smaragdu, kurį jam atnešė mylintys valdiniai.

— Ele,— pasakė Kaliausė,— nuimk nuo mano kepurės viršaus tą tviskantį akmenį.

Kiek nustebusi, Elė paėmė smaragdą ir ištiesė ranką, duodama Kaliausei.

— Ne,— pasakė šis,— atiduok jį Milžinui iš anapus kalnų, ir tebūnie tai mano atsisveikinimo dovana draugui.

Sujaudintas Čarlis Blekas neatsisakinėjo ir apdairiai paslėpė brangakmenį.

Elė su ašaromis akyse glostė mielą nupieštą Kaliausės veidą, apglėbė poliruotą Geležinį Medkirtį, lygino pirštukais Drąsiojo Liūto karčius ir sakė brangiesiems draugams lipšnius atsisveikinimo žodžius.

Trys Stebuklų šalies valdovai paskutinį kartą apglėbė Elę su Totoše ir paspaudė ranką Čarliui Blekui. Jūreivis, Elė ir Totošė bičiuliškai atsisveikino su Vartų Sargu ir atidavė jam žalius akinius. Faramantas sudėjo juos į atskirą spintelės stalčių, sakydamas:

— Aš juos saugosiu ten, kol jūs sugrįšite.

— Manai, kad mes sugrįšim?— paklausė Elė.

— Kas žino?— atsakė Faramantas.

TURINYS

Vienišas stalius	7
------------------------	---

PIRMOJI DALIS

STEBUKLINGI MILTELIAI

Nepaprasti augalai	13
Garbėtroškos Urfino Džiuso planai	20
Medinės armijos atsiradimas	26
Kietagalvių žygis	31
Žvilgsnis į praeitį	36
Naujos užmačios	37
Varnos Kagi-Kar istorija	44
Smaragdo miesto apsiaustis	46
Išdavystė	52
Geležinis Medkirtys pakliūna į nelaisvę	55
Naujasis Smaragdo šalies valdovas	64

ANTROJI DALIS

DRAUGAMS Į PAGALBĄ

Keistas laiškas	71
Per dykumą	79
Juodojo akmens nelaisvėje	86
Išgelbėjimas	89
Nuostabiųjų vynuogių slėnis	91
Kelias per kalnus	97
Įsakas neįvykdytas	106
Susitinka Drąsųjų Liūtą	111
Kramtukų išvadavimas	114
Kaip buvo išvaikyti kardadančiai tigrai	119
Nauji pavojai	122
Nuotykiškai oloje	125
Požemio rūdakasių šalis	132
Susitikimas su Kaliause ir Geležiniu Medkirčiu ..	137

TREČIOJI DALIS

PERGALĖ

Į rytus!	148
Ultimatumas	150
Vienas prieš vienuolika	154
Geležinio Medkirčio atgaivinimas	157
Paskutiniai Urfino Džiuso kareiviai	161
Pergalė	163
Vėl žali akiniai	170
Pabaiga	177

А. ВОЛКОВ
УРФИН ДЖЮС
И ЕГО ДЕРЕВЯННЫЕ СОЛДАТЫ
На литовском языке

Redaktorė A. Kašinskaitė
Viršelis dail. D. Skromanienės
Techn redaktorius D. Jakubonis
Korektorės A. Dudzinskienė ir T. Ališkevičienė

Pasirašyta spaudai 1967.IV.22.
Leidinio Nr. 5174. Tiražas 25 000 egz.
Popierius 70×92¹/₁₆ — 5,625 pop. l. = 13,16 sp. l. + 12 įklijų; 8,37 leid. l.
Spaudė Valstybinė K. Poželos v. spaustuė
Kaune, Gedimino g. 10. Užsak. Nr. 300.

Kaina 53 kp

7—6—2

V.R2

Vo-106